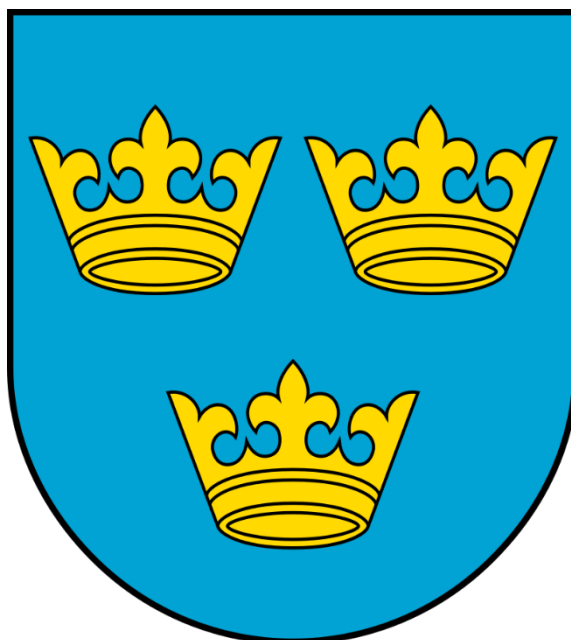

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

DO PLANU OGÓLNEGO MIASTA I GMINY IŁŻA

Warszawa, 24.11.2025 r.

Nazwa opracowania:	Prognoza oddziaływania na środowisko do planu ogólnego Miasta i Gminy Iłża
Zlecniodawca:	Burmistrz Iłży
Opracowujący:	Budplan Sp. z o.o. 04-327 Warszawa ul. Kordeckiego 20
Autor prognozy:	mgr inż. Izabela Bielowska <i>Izabela Bielowska</i>

Spis treści

1	Wprowadzenie.....	7
1.1	Podstawa formalno-prawna opracowania	7
1.2	Cel, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie.....	7
2	Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami	8
2.1	Cele i zawartość dokumentu	8
2.2	Powiązania z innymi dokumentami	12
3	Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	23
4	Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwość jej przeprowadzania	23
5	Transgraniczne oddziaływanie na środowisko	23
6	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	23
7	Charakterystyka środowiska przyrodniczego obszaru objętego sporządzeniem planu ogólnego.....	24
7.1	Charakterystyka i lokalizacja terenu opracowania	24
7.2	Położenie geograficzne, rzeźba terenu i geologia	26
7.3	Warunki budowlane	28
7.4	Surowce mineralne	29
7.5	Gleby	31
7.6	Użytkowanie gruntów	32
7.7	Hydrologia i hydrogeologia	33
7.8	Zaopatrzenie w wodę i strefy ochronne ujęć wody	36
7.9	Warunki klimatyczne	37
7.10	Szata roślinna	37
7.11	Fauna	38
7.12	Formy ochrony przyrody	39
7.12.1	Obszary Natura 2000	39
7.12.2	Rezerваты przyrody	41
7.12.3	Obszar Chronionego Krajobrazu	43
7.12.4	Pomniki przyrody	44
7.12.5	Użytki ekologiczne.....	45
7.13	Powiązania ekologiczne.....	46
7.13.1	Korytarze o znaczeniu międzynarodowym i krajowym.....	46
7.13.2	Korytarze o znaczeniu regionalnym	47
7.13.3	Korytarze o znaczeniu lokalnym.....	47
7.14	Zasoby krajobrazowe	47
8	Stan zasobów i funkcjonowanie środowiska	51

8.1	Stan środowiska	51
8.2	Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczeń	55
9	Tendencje zmian środowiska przy braku realizacji ustaleń projektu planu ogólnego	55
10	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu	56
10.1	Identyfikacja głównych zagrożeń	56
11	Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia realizowanego dokumentu oraz sposobu w jaki te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	62
12	Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmioty obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko.	63
12.1	Oddziaływanie na ludzi.....	64
12.2	Wpływ na zwierzęta i rośliny.....	68
12.3	Wpływ na ekosystemy i różnorodność biologiczną.....	70
12.4	Oddziaływanie na wodę	71
12.5	Oddziaływanie na powietrze	71
12.6	Oddziaływanie na powierzchnię ziemi	72
12.7	Oddziaływanie na krajobraz	72
12.8	Oddziaływanie na klimat	73
12.9	Oddziaływanie na zasoby naturalne.....	74
12.10	Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	74
12.11	Oddziaływanie na obszary Natura 2000 i inne obszary chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody	75
13	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu	77
13.1	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru	78
14	Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru.....	78
15	Akty prawne uwzględnione w opracowaniu	78
16	Materiały źródłowe.....	79
17	Oświadczenie autora prognozy	82

1 Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko do planu ogólnego miasta i gminy Iłża, sporządzonego zgodnie z uchwałą Nr LXXVII/532/2024 Rady Miejskiej w Iłży z dnia 29 lutego 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego miasta i gminy Iłża.

1.1 Podstawa formalno-prawna opracowania

Obowiązek sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko wynika z art. 46 oraz art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Niniejsza prognoza w myśl wyżej przywołanego art. 46 stanowi element strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko organ opracowujący projekt dokumentu:

1. uzgadnia z właściwymi organami zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
2. poddaje projekt wraz z prognozą opiniowaniu przez właściwe organy;
3. zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko;
4. bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie organów oraz rozpatruje uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Projekt dokumentu, nie może zostać przyjęty (o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody), jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że może on znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000.

1.2 Cel, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie

Celem prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań na środowisko ustaleń projektu planu ogólnego, określenie rozwiązań eliminujących, ograniczających lub kompensujących negatywne oddziaływania na środowisko oraz w miarę potrzeb przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

Zakres merytoryczny prognozy jest zgodny z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Prognoza uwzględnia ustalenia Zamawiającego, który uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Radomiu.

Prognoza przedstawia wyniki analiz i ocen w formie opisowej. Część kartograficzna została ujęta w tekście w formie schematów.

W prognozie ocenia się stan i funkcjonowanie środowiska, odporność na degradację i zdolność do regeneracji wynikające z uwarunkowań określonych w opracowaniu ekofizjograficznym oraz tendencje do zmian przy braku realizacji ustaleń planu ogólnego. Rozpatrywane są także skutki realizacji ustaleń planu ogólnego. Projektowane użytkowanie i zagospodarowanie terenów jest analizowane pod kątem zgodności z uwarunkowaniami określonymi w opracowaniu ekofizjograficznym, z przepisami prawa dotyczącymi ochrony środowiska, skuteczności ochrony bioróżnorodności i właściwych proporcji pomiędzy terenami o różnych formach użytkowania. Ocenia się również określone w planie ogólnym warunki zagospodarowania przestrzennego, wynikające z potrzeb ochrony środowiska, prawidłowości gospodarowania zasobami przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych. Uwzględniane są ponadto zagrożenia dla środowiska i wpływ na zdrowie ludzi, skutki dla istniejących form ochrony przyrody i innych obszarów chronionych i zakres zmian w krajobrazie, oraz możliwość rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko. W prognozie zawarte są, jeżeli zachodzi taka potrzeba, również propozycje innych rozwiązań w projekcie planu ogólnego, sprzyjających ochronie środowiska.

Proгноza wykonana jest zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt. 1, 2 i 3 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko:

- zawiera informacje o zawartościach, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami;
- zawiera informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;
- zawiera propozycje dotyczące przewidywanych metod analiz skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwość jej przeprowadzania;
- zawiera informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko oraz streszczenie w języku niespecjalistycznym;
- określa, analizuje i ocenia istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
- określa, analizuje, ocenia stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko;
- określa, analizuje i ocenia istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów chronionych;
- określa, analizuje i ocenia istniejące problemy ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele ochrony środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
- określa, analizuje i ocenia przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne na środowisko;
- przedstawia rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu;
- przedstawia rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru.

2 Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami

2.1 Cele i zawartość dokumentu

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688) wprowadziła szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130), która między innymi określiła nowe zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i wprowadziła plan ogólny jako nowy akt planowania przestrzennego.

Na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do 30 czerwca 2026 roku.

Zgodnie z art. 13i ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku przed sporządzeniem projektu planu ogólnego rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu ogólnego.

Rada Miejska w Iłży dnia 29 lutego 2024 r. podjęła uchwałę Nr LXXVII/532/2024 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego miasta i gminy Iłża.

W oparciu o uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zostało wyznaczonych 12 stref planistycznych, tj.:

- 1) **SW** – STREFA WIELOFUNKCYJNA z ZABUDOWĄ MIESZKANIOWĄ WIELORODZINNĄ
- 2) **SJ** – STREFA WIELOFUNKCYJNA z ZABUDOWĄ MIESZKANIOWĄ JEDNORODZINNĄ
- 3) **SZ** – STREFA WIELOFUNKCYJNA z ZABUDOWĄ ZAGRODOWĄ
- 4) **SU** – STREFA USŁUGOWA
- 5) **SP** – STREFA GOSPODARCZA
- 6) **SR** – STREFA PRODUKCJI ROLNICZEJ
- 7) **SI** – STREFA INFRASTRUKTURALNA
- 8) **SN** – STREFA ZIELENI i REKREACJI
- 9) **SC** – STREFA CMENTARZY
- 10) **SG** – STREFA GÓRNICTWA
- 11) **SO** – STREFA OTWARTA
- 12) **SK** – STREFA KOMUNIKACYJNA

Plan ogólny nie wyznacza na terenie miasta i gminy Iłża strefy handlu wielkopowierzchniowego. Nie ustala się także obszaru zabudowy śródmiejskiej oraz gminnych standardów dostępności infrastruktury społecznej.

Wyznaczone strefy planistyczne uwzględniają istniejące uwarunkowania przestrzenne, przyrodnicze, konserwatorskie oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego w tym kompozycji przestrzennych w otoczeniu zabytków. Ponadto strefy te wskazują istniejącą zabudowę, której utrzymanie w planach miejscowych bądź decyzjach o warunkach zabudowy będzie możliwe przy uwzględnieniu ograniczeń wynikających przepisów odrębnych m.in. z zakresu ochrony przyrody, ochronie zabytków i opiece nad zabytkami czy prawa wodnego.

Wyznaczając strefy planistyczne uwzględniano częściowo wnioski złożone w procedurze planistycznej oraz dotychczasowych dokumentach planistycznych i strategicznych jako kontynuacja polityki przestrzennej gminy.

W pierwszej kolejności **strefy SW, SJ i SZ** zostały wyznaczone w granicach:

1. terenów istniejącej zabudowy mieszkaniowej, które charakteryzują się podobnymi uwarunkowaniami przestrzennymi, standardami kształtowania zabudowy i zasadami zagospodarowania terenu;
2. terenów przeznaczonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną i jednorodzinną;
3. obszarów uzupełnienia zabudowy.

Do **stref SW, SJ i SZ** zostały również zakwalifikowane istniejące tereny usług, infrastruktury technicznej i zieleni urządzonej zlokalizowane w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej.

Strefy SU, SP i SI zostały wyznaczone na obszarach istniejącej zabudowy o danej funkcji oraz na terenach przeznaczonych do rozwoju ww. funkcji w dotychczasowych dokumentach planistycznych, jako kontynuacja polityki przestrzennej gminy umożliwiającej rozwój gminy oraz podnoszenie jakości życia mieszkańców w sferze społecznej i ekonomicznej. Wyznaczone strefy SU i SP nie powodują fragmentacji zwartych obszarów rolnych oraz zostały wyznaczone z uwzględnieniem racjonalnego gospodarowania gruntami rolnymi i tworzenia harmonijnej i uporządkowanej przestrzeni.

Strefy SN i SC zostały wyznaczone na obszarach istniejącego zagospodarowania o danej funkcji oraz na terenach przeznaczonych do rozwoju ww. funkcji w dotychczasowych dokumentach planistycznych, jako kontynuacja polityki przestrzennej gminy umożliwiająca zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie sportu, rekreacji i pochówku.

Strefy SC obejmują tereny cmentarzy czynnych oraz rezerw pod ich rozwój. Plan ogólny w strefie SC nie wyznacza strefy grzebalnej, a profile podstawowe i dodatkowe umożliwiają lokalizację szeregu innych funkcji uzupełniających. **W planie ogólnym istnieje możliwość wyznaczenia stref dopuszczających zabudowę mieszkaniową przy jednoczesnym spełnieniu warunków przepisów odrębnych z zakresu cmentarzy**

i chowania zmarłych na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego – określony profil funkcjonalny umożliwi lokalizację m.in. terenów usług lub zieleni.

Strefy SG zostały wyznaczone na terenach przeznaczonych do eksploatacji złóż. Określenie uwarunkowań zagospodarowania ww. stref oraz ograniczeń w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy oraz wyznaczenie pasów ochronnych dla stref sąsiednich nastąpi na etapie sporządzenia dla tych stref miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Ponadto należy zauważyć, że ustalenia dla stref górnictwa wynikają z określonego w u.p.z. p. zakresu ustaleń planu ogólnego.

Nie jest możliwe wprowadzenie do ustaleń planu ogólnego, z uwagi na określony zakres planu ogólnego w u.p.z.p:

- uwarunkowań zagospodarowania terenu górniczego oraz ograniczeń w jego użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy w obszarze górnym, z dopuszczeniem do realizacji obiektów kubaturowych, urządzeń komunikacyjnych oraz urządzeń pomocniczych bezpośrednio związanych z eksploatacją kopalni,
- pasów ochronnych dla stref sąsiednich, nie objętych eksploatacją kruszyw,
- określenia rekultywacji terenu po zakończonej eksploatacji kruszyw.

Rekultywacja stref górnictwa po zakończeniu eksploatacji kopaliny powinna odbywać się w oparciu o ustalony kierunek i warunki przeprowadzenia rekultywacji opisane w wydanej dla danego obszaru koncesji.

Strefy SO zostały wyznaczone na pozostałym terenie gminy poza obszarami zabudowy. Strefy **1-4SO** obejmują tereny rezerwatów przyrody oraz obszary Natura 2000 – w strefach tych nie wyznaczono profilu dodatkowego oraz nie ustalono standardów urbanistycznych z uwagi iż profil podstawowy nie dopuszcza lokalizacji zabudowy. Strefy **5-34SO** obejmują swoim zasięgiem pozostałe tereny objęte formami ochrony przyrody oraz obszary szczególnego zagrożenia powodzią, a także tereny większych kompleksów leśnych i zadrzewień oraz wód. Dla tych stref dopuszczono jedynie teren zieleni urządzonej z katalogu profilu dodatkowego oraz nie ustalono standardów urbanistycznych z uwagi iż profile funkcjonalne nie dopuszczają lokalizacji zabudowy. Strefy **35-42SO**, **43-45SO** obejmują tereny rolne, na których dopuszczono lokalizację elektrowni wiatrowych, z uwagi na istniejące farmy wiatrowe i dla tych stref określono standardy urbanistyczne. W strefach **35-42SO** dopuszczono także elektrownie słoneczne i geotermalne oraz zieleni urządzonej, natomiast w strefach **43-45SO** dopuszczono jedynie lokalizację elektrowni wiatrowych z uwagi na występowanie udokumentowanego złoża kopalni. Z uwagi na występowanie złóż w strefach **46-48SO** nie wyznaczono profilu dodatkowego. W strefach **49-52SO**, w profilu dodatkowym wskazano jedynie teren zieleni urządzonej, ponieważ zlokalizowane są w nich osuwiska oraz tereny zagrożone ruchami masowymi. Strefy **53-114SO** obejmują tereny rolne, na których dopuszczono lokalizację elektrowni słonecznych i geotermalnych oraz zieleni urządzonej.

Strefa SK obejmuje swoim zakresem drogę krajową (strefa 1SK), drogę wojewódzką (strefa 2SK) oraz układ powiatowych. Zgodnie z rozporządzeniem POG strefę komunikacyjną można wyznaczyć dla obiektów istniejących oraz planowanych, których lokalizacja jest potwierdzona ustaleniem linii rozgraniczających teren. W związku z powyższym w strefie SK wskazano drogę wojewódzką nr 747 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową nr 9 do wschodniej granicy gminy, dla której uzyskano decyzję ZRID nr 134/SPEC/2020 z dnia 21 grudnia 2020 r. Nie wyznaczono przebiegu innych projektowanych dróg.

Dla poszczególnych **stref planistycznych określono profile dodatkowe** zgodne z załącznikiem nr 1 rozporządzenia POG, w taki sposób aby nie generował on konfliktów przestrzennych i umożliwił zachowanie zasad ładu przestrzennego.

Dla stref, w których obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego **ustalał minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, mniejszy niż wynika to z załącznika nr 1 rozporządzenia POG możliwe było jego utrzymanie zgodnie z §2 ust. 3 ww. rozporządzenia.**

Dla stref **SG i SK** nie wyznaczono gminnych standardów urbanistycznych. Zgodnie z **art. 13e ust. 2 pkt 3 u.p.z.p.** dla tych stref **nie jest obligatoryjne** określenie gminnych standardów urbanistycznych. Gminne standardy urbanistyczne mogą zostać określane na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań przestrzennych oraz przepisów odrębnych.

Wskazane gminne standardy urbanistyczne są kontynuacją polityki przestrzennej gminy, zapisanej w dotychczasowych dokumentach planistycznych oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem

zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego i w oparciu o wykształcony układ dróg. Określone gminne standardy urbanistyczne umożliwią m.in. ochronę jakości krajobrazu w tym przeciwdziałanie dysharmonii i fragmentacji krajobrazu z zachowaniem zwartego charakteru zabudowy nawiązującej do istniejących obiektów i otoczenia.

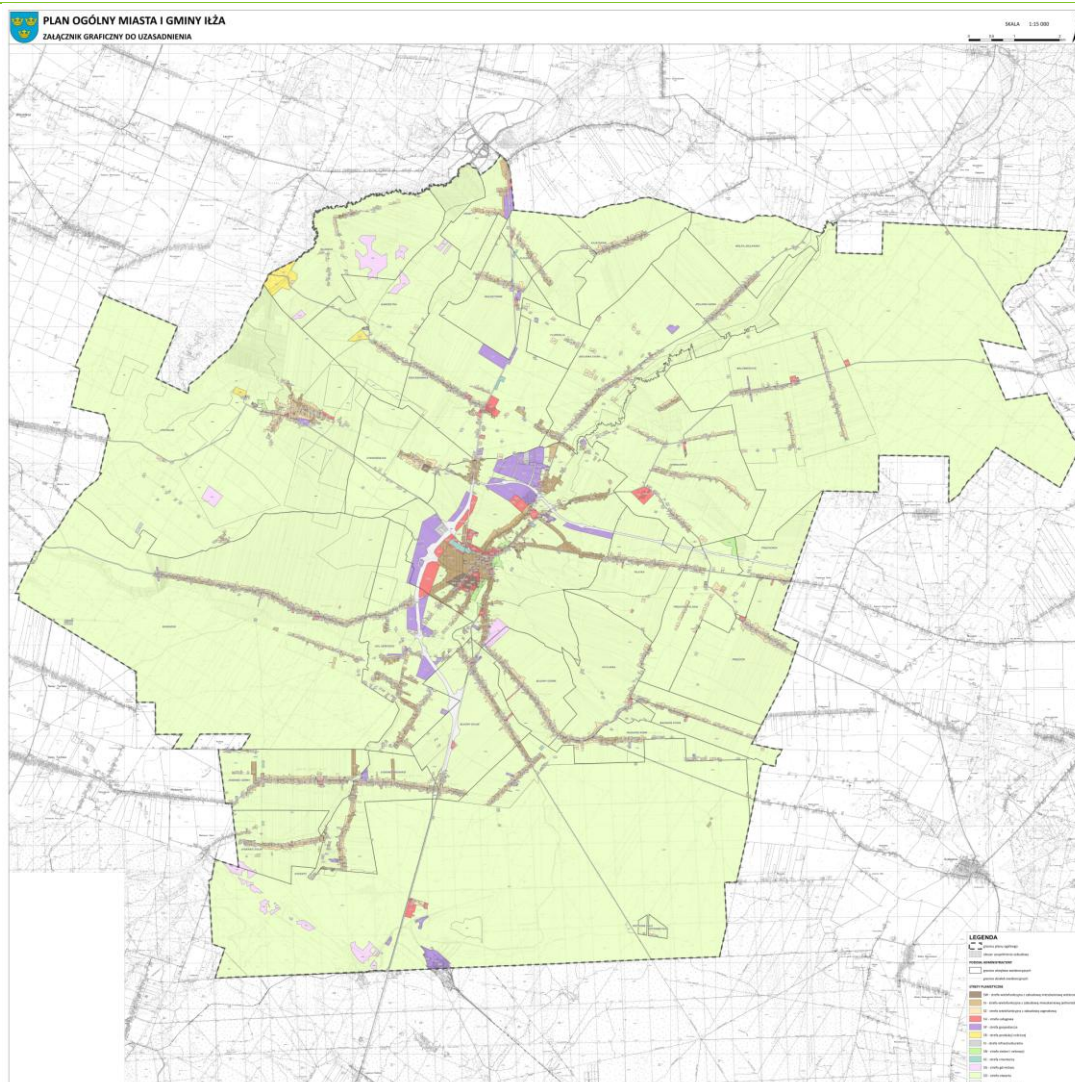
Ponadto należy zauważyć, iż w strefach oznaczonych symbolami SW, SJ, SZ, SU, SP, SR, SN, SC, SO i SK teren infrastruktury technicznej w profilu podstawowym dotyczy terenów telekomunikacji oraz innych terenów infrastruktury technicznej o powierzchni nie większej niż 5000 m² (zgodnie z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia POG). W związku z powyższym na etapie sporządzania miejscowych planów będzie możliwość wyznaczenia terenów infrastruktury o powierzchni nie większej niż 0,5 ha.

Warunki określone w gminnych standardach urbanistycznych muszą zostać uwzględnione przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz stanowią podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu (proces inwestycyjny na obszarach poza obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego opiera się na wydawanych decyzjach o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu).

Zgodnie z art. 61 ust. 1 pkt 1a u.p.z.p. wydanie decyzji o warunkach zabudowy jest możliwe jedynie w przypadku spełnienia m.in. warunku położenia terenu na obszarze uzupełnienia zabudowy. Ponieważ w gminie Iłża obowiązują 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmują obszar o powierzchni ok. 380 ha, co stanowi ok. 1,5% powierzchni gminy, zasadne było wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy, aby umożliwić mieszkańcom gminy oraz inwestorom dalszy proces inwestycyjny w oparciu o plan ogólny miasta i gminy.

Rysunek 1. Projekt planu ogólnego miasta i gminy Iłża

źródło: opracowanie własne – załącznik graficzny do uzasadnienia projektu planu ogólnego

2.2 Powiązania z innymi dokumentami

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego został przyjęty Uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego jest zgodny ze Strategią rozwoju województwa mazowieckiego 2030+.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w ramach prowadzenia polityki rozwoju wyznaczył obszary funkcjonalne. Gmina Iłża kwalifikuje się do wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych. Plan ustala dla takich obszarów funkcjonalnych następujące zasady zagospodarowania:

- poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych poprzez wspieranie prac scaleniowych i wymiany gruntów;
- kształtowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej na gruntach najwyższych klas bonitacyjnych I-III;
- wielofunkcyjny rozwój obszarów o średniej i niskiej zdolności produkcyjnej, przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego (m.in.: tradycyjnego krajobrazu rolniczego, wolnych przestrzeni użytkowanych rolniczo, trwałych użytków zielonych);
- poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, w tym przywrócenie połączeń kolejowych na nieczynnych liniach kolejowych, a także przebudowę/rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych;
- budowa i rozbudowa systemów wodociągowo-kanalizacyjnych, a także sukcesywna sanitacja terenów o zabudowie rozproszonej, m.in. poprzez budowę przydomowych oczyszczalni ścieków;
- poprawa bezpieczeństwa energetycznego, m.in. poprzez budowę, rozbudowę i modernizację sieci elektroenergetycznej w zakresie niskich i średnich napięć;
- zwiększenie nasycenia infrastrukturą ICT (ang. *Information and Communication Technologies*), a także zapewnienie dostępu do systemu e-usług;
- tworzenie przestrzeni publicznych, będących miejscem koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych;
- objęcie ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej charakterystycznej dla poszczególnych regionów, w tym układów ruralistycznych.

W zakresie infrastruktury transportowej Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na obszarze gminy Iłża wskazuje:

- przebieg drogi krajowej nr 9 Radom (DK7) - Iłża - Ostrowiec Świętokrzyski - Opatów - Lipnik - Klimontów - Łoniów - Nagnajów - Kolbuszowa - Głogów Małopolski - Rzeszów (DK4-/A4/, węzeł "Rzeszów Północ"),
- przebieg drogi wojewódzkiej nr 747 Iłża - Lipsko - Solec n. Wisłą – granica województwa/rzeka Wisła/,
- trasy rowerowe o zasięgu międzynarodowym, ponadregionalnym i regionalnym.

W zakresie transportu kolejowego na obszarze Gminy Iłża Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego postuluje:

- budowę linii kolejowej Radom – Iłża – Ostrowiec Świętokrzyski,
- rewitalizację linii Iłża – Starachowice dla ruchu lokalnego: studium wykonalności wykorzystania linii wąskotorowej Iłża - Starachowice jako tramwaju regionalnego z wprowadzeniem linii do śródmieść Starachowic i Iłży (w porozumieniu ze starostwem Starachowice) oraz dostosowaniem siatki przystanków.

W zakresie transportu drogowego Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego:

- uwzględnia budowę obwodnicy DK9 – Iłża (inwestycja zrealizowana),
- ustala budowę drogi DW747 na odcinku od skrzyżowania z DK9 w Iłży do skrzyżowania z DK79 w Lipsku,
- postuluje budowę drogi DW727 pomiędzy Iłżą a Wierzbicą.

W zakresie transportu rowerowego Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na obszarze gminy Iłża wskazuje elementy sieci szkieletowej tras rowerowych o zasięgu regionalnym, umożliwiające połączenie z trasami ponadregionalnymi i lokalnymi.

W zakresie infrastruktury gazowej Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na obszarze gminy Iłża wskazuje przebieg Gazociągu DN 300 Sękocin – Lubienia - Lesznówola, Tarczyn, Grójec, Belsk Duży, Goszczyn, Promna, Białobrzegi, Stara Błotnica, Jedlińsk, m. Radom, Jedlnia-Letnisko, Gózd, Skaryszew, Iłża.

W zakresie odnawialnych źródeł energii Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wskazuje farmę wiatrową Iłża, jako jedno ze źródeł odnawialnej energii elektrycznej o największej mocy w województwie mazowieckim.

W zakresie ochrony środowiska i zasobów przyrody Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na obszarze gminy Iłża uwzględnia:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec,
- Obszar Natura 2000 „Pakośław”,
- Rezerwat Piotrowe Pole.

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz krajobrazu kulturowego Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego wymienia Iłżę jako miasto historyczne. Plan wskazuje:

- region etnograficzny iłżecko-starachowicki jako element krajobrazu kulturowego,
- postulowany park kulturowy Iłża-Sienno,
- ośrodek tożsamości kulturowej regionu jakim jest Iłża.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego w zakresie ochrony krajobrazów kulturowych zakłada „realizację zadań wskazanych w wojewódzkim programie opieki nad zabytkami oraz zachowanie i kreowanie ładu przestrzennego, zachowanie walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowanie pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym poprzez:

- przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji i rurbanizacji;
- wzmacnianie przestrzennych walorów obiektów oraz układów przestrzennych (w tym obiektów i obszarów przemysłowych) poprzez rewitalizację, restaurację oraz rekultywację;
- ochronę, rewitalizację i rewaloryzację obiektów i obszarów historycznych (zwłaszcza architektury drewnianej i przemysłowej, dworskiej, obronnej, dorobku nauki i techniki) w tym zabytków mających znaczenie symboliczne;
- odbudowę i rekonstrukcję dóbr należących do światowego i krajowego dziedzictwa po zniszczeniu w wyniku konfliktów zbrojnych lub katastrof spowodowanych zagrożeniami naturalnymi;
- wykorzystanie sieci miast historycznych oraz atrakcji krajobrazowo-architektonicznych m.in. dla wyznaczania szlaków turystyki kulturowej;
- ochronę regionów etnograficznych oraz krain historycznych, jako cennych i charakterystycznych krajobrazów kulturowych, również jako element współpracy oraz rozwoju powiązań z sąsiadującymi województwami.

Ponadto Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego w zakresie zachowania ciągłości dziedzictwa kulturowego na terenie gminy Iłża postuluje:

- rozszerzenie listy miejsc objętych statusem pomnika historii o zespół urbanistyczno-krajobrazowy Iłży,
- kreowanie ośrodków budowania tożsamości kulturowej regionu Iłża.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na terenie gminy Iłża wskazuje do realizacji następujące inwestycje celu publicznego:

- rozbudowę drogi wojewódzkiej nr 747 na odcinku od skrzyżowania z drogą krajową nr 9 w m. Iłża do skrzyżowania z drogą krajową nr 79 w m. Lipsko,
- budowę, rozbudowę lub przebudowę oczyszczalni ścieków,
- zapewnienie odpowiedniej przepustowości rzeki Małyszyniec w km 5+200-7+900.

Sposób uwzględnienia w planie ogólnym zapisów planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Plan ogólny miasta i gminy Iłża uwzględnia zapisy planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego poprzez:

- 1) wyznaczenie strefy komunikacyjnej 1SK w przebiegu istniejącej drogi krajowej DK9;
- 2) wyznaczenie strefy komunikacyjnej 2SK w przebiegu istniejącej drogi wojewódzkiej nr 747;
- 3) wyznaczenie stref, w których w ramach profilu podstawowego będzie możliwa realizacja pozostałych planowanych elementów komunikacji, w tym komunikacji kolejowej, wskazanych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Z uwagi na brak potwierdzenia tych inwestycji ustalonymi liniami rozgraniczającymi teren nie ma formalnej możliwości wskazania planowanych inwestycji jako strefy komunikacyjne zgodnie z Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758);
- 4) wyznaczenie stref otwartych znajdujących się w:

Obszarze Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec – z uwzględnieniem obecnie przyjętego kierunku rozwoju polityki przestrzennej wynikającej przede wszystkim z istniejącego sposobu zagospodarowania,

Obszarze Natura 2000 „Pakośław” – z uwzględnieniem istniejącego sposobu użytkowania zlokalizowanego w granicach tego obszaru,

Rezerwacie Przyrody Piotrowe Pole

Określone strefy otwarte obejmują również większe kompleksy leśne i zadrzewienia, a jako profil dodatkowy w strefach zlokalizowanych w OChK ustalono możliwość realizacji wyłącznie terenu zieleni urządzonej;
- 5) wyznaczenie stref 35-45SO dopuszczających tereny elektrowni wiatrowej, obejmujących istniejącą farmę wiatrową;
- 6) wyznaczenie strefy 6SI w przebiegu kolejki wąskotorowej, co umożliwi rewitalizację linii Iłża – Starachowice dla ruchu lokalnego zabezpieczając jednocześnie teren związany z jej przebiegiem;
- 7) wyznaczenie stref planistycznych uwzględniając istniejącą zabudowę, układ komunikacyjny i infrastrukturę techniczną, tworząc zwarte kompleksy zabudowy, pozostawiając w rozproszeniu jedynie istniejącą zabudowę, a tym samym ograniczając presję urbanizacyjną na obszary cenne przyrodniczo i kulturowo oraz ograniczając konieczność zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- 8) wyznaczenie stref otwartych w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, wykluczając tym samym możliwość realizacji zabudowy w tych obszarach.

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe do planu ogólnego Miasta i Gminy Iłża, Budplan Sp. z o.o. 2024

Opracowanie przedstawia strukturę środowiska przyrodniczego z zaznaczeniem jego podstawowych komponentów i zachodzących między nimi związków. Rozpoznanie i charakterystyka stanu oraz funkcjonowania środowiska przyrodniczego dały podstawę do zdiagnozowania i określenia predyspozycji przyrodniczych, do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej, ze szczególnym uwzględnieniem terenów, które powinny pełnić przede wszystkim funkcje przyrodnicze oraz oceną przydatności środowiska pod różne sposoby użytkowania i formy zagospodarowania terenu.

Ekofizjograficzne uwarunkowania dla zagospodarowania przestrzennego:

I. Obszary pełniące funkcje przyrodnicze

Do obszarów o szczególnym znaczeniu dla prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego zalicza się:

- **obszary stanowiące o strukturze przyrodniczej** takie jak: krajowe korytarze ekologiczne *Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły* (GKPdC-5C) i *Lasy Starachowickie i Siekierzyńskie* (GKPdC-5B), stanowiące część jednego z głównych korytarzy ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym – Korytarza Południowo-Centralnego (KPdC);
- **dolina Iłżanki oraz doliny jej dopływów** wraz z obudową biologiczną w postaci łąk i zadrzewień;
- **tereny leśne**, w tym szczególnie lasy ochronne;
- **obszary o szczególnych walorach przyrodniczych** objęte ochroną na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Są to obszary o różnym reżimie ochronności, podlegające przepisom odrębnym:
 - dla **obszarów Natura 2000** obowiązuje zakaz podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony, w tym w szczególności pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt oraz wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000, a także pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami, a ponadto:
 - dla obszaru **Natura 2000 Pakosław** ustanowiono plan zadań ochronnych Zarządzeniem nr 32 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Pakosław PLH140015, zmienionym Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 29 października 2014 r.;
 - dla obszaru **Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich** obowiązuje plan zadań ochronnych ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 13 czerwca 2023 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich PLH26003.;
 - w granicach **rezerwatów przyrody** obowiązują zakazy zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a ponadto:
 - dla **rezerwatu przyrody Dąbrowa Polańska** obowiązują zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 28 lutego 2022 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Dąbrowa Polańska;
 - dla **rezerwatu przyrody Piotrowe Pole** obowiązują zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Nr 20 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 stycznia 2022 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Piotrowe Pole”;
 - dla **Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec** obowiązują zakazy zgodnie z Uchwałą nr 25/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec
 - dla **użytków ekologicznych** obowiązują zakazy zgodnie z art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a ponadto stosuje się zapisy Rozporządzenia Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 r. w sprawie użytków ekologicznych, zmienionego Rozporządzeniem Nr 35 Wojewody Mazowieckiego z dnia 13 lipca 2007 r.:
 - dla **pomników przyrody** obowiązują zakazy zgodnie z art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz zapisy:
 - Rozporządzenia Nr 4 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 lutego 2004 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody;

- Rozporządzenia Nr 28 Wojewody Mazowieckiego z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie wprowadzenia pomników przyrody;
- Rozporządzenia Nr 63 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 października 2008r. w sprawie pomników położonych na terenie powiatu radomskiego;
- Rozporządzenia Nr 10 Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 stycznia 2002 r. w sprawie wprowadzenia pomników przyrody;
- Uchwały Nr III/19/2014 Rady Miejskiej w Iłży z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody);
- **zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne** uzupełniające funkcje ochronne lasów (ochrona przed erozją, wpływami wód powierzchniowych) oraz ułatwiają migrację gatunków;
- **zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe**, w tym w szczególności zbiorowiska podmokłe występujące w obniżeniach dolinnych;
- **zieleń urządzona**, w tym zieleń towarzysząca zabudowie mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej, ciągom komunikacyjnym, zieleń towarzysząca obiektom sakralnym i cmentarzom, stanowiąca ważne uzupełnienie gminnego systemu przyrodniczego.

Ograniczenia i wytyczne wynikające z położenia w obrębie obszarów chronionych na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Prawne ograniczenia w zagospodarowaniu terenów gminy Iłża wynikają m.in. z przepisów dotyczących obszarów i obiektów chronionych. Zasady ochrony wartości przyrodniczych w przypadku obszarów i obiektów objętych formami przyrody zostały także szczegółowo i indywidualnie dla każdego z nich określone w aktach je ustanawiających, a dodatkowo także w planach zadań ochronnych.

Ponadto część obszaru gminy Iłża zaliczana jest do korytarzy ekologicznych - w ich granicach należy ograniczać lokalizację zwartej zabudowy, dróg, czy dużych obiektów.

Ograniczenia wynikające z istniejących zagrożeń naturalnych

Na obszarze gminy Iłża, w dolinie rzeki Iłżanki wyznaczono **obszary szczególnego zagrożenia powodzią** Q=1% i Q=10%. Są to obszary, na których zgodnie z przepisami ustawy Prawo Wodne zakazuje się gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowania; lokalizowania nowych cmentarzy.

W obowiązującej ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 960) brak jest bezpośrednich zapisów o zakazie budowy obiektów budowlanych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, jednak z uwagi na negatywne konsekwencje dla ludności w przypadku wystąpienia powodzi, mimo braku powyższych zapisów, powinno unikać się lokalizacji zabudowy na tych terenach. Zgodnie z art. 166 ust. 2 pkt 4 projekt planu ogólnego gminy wymaga uzgodnienia z Wodami Polskimi w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

Według rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1225), zbiorniki na nieczystości ciekłe mogą być sytuowane tylko na działkach budowlanych niemających możliwości przyłączenia do sieci kanalizacyjnej, przy czym nie dopuszcza się ich sytuowania na obszarach podlegających szczególnej ochronie środowiska i narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz na terenach zalewowych. Zatem do momentu wybudowania kanalizacji sanitarnej, lokalizacja nowej zabudowy na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi jest niemożliwa.

W granicach gminy rozpoznano **1 osuwisko nieaktywne** oraz wyznaczono **15 terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi**.

Osuwiska nieaktywne to tereny objęte ruchami osuwiskowymi, na których w czasie ostatnich 50 lat nie stwierdzono wyraźnych śladów przemieszczeń. Procesy osuwiskowe mogą się tu odnowić i spowodować duże zniszczenia – zaleca się, aby na obszarach osuwisk nieaktywnych również zrezygnować z inwestowania

(zwłaszcza lokalizowania wielkokubaturowych i ciężkich obiektów).

Na terenach zagrożonych ruchami masowymi budownictwo powinno być mocno ograniczone, dopuszczone jedynie na niewielkiej części tych terenów, po wykonaniu wcześniejszej dokumentacji geologiczno-inżynierskiej lub geotechnicznej (określającej warunki podłoża w kontekście ewentualnego powstania osuwisk) i spełnieniu zawartych w nich zaleceń.

Ograniczenia wynikające z położenia w obrębie GZWP

Obecnie brak. Do czasu ustanowienia obszarów ochronnych wody GZWP nr 405 i GZWP nr 420 podlegają ochronie prawnej na tych samych zasadach, co wszystkie wody podziemne.

Ograniczenia wynikające z występowania złóż kopalin

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 72 ust. 1) w planie ogólnym gminy wymagane jest uwzględnienie obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb ich eksploatacji. Zgodnie z przepisami prawa złoża kopalin podlegają ochronie, a eksploatację złóż prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobywania i zagospodarowania kopaliny. Na terenie gminy występują udokumentowane złoża piasków i żwirów, wapieni i margli przemysłu wapienniczego oraz piasków formierskich.

Ograniczenia wynikające z występowania gleb chronionych

Wszelkie działania inwestycyjne czy planistyczne muszą być zgodne z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych*.

Na terenie gminy występują gleby zaliczane do wysokich klas bonitacyjnych (II-III), które są chronione i w przypadku lokalizacji inwestycji na tych terenach (na etapie opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) należy uzyskać od odpowiedniego organu zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze. Nie dotyczy to obszaru miasta.

Ograniczenia wynikające z występowania gruntów leśnych

Wszelkie działania inwestycyjne czy planistyczne muszą być zgodne z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. *o ochronie gruntów rolnych i leśnych*.

Na terenach gminy występują znaczne powierzchnie leśne. Ww. ustawa reguluje zasady ochrony gruntów leśnych, ich rekultywacji i poprawiania wartości użytkowej oraz wprowadza ograniczenia dotyczące przeznaczenia gruntów na cele nieleśne. Według ustawy ochrona gruntów leśnych polega na:

- ograniczaniu przeznaczenia ich na cele nieleśne lub nierolnicze,
- zapobieganiu procesom ich degradacji i dewastacji oraz szkodom w drzewostanach i produkcji leśnej, powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- przywracaniu wartości użytkowej gruntem, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej,
- poprawianiu ich wartości użytkowej oraz zapobieganiu obniżania ich produktywności.

Ograniczenia wynikające z niekorzystnych warunków budowlanych

Niekorzystne warunki posadowienia budynków występują fragmentami na terenie całej gminy. Na ograniczenia zabudowy wpływa wysoki poziom wód gruntowych, słabonośne grunty w podłożu. Niekorzystne warunki posadowienia budynków dotyczą przede wszystkim terenów dolin rzecznych – podmokłych, grząskich, narażonych na mgły i zastoiska.

Inne ograniczenia w zagospodarowaniu

Przez teren gminy Iłża biegną **napowietrzne linie elektroenergetyczne** o wysokim, średnim i niskim napięciu. Ze względu na potencjalne negatywne oddziaływanie linii elektroenergetycznych powinno wyznaczać się dla nich strefy ochronne w ramach pasów technologicznych, które stanowią obszar znajdujący się

w bezpośrednim sąsiedztwie linii elektroenergetycznej, tworzony w celu ochrony ludzi i mienia przed skutkami działania linii.

Na obszarze gminy Iłża istnieją **czynne cmentarze**, dla których należy wyznaczyć strefy sanitarne. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz. U. z 1959 r. Nr 52, poz. 315), odległość cmentarza od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących artykuły żywności i żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł i strumieni, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych, powinna wynosić co najmniej 150 m. Odległość ta może być zmniejszona do 50 metrów pod warunkiem, że teren w granicach od 50 do 150 m odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do niej podłączone. Odległość od granicy cmentarza ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych, służących jako źródło zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia i potrzeb gospodarczych, nie może być mniejsza niż 500 metrów. Przedmiotowe przepisy należy brać pod uwagę zarówno planując lokalizację nowych cmentarzy jak i nowych obiektów w pobliżu cmentarzy.

Z uwagi na istniejącą **elektrownię wiatrową**, przy wyznaczaniu terenów nowej zabudowy konieczne jest zachowanie ustalonych przepisami ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 317) odległości budynków mieszkalnych i o funkcji mieszkalnej od tej elektrowni. Należy także uwzględnić lokalizacje planowanych elektrowni, zarówno na obszarze gminy Iłża, jak i na terenach gmin sąsiednich, jeśli ich oddziaływanie może obejmować tereny gminy Iłża.

Ograniczenia dla zabudowy wynikają także z przepisów dotyczących **dróg publicznych** tj. ustawy o drogach publicznych z dnia 21 marca 1985 r. (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r., poz. 470 z późn. zm.). Ustawa określa odległości w jakich mogą być usytuowane obiekty budowlane od poszczególnych rodzajów dróg. Jednak ograniczenia te z punktu widzenia niniejszego opracowania nie są tak istotne jak ograniczenia wynikające z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (tekst jednolity: Dz.U. z 2014 r., poz. 112). W tym akcie prawnym określono dopuszczalny poziom hałasu pochodzący od dróg, linii kolejowych, innych obiektów i grup źródeł hałasu w stosunku do terenów pełniących różne funkcje

II. Strefy planistyczne – ocena przydatności terenów dla rozwoju funkcji użytkowych

Zgodnie z art. 13c ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130) obszar objęty planem ogólnym dzieli się w sposób rozłączny na strefy planistyczne. Charakterystykę stref planistycznych, w tym ich profil funkcjonalny oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, określa rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz.U. z 2023 r., poz. 2758). Nadmienić należy, że w planie ogólnym nie jest obowiązkowe wyznaczenie każdej z wymienionych w ww. rozporządzeniu stref. W każdej strefie planistycznej profil funkcjonalny obejmuje tereny określone w ramach profilu funkcjonalnego podstawowego oraz może obejmować tereny określone w ramach profilu funkcjonalnego dodatkowego, nie muszą to być jednak wszystkie wymienione w ww. rozporządzeniu rodzaje terenów. Ponadto w przypadku gdy obszar strefy planistycznej jest objęty obowiązującymi planami miejscowymi, w strefie tej można określić wartość minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej niższą niż wynika to z załącznika nr 1 do ww. rozporządzenia, jednak nie niższą niż najwyższa wartość wskaźnika opisującego minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej dla terenów wyznaczonych w obowiązujących planach miejscowych, obejmujących obszar strefy.

W opracowaniu ekofizjograficznym oceniono mocne strony oraz istniejące ograniczenia środowiskowe dla wyznaczenia poszczególnych stref planistycznych na terenie gminy Iłża oraz określono przydatność terenów gminy do objęcia daną strefą planistyczną, które zawarto w tabeli poniżej.

Tabela 1. Strefy planistyczne – ocena możliwości wyznaczenia stref na terenie gminy Iłża
 źródło: Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe do planu ogólnego Miasta i Gminy Iłża, 2024

symbol literowy ¹	nazwa strefy planistycznej ¹	profil funkcjonalny strefy planistycznej ¹		minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%] ¹	mocne strony	ograniczenia środowiskowe	przydatność terenów do objęcia strefą planistyczną
		podstawowy	dodatkowy				
SW	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren handlu wielkopowierzchniowego, teren zieleni naturalnej, teren ogrodów działkowych, teren lasu, teren wód	30	stosunkowo dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym jakości powietrza, klimatu akustycznego; wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze; potencjalne miejsca zatrudnienia: <ul style="list-style-type: none"> rozwinęte rolnictwo i rynek zbytu, położenie w pobliżu ośrodka miejskiego – Radom; 	konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów zabudowanych i z uwagi na korytarze ekologiczne; potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych; dominujące rolnicze wykorzystanie terenu; ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania	istniejące tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wraz z zabudową usługową oraz towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych
SJ	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodziną	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren ogrodów działkowych, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	stosunkowo dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym jakości powietrza, klimatu akustycznego; wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze; potencjalne miejsca zatrudnienia: <ul style="list-style-type: none"> rozwinęte rolnictwo i rynek zbytu, położenie w pobliżu ośrodka miejskiego – Radom; 	konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów zabudowanych i z uwagi na korytarze ekologiczne; potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych; dominujące rolnicze wykorzystanie terenu; ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania	istniejące tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wraz z zabudową usługową oraz towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych
SZ	strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową	teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	stosunkowo dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym jakości powietrza, klimatu akustycznego; wysokie walory krajobrazowe i przyrodnicze; potencjalne miejsca zatrudnienia: <ul style="list-style-type: none"> rozwinęte rolnictwo i rynek zbytu, położenie w pobliżu ośrodka miejskiego – Radom; dominujące rolnicze wykorzystanie terenu	konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów zabudowanych i z uwagi na korytarze ekologiczne; potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych; dominujące rolnicze wykorzystanie terenu; ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania	istniejące tereny zabudowy zagrodowej oraz tereny produkcji w gospodarstwach rolnych wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych oraz usytuowania względem zabudowy mieszkaniowo-usługowej ze względu na możliwą uciążliwość zapachową (odory)
SU	strefa usługowa	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	zapotrzebowanie na usługi społeczne, publiczne, oświaty, sportu i rekreacji, turystyki, drobne usługi handlowe dostęp do drogi krajowej i wojewódzkiej	konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów zabudowanych i z uwagi na korytarze ekologiczne; potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy	istniejące tereny zabudowy usługowej wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej

¹ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758).

symbol literowy ¹	nazwa strefy planistycznej ¹	profil funkcjonalny strefy planistycznej ¹		minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%] ¹	mocne strony	ograniczenia środowiskowe	przydatność terenów do objęcia strefą planistyczną
		podstawowy	dodatkowy				
						ekologicznych; dominujące rolnicze wykorzystanie terenu; ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania	tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych
SH	strefa handlu wielkopowierzchniowego	teren handlu wielkopowierzchniowego, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren usług, teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	zapotrzebowanie na usługi handlu, sportu i rekreacji, turystyki, itp.	konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów zabudowanych i z uwagi na korytarze ekologiczne; potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych; dominujące rolnicze wykorzystanie terenu; ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania	istniejące tereny zabudowy związanej z handlem wielkopowierzchniowym wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych lokalizacja obiektu handlu wielkopowierzchniowego może nastąpić wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego
SP	strefa gospodarcza	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	20	położenie w pobliżu ośrodka miejskiego – Radom; dostęp do drogi krajowej i wojewódzkiej	konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów zabudowanych i z uwagi na korytarze ekologiczne; potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych; dominujące rolnicze wykorzystanie terenu; ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania	istniejące tereny zabudowy produkcyjnej wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych, warto uwzględnić wyznaczoną na obszarze gminy Podstrefę Iłża należącą do Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice oraz rejonu obwodnicy miasta Iłży
SR	strefa produkcji rolniczej	teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren infrastruktury technicznej	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni wodnej, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	niskie uprzemysłowienie gminy, co wiąże się z mniejszym zanieczyszczeniem wód i powietrza; korzystne ukształtowanie terenu oraz warunki topoklimatyczne; uksztaltowany rynek zbytu; dominujące rolnicze wykorzystanie terenu	ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania	istniejące tereny produkcji w gospodarstwach rolnych wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych oraz usytuowania względem zabudowy mieszkaniowo-usługowej ze względu na możliwą uciążliwość zapachową (odory)
SI	strefa infrastrukturalna	teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji	teren usług, teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	20	potrzeba rozwoju infrastruktury technicznej, tj. obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej związane z elektroenergetyką, gazownictwem, gospodarką odpadami, gospodarką wodno-	ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie	istniejące tereny infrastruktury technicznej wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu

symbol literowy ¹	nazwa strefy planistycznej ¹	profil funkcjonalny strefy planistycznej ¹		minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%] ¹	mocne strony	ograniczenia środowiskowe	przydatność terenów do objęcia strefą planistyczną
		podstawowy	dodatkowy				
					kanalizacyjną oraz urządzenia wodne	w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania	ograniczeń środowiskowych
SN	strefa zieleni i rekreacji	teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren infrastruktury technicznej	teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren usług nauki, teren usług edukacji, teren usług zdrowia i pomocy społecznej, teren ogrodów działkowych, teren zieleni naturalnej, teren lasu	50	położenie w pobliżu ośrodka miejskiego – Radom znaczny obszar gminy charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością przyrodniczo-krajobrazową (obszary Natura 2000, rezerwat przyrody, obszar chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, tereny leśne)	dominujące rolnicze wykorzystanie terenu; ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody	istniejące tereny zieleni urządzonej wraz z towarzyszącymi terenami komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej, tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych
SC	strefa cmentarzy	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren usług kultu religijnego, teren usług handlu detalicznego, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	-	wymagania dotyczące realizacji terenów cmentarnych określają: <ul style="list-style-type: none"> ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2024 r. poz. 576); rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie pod cmentarze (Dz. U. z 1959 r. Nr 52 poz. 315); rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (Dz. U. z 2008 r. Nr 48 poz. 284); rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie sposobu przechowywania zwłok i szczątków (Dz. U. z 2011 r. Nr 75 poz. 405); ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania	istniejące tereny cmentarne wraz z towarzyszącymi terenami usługowymi, aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest poszerzenie istniejących cmentarzy bądź realizacja nowych, przy uwzględnieniu wymagań dotyczących realizacji terenów cmentarnych i ograniczeń środowiskowych
SG	strefa górnictwa	teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren infrastruktury technicznej	teren produkcji, teren usług handlu, teren usług rzemieślniczych, teren usług gastronomii, teren usług biurowych i administracji, teren usług nauki, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	-	udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;	-	tereny, na których udokumentowano złoża kopalin tereny, na których planuje się wydobywanie, co umożliwi uzyskanie, po udokumentowaniu złóż, pozwolenia na wydobywanie (koncesji)
SO	strefa otwarta	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren infrastruktury technicznej	teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej, teren elektrowni wodnej, teren biogazowni, teren zieleni urządzonej	-	wysoka atrakcyjność przyrodniczo-krajobrazowa (obszary Natura 2000, rezerwat przyrody, obszar chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, tereny leśne); kompleksy leśne, w tym lasy własności Skarbu Państwa; dolina Iłzanki z ekstensywnie użytkowanymi terenami łąk; dominujące rolnicze wykorzystanie terenu; położenie części gminy w zasięgu głównych	południowo-zachodnia część terenu gminy objęta jest siecią Natura 2000, w obrębie której zabrania się podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 – realizacja instalacji OZE na terenach położonych w zasięgu obszaru Natura 2000 nie może kolidować z przedmiotami ich ochrony (stanowiska i siedliska fauny) oraz działaniami ochronnymi wynikającymi z planu zadań ochronnych;	tereny aktywne przyrodniczo wraz z towarzyszącymi terenami komunikacji i infrastruktury technicznej realizacja OZE przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych

symbol literowy ¹	nazwa strefy planistycznej ¹	profil funkcjonalny strefy planistycznej ¹		minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%] ¹	mocne strony	ograniczenia środowiskowe	przydatność terenów do objęcia strefą planistyczną
		podstawowy	dodatkowy				
					krajowych korytarzy ekologicznych;		
SK	strefa komunikacyjna	teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren infrastruktury technicznej	teren drogi zbiorczej, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren zieleni urządzonej, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód	-	potrzeba zapewnienia obsługi komunikacyjnej nowych terenów inwestycyjnych;	ograniczenia wynikające z przepisów odrębnych, obejmujące część gminy, dotyczące obszarów objętych formami ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania	istniejące tereny komunikacyjne wraz z towarzyszącymi terenami usługowymi, infrastruktury technicznej oraz tereny aktywne przyrodniczo, na których planuje się poszerzenie istniejących bądź realizację nowych ciągów komunikacyjnych, przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych

Sposób uwzględnienia w planie ogólnym opracowania ekofizjograficznego w zakresie wymagań, o których mowa w art. 72 ust. 1-3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska

Przy wyznaczaniu stref planistycznych, gminnych standardów urbanistycznych uwzględnione zostały wskazania i wytyczne zawarte ww. opracowaniu poprzez:

1. wyznaczenie stref otwartych w granicach szczególnego zagrożenia powodzią;
2. wyznaczenie stref otwartych 1-34SO znajdujących się w rezerwach przyrody, obszarze chronionego krajobrazu, naturze 2000, a także obejmujących większe kompleksy leśne i zadrzewienia;
3. wyznaczenie stref planistycznych uwzględniając istniejącą zabudowę, układ komunikacyjny i infrastrukturę techniczną, tworząc zwarte kompleksy zabudowy, pozostawiając w rozproszeniu jedynie istniejącą zabudowę, a tym samym ograniczając presję urbanizacyjną na obszary cenne przyrodniczo oraz ograniczając konieczność zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
4. określenie gminnych standardów urbanistycznych - udziału powierzchni biologicznie czynnej umożliwiającej infiltrację wód opadowych do gruntu;
5. Wyznaczenie stref usługowych w sąsiedztwie drogi krajowej nr 9, jako buforu między drogą a strefami dopuszczającymi zabudowę mieszkaniową;
6. Wskazanie w poszczególnych strefach zieleni urządzonej jako profilu dodatkowego.

3 Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Prognozę sporządzono na podstawie rozpoznania terenowego uwarunkowań ekofizjograficznych i walorów krajobrazowych, identyfikacji potencjalnych zagrożeń i uciążliwości. Analizowano dostępne opracowania planistyczne i dokumentacyjne na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju oraz oceny realizacji obowiązków prawnych i skuteczności rozwiązań chroniących środowisko przed nadmierną eksploatacją zasobów oraz wprowadzaniem zanieczyszczeń antropogenicznych do środowiska.

4 Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwość jej przeprowadzania

Monitoring skutków wdrażania i funkcjonowania ustaleń planu ogólnego, tj. zgodność miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z określonymi strefami planistycznymi oraz gminnymi standardami urbanistycznymi będzie prowadzony przez Radę Miejską w Iłży na bieżąco, w trakcie procedury uchwalania mppz.

5 Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego nie spowoduje transgranicznego oddziaływania na środowisko ze względu na znaczne oddalenie obszaru gminy od granic państwa. Ponadto ustalenia projektu planu ogólnego dotyczą jedynie strefowania obszaru gminy oraz nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych – z uwagi na kierunkowy, ogólny charakter dokumentu oraz brak wskazania konkretnych inwestycji nie ma podstaw do prognozowania transgranicznego oddziaływania na środowisko.

6 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

W niniejszej prognozie ocenia się skutki, które mogą wynikać z ustaleń projektu planu ogólnego, tj. projektowanych stref planistycznych oraz określonych gminnych standardów urbanistycznych, które mogą wpływać na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, emitowanie hałasu i pól elektromagnetycznych oraz powodować ryzyko wystąpienia awarii.

Analogicznie ocenia się skutki wpływu realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na powierzchnię ziemi, glebę, kopaliny, wody powierzchniowe i podziemne, klimat, zwierzęta i rośliny.

Przedmiotem oceny zawartej w prognozie są ustalenia projektu planu ogólnego miasta i gminy Iłża. W ramach planu ogólnego uwzględniono uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a następnie na ich podstawie, zgodnie z art. 13a ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określono strefy planistyczne, gminne standardy urbanistyczne oraz obszary uzupełnienia zabudowy.

Zapisy planu ogólnego miasta i gminy Iłża będą uwzględniane przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu.

Analiza ustaleń projektu planu ogólnego, dotycząca jedynie strefowania obszaru gminy oraz nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych, wykazała, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony zasobów naturalnych, obszarów i obiektów cennych przyrodniczo, walorów krajobrazowych, zabytków i dóbr materialnych oraz bezpieczeństwa ludzi.

Rozwiązania przyjęte w projekcie planu ogólnego są korzystne i jedyne pod względem ochrony środowiska jakie plan ogólny ma możliwość ustalić zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.).

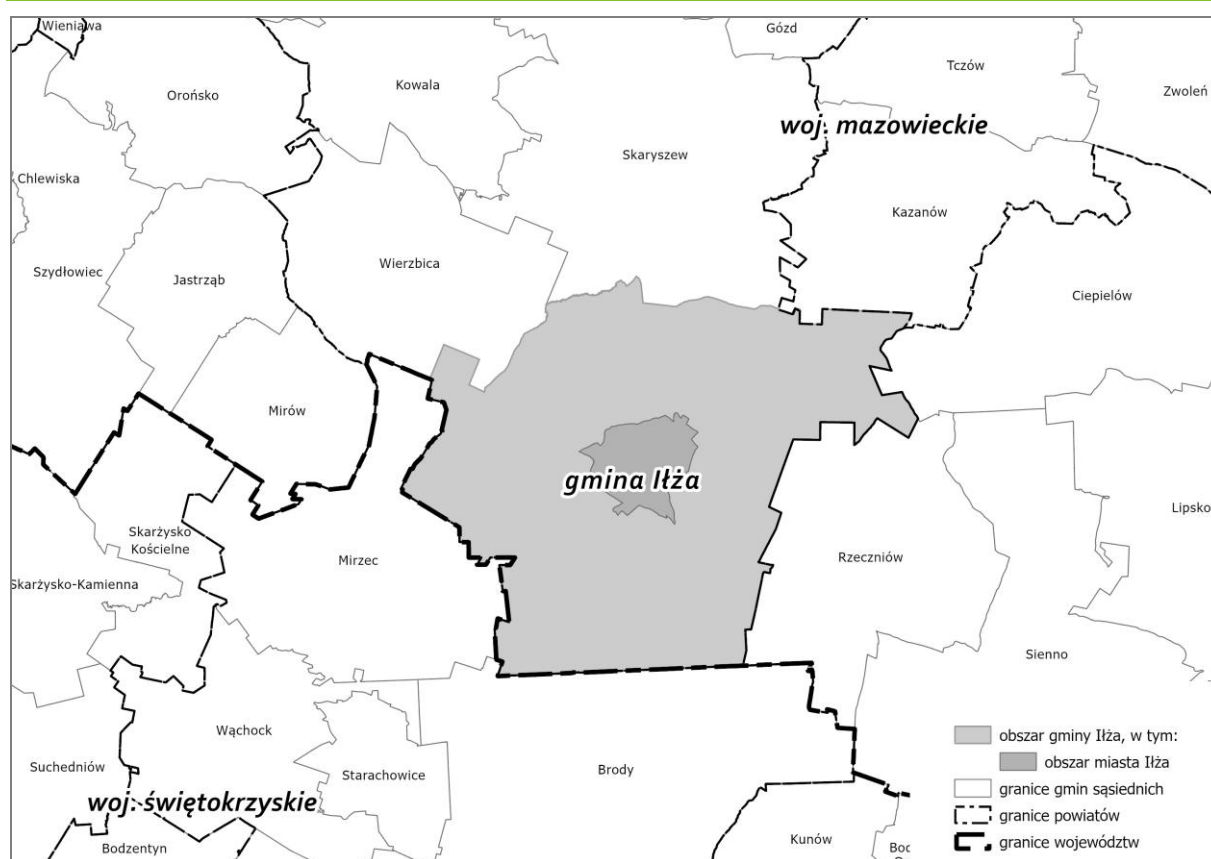
7 Charakterystyka środowiska przyrodniczego obszaru objętego sporządzeniem planu ogólnego

7.1 Charakterystyka i lokalizacja terenu opracowania

Gmina Iłża jest gminą miejsko-wiejską, położoną w powiecie radomskim, w południowej części województwa mazowieckiego, przy granicy z województwem świętokrzyskim. Powierzchnia gminy wynosi 256 km². Od północy graniczy ona z gminami powiatu radomskiego, tj.: z gminą Wierzbica i Skaryszew, oraz z gminą powiatu zwoleńskiego – gminą Kazanów, od wschodu graniczy z gminami powiatu lipskiego, tj.: gminą Ciepeliów i Rzecznów, zaś od południa i zachodu z gminami powiatu starachowickiego (należącego do woj. świętokrzyskiego), tj. z gminą Brody i Mirzec. Siedzibą gminy jest miasto Iłża.

Rysunek 2. Położenie gminy miejsko-wiejskiej Iłża na tle podziału administracyjnego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych CODGIK

Obszar wiejski gminy podzielony jest na 31 jednostek pomocniczych, tj. sołectw:

1 Alojzów	9 Jasieniec Iłżecki Górny	17 Małomierzycy	25 Prędocin
2 Białka	10 Jasieniec Maziarze	18 Maziarze Nowe	26 Prędocin Kolonia
3 Błaziny Dolne	11 Jedlanka Nowa	19 Maziarze Stare	27 Prędocinek
4 Błaziny Górne	12 Jedlanka Stara	20 Pakostaw	28 Kolonia Seredzice
5 Chwałowice	13 Kajetanów	21 Pastwiska	29 Seredzice
6 Florencja	14 Koszary	22 Pieńki	30 Starsiedlice
7 Gaworzyna	15 Kotlarka	23 Piłatka	31 Walentynów
8 Jasieniec Iłżecki Dolny	16 Krzyżanowice	24 Płudnica	

Obszar miejski gminy - miasto Iłża, podzielone jest na pięć jednostek pomocniczych, tj. osiedli:

- Osiedle Nr 1 stanowiące ogół mieszkańców ulic: Oś. Staszica, Oś. J. Starszego, ulice: Bodzentyńska, M. Jakubowskiego, Kaleta, Zawady, Orła Białego
- Osiedle Nr 2 stanowiące ogół mieszkańców ulic: Garbarskiej, Garncarskiej, Płk. Muzyki, Przy Maleniu, Radomskiej, Rynek, Warszawskiej, Wójtowskiej, Wójtowskiego Młyna, Placu 11-Listopada, Kowalskiej, Kochanowskiego, Dr Anki
- Osiedle Nr 3 stanowiące ogół mieszkańców ulic: Staromiejskiej, Wołyniaków, Kampanii Wrześniowej, Podzamcza, Św. Franciszka, Przy Murach, Wojska Polskiego, Błazińskiej, Krzemieniec, Pankowszczyzny, Tylnej, Mostowej, Powstania Listopadowego, Partyzantów Ratuszowej, Tatarskiej

- Osiedle Nr 4 stanowiące ogół mieszkańców Osiedla Zuchowiec
- Osiedle Nr 5 stanowiące ogół mieszkańców Osiedla Domków Jednorodzinnych oraz ulice: Armii Krajowej, Powstania Styczniowego, Seredzki Trakt, Płk. Rembajło, Dr Anki- posesje położone w obrębie szpitala, Zuchowiec

Obszar gminy podzielony jest też na 32 obręby ewidencyjne: Alojzów, Błaziny Dolne, Błaziny Górne, Chwałowice, Florencja, Gaworzyna, Iłża, Jasieniec Dolny, Jasieniec Górny, Jasieniec Maziarze, Jedlanka Nowa, Jedlanka Stara, Kajetanów, Kol. Seredzice, Koszary, Kotlarka, Krzyżanowice, Małomierzyce, Maziarze Nowe, Maziarze Stare, Pakosław, Pierki, Piłatka, Piotrowe Pole, Płudnica, Prędocin, Prędocin Kolonia, Prędocinek, Seredzice, Starsiedlice, Walentyńów, Wólka Jedlańska.

Gminę w roku 2023 zamieszkiwało ogółem 13576 osób, z czego miasto 4280 osób. Dominującym sektorem gospodarki jest rolnictwo. W gminie rozwija się także przemysł, handel oraz usługi. Dynamicznie rozwijającą się gałęzią gospodarki, wykorzystującą walory przyrodnicze i historyczne gminy, jest także turystyka. Gmina łączy tradycyjne formy działalności gospodarczej z nowoczesnymi inicjatywami rozwojowymi, wspierającymi zrównoważony rozwój regionu. Na terenie gminy znajduje się obszar Specjalnej Strefy Ekonomicznej Starachowice - Podstrefa Iłża o powierzchni ok. 9,17 ha. Tereny oferowane inwestorom obejmują zarówno obszary zabudowane obiektami przemysłowymi – hale produkcyjne, budynki magazynowe, biurowe, jak również obszary wyposażone w infrastrukturę techniczną, ale bez budynków.

Przez teren gminy przebiegają główne szlaki komunikacyjne: droga krajowa nr 9 i droga wojewódzka nr 747. Sieć komunikacyjną uzupełniają drogi powiatowe, drogi gminne oraz drogi wewnętrzne.

Gmina Iłża charakteryzuje się typowym krajobrazem rolniczym urozmaiconym terenami leśnymi. Blisko 51% powierzchni gminy stanowią użytki rolne (w tym 89% to grunty orne), a niemal 44% to lasy i tereny zadrzewione. Przekształcenia środowiska naturalnego na większości obszaru gminy są niewielkie i, poza terenem miejskim, ograniczają się do typowych form związanych z osadnictwem – zabudowy mieszkaniowej oraz infrastruktury technicznej i drogowej.

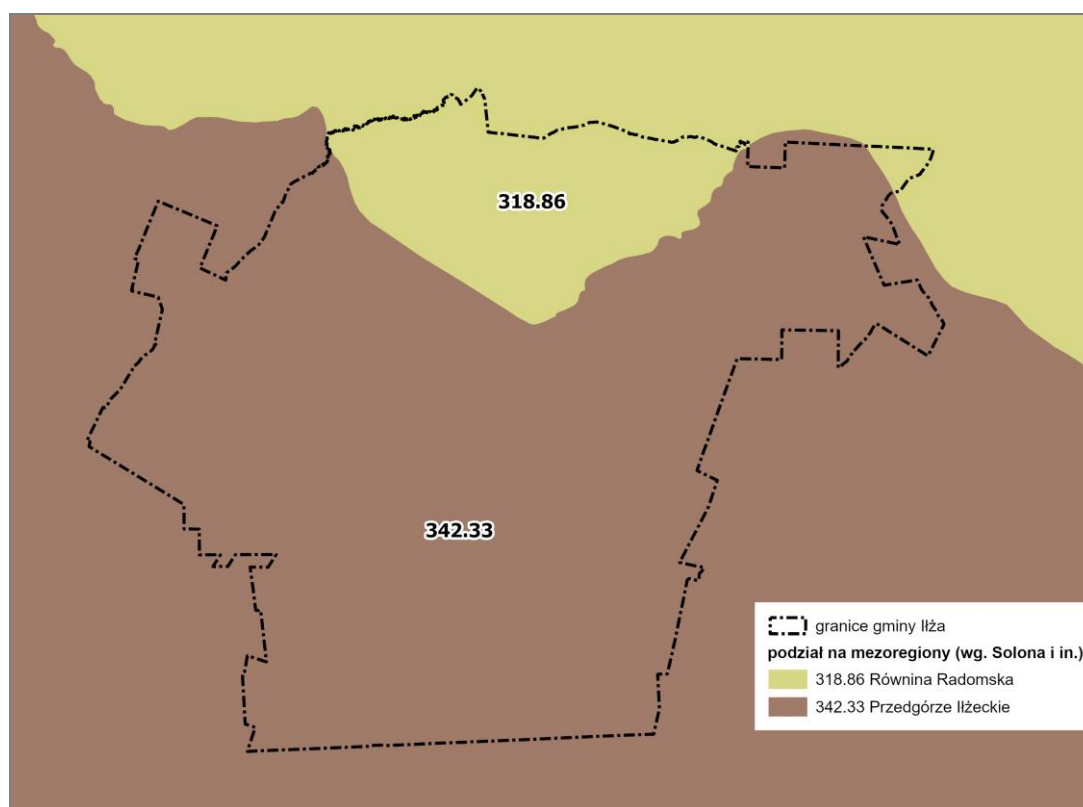
Gmina charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi – w jej granicach znajdują się fragmenty 2 obszarów Natura 2000: Pakosław PLH140015 oraz Uroczyska Lasów Starachowickich PLH 260038, a także 2 rezerваты przyrody: Dąbrowa Polańska i Piotrowe Pole, Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec, 10 pomników przyrody oraz 2 użytki ekologiczne.

7.2 Położenie geograficzne, rzeźba terenu i geologia

Zgodnie z regionalizacją fizycznogeograficzną (Solon i in., 2018) gmina Iłża położona jest na pograniczu Wzniesienia Południowomazowieckiego, w zasięgu mezoregionu Równina Radomska (318.86) oraz Wyżyny Kieleckiej, w zasięgu mezoregionu Przedgórze Łżeckie (342.33).

Rysunek 3. Gmina Iłża na tle regionalizacji fizycznogeograficznej

źródło: opracowanie własne na podstawie danych CBDG

Równina Radomska (318.86)² to mezoregion stanowiący równinę ukształtowaną przez działalność lądolodu i wód roztopowych podczas zlodowaceń środkowopolskich. Powierzchnia terenu obniża się na północny wschód i północ, a w części południowo-wschodniej ku wschodowi i przeważająco kształtuje się na poziomie 145–195 m n.p.m. Obszary najwyższe położone nawiązują do wychodni mezozoiku (głównie w pobliżu granicy Równiny Radomskiej z obszarami wyżynnymi), bądź są to pagórki akumulacji glacialnej i fluwioglacjalnej. Oprócz form polodowcowych i wodnolodowcowych rzeźbę, głównie części wschodniej regionu, urozmaicają pagórki wydmore. Równinę przecinają dość płytkie i szerokie doliny rzek: Radomki, Wiązownicy, Drzewiączki, Mlecznej, Iłżanki. Węższe doliny cechują Krępiankę i Zwolenkę. Pokrywy lessowe, występujące pomiędzy Krępianką a Kamienną, niwelują urozmaicenie podłoża. Równinę Radomską odwadniają dopływy Wisły lub jej lewobrzeżnego dopływu – Pilicy. Do Pilicy nawiązują rzeki w północnej części regionu: Drzewiczka i Pierzchnianka. Część środkowa odwadniana jest przez Radomkę z dopływami: Wiązownicą, Szabasówką, Dobrzycą, Mleczną z Pacynką. Bezpośrednio do Wisły płyną: Zagożdżonka, Plewka, Zwolenka, Iłżanka i Krępianka. Na Radomce funkcjonuje sztuczne Jezioro Domaniowskie, na Mlecznej – zalew Borki. Pokrywa glebowa odzwierciedla zróżnicowanie skał macierzystych obszaru. Dominują gleby płowe i rdzawe oraz brunatne, miejscami występują rędziny. W dolinach ukształtowały się mady, gleby torfowe, mułowe i murszowe.

Przedgórze Iłżeckie (342.33)³ to mezoregion o zróżnicowane rzeźbie terenu, zbudowany ze skał jurajskich i kredowych, pokrytych utworami czwartorzędowymi, w tym lessami. W krajobrazie zaznaczają się niewysokie, monoklinalne wzniesienia. Obszar poprzecinany jest dolinami Kamiennej i Iłżanki oraz ich dopływów. W regionie przeważają rędziny właściwe, gleby płowe, rdzawe i bielcowe wytworzone z piasków wodnolodowcowych, a także gleby płowe i czarne ziemie powstałe na lessach oraz mady. Obszar należy do dorzecza Wisły. Główne ciekі to: Kamienna z dopływami (Oleśnica, Świślina Przepaść, Szewnianka, Młynówka), Iłżanka i Radomka z dopływami (Małyszyniec, Jabłonica, Porąbka, Oronka z dopływem z Rudy Wielkiej, Kobyłka, Korzeniówka, Szabasówka), Krępianka, zaś zbiorniki wodne to Pasterniak (stanowiący użytek ekologiczny),

² Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.) 2021. Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.

³ j.w.

Pętkowice Kolonia (starorzecze Kamiennej), stawy na Oronce, zbiornik na Jabłonicy, Zalew Iłżecki, zbiornik w Koszorowie, tzw. Jezioro Lubianka, zbiornik Piachy, Zalew Brodzki, Zbiornik Rejów, zbiornik k. Rzućkowa, Zalew w Chlewiskach, Zalew Topiołki. W mezoregionie dominują krajobrazy wyżyn i niskich gór z rodzaju węglanowego oraz krzemianowego i glinokrzemianowego (erozyjnego) z gatunkiem pogórzy, płaskowyży falistych oraz nizin peryglacialnych z pagórami ozowymi (k. Tarłowa) i kemowymi. Na uwagę zasługują malownicze krajobrazy wapiennego przełomu rzeki Kamiennej w Bałtowie oraz krajobrazy lessowe z wąwozami.

Rzeźba terenu i geologia

Rzeźba terenu ma charakter denudacyjny – z północnego zachodu na południowy wschód przebiega ostaniec denudacyjny, podzielony na dwie części doliną rzeki Iłżanki. Najniżej położone są tereny w dolinie Iłżanki (około 165 m n.p.m.), najwyższe tereny w południowej i zachodniej części gminy (do 232 m n.p.m.). Północno-wschodnia część gminy Iłża leży w zasięgu synklinorium brzeźnego, natomiast południowo-zachodnia część w obrębie antyklinorium świętokrzyskiego (obrzeże mezozoiczne Gór Świętokrzyskich). Granica między tymi jednostkami biegnie wzdłuż linii uskoku Mogielnica-Iłża. Podłoże na południu uskoku budują osady triasu, jury dolnej, środkowej i górnej. Utwory te są silnie strzaskane tektonicznie, a zwłaszcza osady dolnej i środkowej jury. W kierunku na północ od uskoku Mogielnica - Iłża podłoże budują utwory kredy dolnej i górnej zanurzające się w kierunku wschodnim pod osady paleogenu. Tektonika jest tutaj spokojna, typowo monoklinalna.

Na obszarze rozpoznano utwory jurajskie, kredowe, trzeciorzędowe i najmłodsze, czwartorzędowe. Gliny zwałowe są dość szeroko rozpowszechnionym osadem plejstocенskim na terenie gminy, zwłaszcza w środkowej i południowej części jej obszaru. Zanieczyszczone są one w znacznym stopniu materiałem piaszczystym i głazami przeważnie wapienia i margla. Miąższość glin nie jest duża, przeciętnie wynosi kilka metrów. Występują one na powierzchni lub płytko pod powierzchnią terenu. Znaczną powierzchnię omawianego obszaru pokrywają osady piaszczyste. Zachodnie obrzeże i północno-wschodnia część gminy pokryta jest piaskami i żwirami wodnolodowcowymi. Lokalnie występują piaski i żwiry ozów i form szczelinowych. W rejonie miasta Iłża występują osady eoliczne w postaci lessów. W dolinie Iłżanki wytworzyły się natomiast piaski, mułki (mady) i torfy rzeczne.

7.3 Warunki budowlane

Teren gminy charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami podłoża budowlanego, co wynika z różnorodności litologicznej oraz procesów geomorfologicznych i hydrogeologicznych. Na potrzeby budownictwa kluczowe znaczenie mają rodzaje skał i osadów tworzących podłoże, ich nośność, okształcalność oraz poziom wód gruntowych.

Warunki korzystne dla budownictwa występują na obszarach, gdzie przy powierzchni rozpoznano grunty skaliste, spoiste (w stanach: zwałowym, półwałowym i twardoplastycznym) lub grunty niespoiste (średniozagęszczone i zagęszczone), w obrębie których nie stwierdzono zjawisk geodynamicznych, a zwierciadło wody gruntowej występuje głębiej niż 2 m pod powierzchnią terenu. Są to przede wszystkim miejsca występowania piasków i żwirów wodnolodowcowych. Do grupy gruntów o warunkach korzystnych dla budownictwa zalicza się także gliny zwałowe, choć należy mieć na uwadze, że osady te wykazują dość znaczne różnice składu granulometrycznego i cech fizyczno-mechaniczno-odkształceniowych..

Warunkami niekorzystnymi, utrudniającymi budownictwo, charakteryzują się tereny występowania gruntów słabonośnych (organicznych, gruntów spoistych w stanie miękoplastycznym i plastycznym, gruntów niespoistych luźnych) oraz wszystkie miejsca, gdzie zwierciadło wody znajduje się na głębokości mniejszej niż 2 m od powierzchni terenu. Związane są one przede wszystkim z dolinami rzeczными, tarasami akumulacji piaszczystej i niższymi tarasami zbudowanymi z namulów i piasków rzecznych, gdzie poziom wód gruntowych jest zmienny i zależy od opadów atmosferycznych oraz poziomu wody w rzekach. W rejonach tych występują także często grunty organiczne (torfy, namuły i gytie), którym mogą towarzyszyć wody agresywne w stosunku do betonu i stali. Obszary występowania tego typu gruntów są nieodpowiednie do bezpośredniego posadowienia budowli, bez uprzedniego polepszenia warunków naturalnych (wymiana gruntów, fundamenty pośrednie). Warunki niekorzystne występują także w zasięgu występowania form akumulacji eolicznej – wydmy. Piaski budujące te formy charakteryzują się dużą zawartością frakcji < 0,5 mm, małym zagęszczeniem ziaren, znacznym podniesieniem kapilarnym (do 2 m) i podatnością na rozmywanie. Obszarami problematycznymi są także tereny występowania lessów. Lessy znajdujące się w strefie aeracji są szczególnie podatne na deformacyjne zmiany, które wynikają z ich zmiennej wilgotności. Ta właściwość może prowadzić do osiadania

zapadowego, czyli gwałtownej redukcji objętości gruntu w warunkach nasycenia wodą. Z trudnościami budowlanymi należy się liczyć także na obszarach predysponowanych do powstawania ruchów masowych ziemi.

Warunki podłoża budowlanego w gminie Iłża są zróżnicowane i zależą od lokalizacji. Piaskowce kwarcytowe, charakterystyczne dla Przedgórz Lżeckiego, cechują się wysoką nośnością, odpornością na erozję i niską odkształcalnością. Występują one głównie na południu gminy. Piaski i żwiry występujące w zachodniej i północno-wschodniej części gminy charakteryzują się dobrą nośnością, szczególnie gdy są zagęszczone. Problem w przypadku tych obszarów może jednak stanowić wysoki poziom wód gruntowych. W północnej części gminy oraz na łagodnych stokach występują gliny zwałowe i lessy. Gliny są zróżnicowane pod względem nośności – zagęszczone warstwy stanowią stabilne podłoże, ale przy dużej zawartości wody gliny mogą mieć niską wytrzymałość. Lessy natomiast charakteryzują się dobrą nośnością w stanie suchym, ale są podatne na erozję i osiadanie przy zawilgoceniu. Dodatkowo na stokach lessowych może występować ryzyko osuwania się mas ziemnych na skutek intensywnych opadów. Mady występujące w dolinach rzecznych, przede wszystkim wzdłuż rzeki Iłżanki, są gruntami organicznymi stanowiącymi osady o niskiej nośności, stąd stanowią niekorzystne podłoże budowlane.

Warunki niekorzystne występują także na terenach charakteryzujących się wysokim poziomem wód gruntowych. Dotyczy to przede wszystkim zboczy i den dolin rzecznych oraz obniżen wytopiskowych. Na terenach o dużym nachyleniu, szczególnie w południowej części gminy, istnieje ryzyko występowania erozji i osuwisk, szczególnie w przypadku stoków lessowych.

Przed realizacją większych inwestycji zalecane jest przeprowadzenie badań geologiczno-inżynierskich w celu dokładnej oceny warunków gruntowo-wodnych w danym miejscu.

7.4 Surowce mineralne

Na obszarze gminy Iłża występują surowce mineralne w postaci piasków i żwirów, wapieni i margli przemysłu wapienniczego oraz piasków formierskich. Obecnie obszar gminy obejmuje swym zasięgiem 10 udokumentowanych złóż kopalin, z czego w przypadku 4 eksploatacja została zaniechana, 1 złóż jest zagospodarowane, a 5 złóż jest rozpoznanych szczegółowo. Dla 1 złóż wyznaczono teren i obszar górniczy.

Tabela 2. Wykaz obszarów udokumentowanych złóż kopalin w gminie Iłża

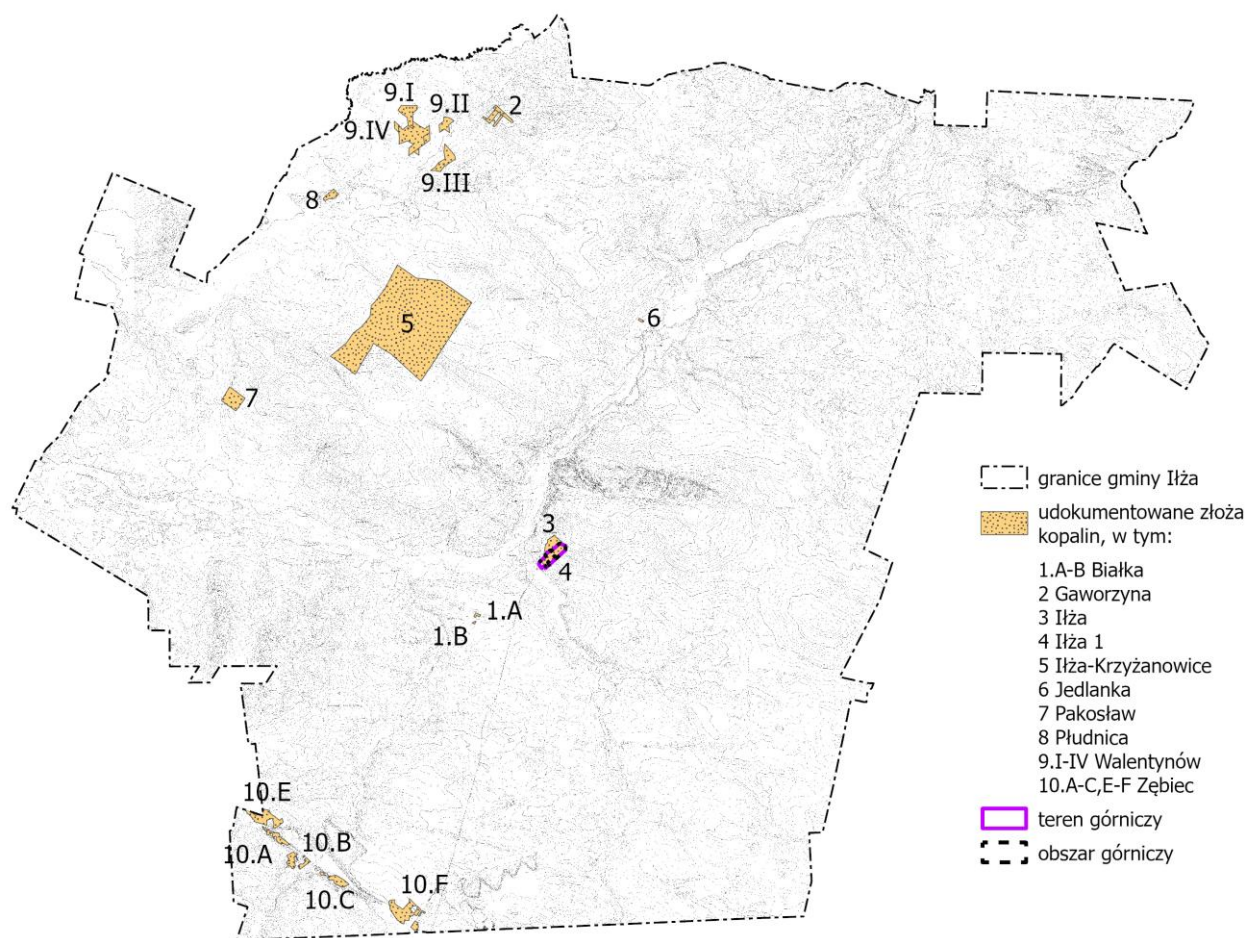
źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2024r., dane PIG-PIB

lp.	nazwa złoża/pole złoża		ID złoża	kopalina	stan zagospodarowania złoża	zasoby [tys. t]		teren górniczy	obszar górniczy
						geologiczne bilansowe*	*w tym przemysłowe		
1	Białka	Pole A	KN 18867	piaski i żwiry	złóż rozpoznane szczegółowo	69,40	-	-	-
		Pole B							
2	Gaworzyna		KN 15600	piaski i żwiry	eksploatacja złoża zaniechana	187,52	-	-	-
3	Iłża		WW 2530	wapień i margle przemysłu wapienniczego	eksploatacja złoża zaniechana	4 954,20	-	-	-
4	Iłża 1		WW 11048	wapień i margle przemysłu wapienniczego	złóż eksploatowane	5 363,40	1 718,40	Iłża 1A	Iłża 1A
5	Iłża-Krzyżanowice		WC 1866	wapień i margle przemysłu wapienniczego	złóż rozpoznane szczegółowo	396 632,00	-	-	-
6	Jedlanka		KN 6744	piaski i żwiry	eksploatacja złoża zaniechana	10,58	-	-	-

lp.	nazwa złoża/pole złoża		ID złoża	kopalina	stan zagospodarowania złoża	zasoby [tys. t]		teren górniczy	obszar górniczy
						geologiczne bilansowe*	*w tym przemysłowe		
7	Pakosław		KN 19423	piaski i żwiry	złożo rozpoznane szczegółowo	1 388,65	-	-	-
8	Płudnica		KN 9414	piaski i żwiry	złożo rozpoznane szczegółowo	470,87	-	-	-
9	Walentynów	Pole I	KN 1619	piaski i żwiry	złożo rozpoznane szczegółowo	9 822,00	-	-	-
		Pole II							
		Pole III							
		Pole IV							
10	Zębice	Pole A	PF 1208	piaski formierskie	eksploatacja złoża zaniechana	5 781,0	-	-	-
		Pole B							
		Pole C							
		Pole E							
		Pole F							

Rysunek 4. Udokumentowane złoża kopalin na terenie gminy Ilża

źródło: opracowanie własne na podstawie danych CBDG

7.5 Gleby⁴

Rodzaj gleby zależy przede wszystkim od skały macierzystej (utworów budujących podłoże), a także od innych czynników, takich jak: ukształtowanie terenu, warunki klimatyczne, szata roślinna oraz działalność człowieka.

W gminie Iłża występują:

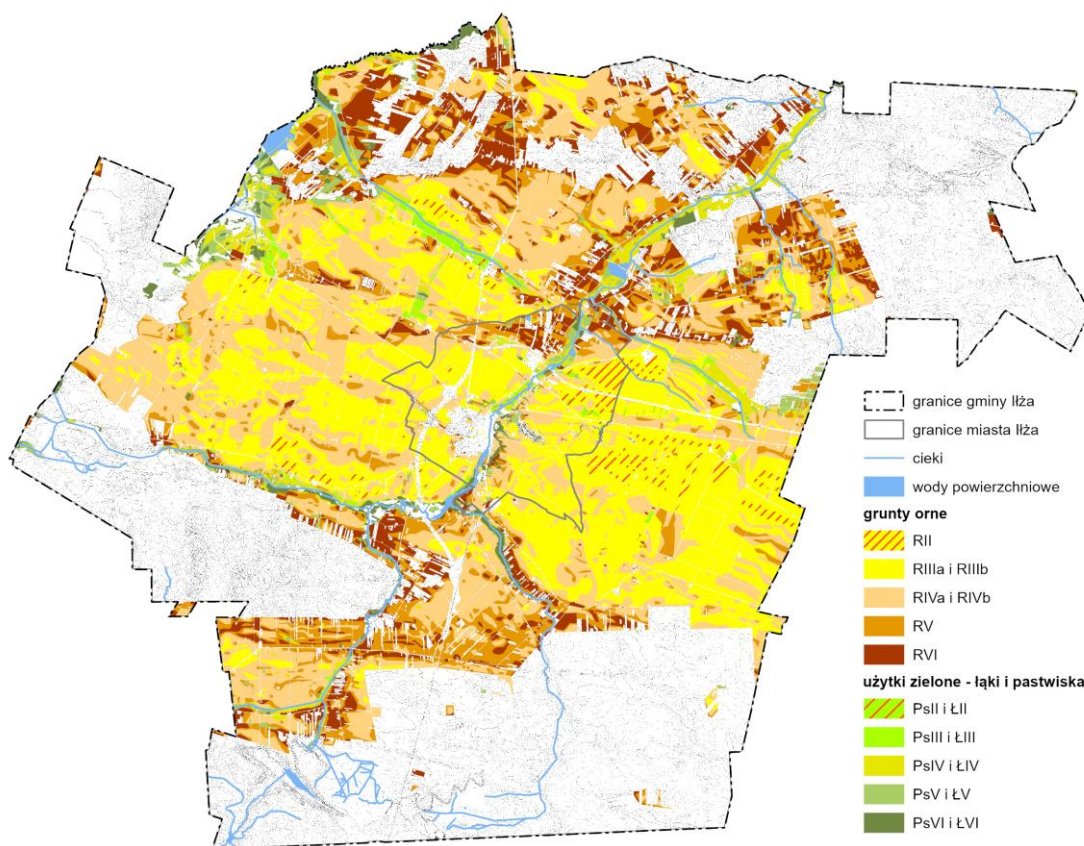
- a) gleby wytworzone z piasków - zajmują one znaczne powierzchnie głównie na północy i na południu gminy. Charakteryzują się różną wartością rolniczą - od IIIb do VI klasy gruntów ornych. Na obszarze gminy najliczniej występują gleby piaszczyste V - VI klasy. Gleby tego typu występują w północnej części dość szerokim pasem ciągnącym się od wsi Płudnica, na północnym zachodzie poprzez wsie Walentynów, Jedlanka Nowa i Stara, Podjedlanka, Małomierzyce, na północnym wschodzie oraz na południowym zachodzie w rejonie wsi Seredzice, Białka Stara i Nowa, Jasieniec Iłżecki Górny i Nowy, Koszary. Są to gleby słabe, ubogie w składniki pokarmowe, o dużej przepuszczalności i przewiewności. Cechują się małą pojemnością wodną. Gleby te nie warunkują większych możliwości dla rozwoju rolnictwa i nie powinny być użytkowane rolniczo, lecz przeznaczone do zalesienia. Do najbardziej wartościowych gleb piaskowych należy zaliczyć gleby klasy IIIb w składzie mechanicznym piasków gliniastych. Są to gleby zasobne w składniki pokarmowe, posiadają prawidłowe stosunki wodno-powietrzne. Występują w rejonie Krzyżanowic, Iłży, Piłatki;
- b) gleby pyłowe - zajmują one znaczne obszary środkowej części gminy. Ciągłą się szerokim pasem z zachodu od wsi Pakosław i Michałów poprzez Seredzice, Iłżę, Błaziny, Kotlarkę. Są to gleby o różnej przydatności dla rolnictwa;
- c) gleby gliniaste - występują na niewielkich obszarach na północnym zachodzie gminy, w rejonie Krzyżanowic. Są to wartościowe użytki orne IIIa- IIIb klasy
- d) gleby lessowe - występują pasem ciągnącym się z zachodu na wschód w rejonie miejscowości Iłża - Piłatka, Prędocin. Są to gleby lessowe całkowite i niecałkowite o różnej wartości rolniczej II- IIIa- IIIb i IVa klasy gruntów ornych. Gleby lessowe całkowite zaliczone do IIIb - IVa klasy gruntów ornych zajmują niewielkie powierzchnie na wschód od Iłży, występują na stromych zboczach i narażone są na procesy erozyjne. Z uwagi na niekorzystne położenie przydatność tych gleb jest ograniczona, wpływa na to zagrożenie przez procesy erozyjne i często występujące niedobory wilgoci
- e) rędziny – występują na niewielkich powierzchniach w obrębie obszarów krawędziowych, głównie na północ od Seredzic oraz lokalnie na północ i południe od Iłży. Są to rędziny brunatne wytworzone z wapieni, głównie płytkie lub średnio głębokie IVa- IVb klasy gruntów ornych oraz miejscami średnio głębokie i głębokie IIIb- IIIa klasy gruntów ornych
- f) gleby mineralne w typie czarnych ziem – występują przeważnie w dnach małych dolinek, głównie we wschodniej części gminy, w rejonie wsi Małomierzyce – Stara Wieś oraz na zachodzie w rejonie Gaworzyny- Krzyżanowic – Starosiedlic,
- g) gleby hydrogeniczne - występują w dolinach rzek i bezodpływowych obniżeniach terenu. Są to głównie gleby bagienne torfowe i mułowo - torfowe oraz murszowe. Jakość użytków zielonych zależy głównie od wysokości poziomu wody gruntowej i stopnia rozkładu torfu. Przeważnie są to użytki zielone średniej jakości III - IV klasa, które posiadają średnie warunki wodno-powietrzne dla użytków zielonych. Miejscami natomiast występują użytki zielone V - VI klasy o wadliwych stosunkach wodno-powietrznych.

Wśród klas bonitacyjnych przeważają gleby klasy średniej IV, IVa i IVb (38% wszystkich użytków rolnych), następnie klasy dobrej III, IIIb i IIIa (30% wszystkich użytków rolnych). Gleby najwyższych klas bonitacji (II-III) występują przede wszystkim w centralnej części gminy.

⁴ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Iłża na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031, PPUH „BaSz” 2024

Rysunek 5. Grunty rolne w gminie Iłża

źródło: opracowanie własne na podstawie danych SWDE

7.6 Użytkowanie gruntów

W gminie Iłża dominują użytki rolne (grunty orne i tereny użytków zielonych) – stanowią one ok. 53,2% powierzchni ogólnej gminy (w tym użytki rolne zabudowane – ok. 2,3%). Znaczne powierzchnie zajmują także tereny leśne - blisko 43% powierzchni ogólnej gminy. Obszary zabudowane zajmują 1% całej powierzchni gminy (z zabudowanymi użytkami rolnymi – ponad 3,3%), zaś tereny komunikacyjne - 2,1% całej powierzchni gminy.

Tabela 3. Użytkowanie gruntów w gminie Iłża

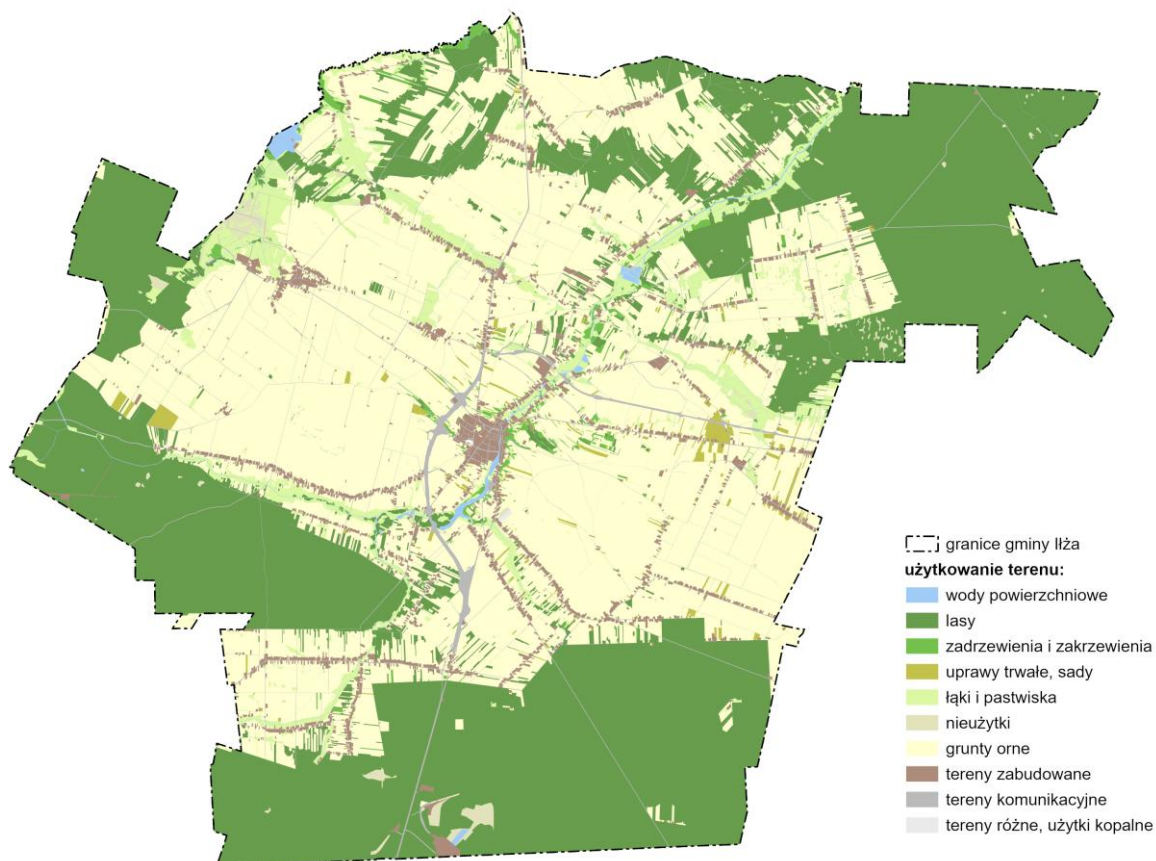
źródło: dane ewidencyjne

LP.	sposób użytkowania gruntów	GMINA OGÓŁEM		MIASTO IŁŻA	
		udział powierzchni gminy [ha]	udział powierzchni gminy [%]	udział powierzchni miasta [ha]	udział powierzchni miasta [%]
1.	grunty rolne, w tym:	13824,41	54,01	1303,40	82,40
a)	użytki rolne niezabudowane	13039,86	50,95	1246,16	78,78
b)	użytki rolne zabudowane	580,62	2,27	54,18	3,43
c)	nieużytki	203,93	0,80	3,06	0,19
2.	grunty leśne, w tym:	10915,28	42,65	38,90	2,46
a)	las	10915,28	42,65	38,90	2,46
b)	grunty zadrzewione i zakrzewione	0,00	0,00	0,00	0,00
3.	grunty zabudowane i zurbanizowane, w tym:	259,60	1,01	112,47	7,11
a)	tereny mieszkaniowe	104,73	0,41	55,21	3,49
b)	tereny przemysłowe	57,98	0,23	15,87	1,00
c)	inne tereny zabudowane	76,64	0,30	35,55	2,25
d)	zurbanizowane tereny niezabudowane lub w trakcie zabudowy	0,63	0,00	0,02	0,00
e)	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	16,65	0,07	5,82	0,37

f)	użytki kopalne	2,97	0,01	0,00	0,00
4.	tereny komunikacyjne, w tym:	527,26	2,06	113,20	7,16
a)	drogi	478,25	1,87	94,33	5,96
b)	tereny kolejowe	12,59	0,05	3,40	0,21
c)	inne tereny komunikacyjne	0,43	0,00	0,00	0,00
d)	grunty przeznaczone pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych	35,99	0,14	15,47	0,98
5.	grunty pod wodami, w tym:	68,32	0,27	13,84	0,87
a)	grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	63,12	0,25	13,84	0,87
b)	grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	5,20	0,02	0,00	0,00
6.	tereny różne	0,22	0,00	0,00	0,00
7.	użytki ekologiczne	0,00	0,00	0,00	0,00

Rysunek 6. Użytkowanie gruntów w gminie Iłża

źródło: opracowanie własne na podstawie danych SWDE

7.7 Hydrologia i hydrogeologia

Wody powierzchniowe

Hydrograficznie obszar gminy Iłża znajduje się w dorzeczu rzeki Wisły, w regionie wodnym Środkowej Wisły. Wody powierzchniowe na terenie gminy reprezentowane są przez rzeki, mniejsze cieki, stawy i oczka wodne.

Cały obszar gminy odwadniany jest przez rzekę Iłżankę, która uchodzi do Wisły poza obszarem opracowania. Iłżanka, będąca lewobrzeżnym dopływem Wisły, jest jedną z ważniejszych rzek południowej części województwa mazowieckiego. Rzeka ta stanowi główną oś hydrograficzną gminy Iłża. Jej całkowita długość wynosi ok. 78,8 km, a powierzchnia zlewni 1127,4 km². Źródła Iłżanki znajdują się na wysokości ok. 230 m n.p.m., w pobliżu wsi Gąsawy Rządowe (gmina Jastrząb), na południowy wschód od Szydłowca. W rejonie gminy Iłża płynie ona najpierw na wschód przez tereny lasów i łąk, a następnie kieruje się na północny wschód, przepływając przez miasto Iłża. Uchodzi do Wisły w rejonach wsi Chotcza Górna (gmina Chotcza).

Główne rzeki na obszarze gminy płyną w kierunku północno-wschodnim, ku Wiśle. Są to rzeki: Iłżanka i

jej główne dopływy – Małyszyniec i Modrzejowianka. Mniejsze cieki spływają z wyższych partii terenu w kierunku doliny Iłżanki. Są to m.in. dopływ z Krzyżanowic, dopływ w Błazinach, dopływ spod Prędocinka, Struga, dopływ spod Kajetanowa, dopływ spod Kolonii Pasztowa Wola, czy dopływ z Małomierzyc.

Ponadto w południowej części gminy znajduje się niewielki zbiornik wodny Płuczka, natomiast w miejscowości Stanisławów-Młyn, przy zachodniej granicy gminy, oraz w miejscowości Wesołówka, na północ od miasta Iłża, znajdują się stawy rybne.

Jednolite części wód powierzchniowych

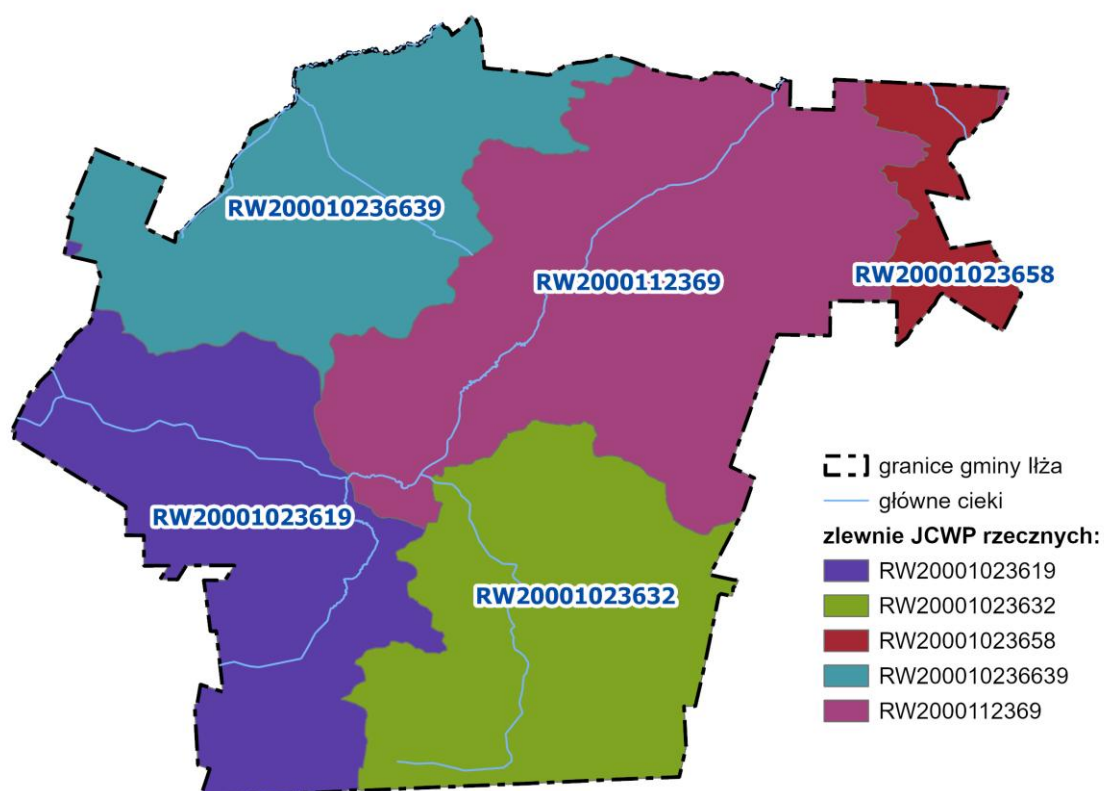
Jednolitą częścią wód powierzchniowych jest oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych: jezioro, sztuczny zbiornik wodny, ciek a także fragment morskich wód wewnętrznych itp. Większe cieki dzielone są na mniejsze odcinki stanowiące JCWP.

W układzie zlewniowym obszar gminy Iłża należy do dorzecza Wisły i zgodnie z aktualnym cyklem planistycznym dotyczącym planowania w gospodarowaniu wodami (2022-2027) położony jest w zasięgu pięciu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) rzecznych:

- Iłżanka do Małyszynca PLRW20001023619
- Dopływ w Błazinach PLRW20001023632
- Dopływ z Czerwonej PLRW20001023658
- Modrzejowianka do Kobylanki PLRW200010236639
- Iłżanka od Małyszynca do ujścia PLRW2000112369.

Rysunek 7. Rozmieszczenie JCWP rzecznych na terenie gminy Iłża

źródło: opracowanie własne na podstawie danych aPGW

Wody podziemne

W rejonie gminy Iłża użytkowe znaczenie posiadają wody podziemne występujące w utworach triasu i jury tworzące główne poziomy wodonośne. Piętro jurajskie reprezentują poziomy: górnourajski, środkowourajski i dolnourajski, a piętro triasowe tylko poziom dolnotriasowy. Znaczenie użytkowe posiada też czwartorzędowy poziom wodonośny w aluwkach rzeki Iłżanki. Zasilanie warstw wodonośnych odbywa się przez

infiltrację opadów atmosferycznych. Jest ono bezpośrednie na ich wychodniach lub pośrednie poprzez nieciągły nakład osadów czwartorzędowych o miąższości od kilku do około 20 m. Zwierciadło wód podziemnych w poziomach czwartorzędowym i górnourajskim jest swobodne, natomiast w poziomach środkowourajskim, dolnourajskim i dolnotriasowym często jest naporowe, napięte przez ilaste przewarstwienia w profilach otworów studziennych. Utwory wodonośne czwartorzędowe są zbudowane z piasków drobno- i średnioziarnistych z wkładkami żwirów. Jurajskie poziomy wodonośne związane są z piaskowcowo-mułowcowymi osadami jury dolnej i środkowej oraz z wapieniami jury górnej. Na obszarze gminy wody podziemne drenowane są przez rzekę Iłżankę.

Jednolite części wód podziemnych

Jednolite części wód podziemnych (JCWPd) są jednostkami hydrogeologicznymi, które zostały wyodrębnione na podstawie systemów krążenia wód przypowierzchniowego poziomu wodonośnego.

Zgodnie z aktualnym cyklem planistycznym dotyczącym planowania w gospodarowaniu wodami (2022-2027) przeważająca część gminy Iłża położona jest w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych JCWPd nr 86 (PLGW200086), jedynie jej północno-wschodni fragment należy do JCWPd nr 87 (PLGW200087).

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) to wydzielone szczególnie cenne i zasobne struktury wodonośne, wytypowane jako wymagające ochrony obszary, spełniające określone wymagania ilościowe i jakościowe oraz stanowiące istotne w skali kraju rezerwuary dla zaopatrzenia ludności w wodę.

Gmina Iłża położona jest w zasięgu dwóch Głównych Zbiorników Wód Podziemnych: GZWP nr 405 – Niecka radomska oraz GZWP nr 420 – Zbiornik Wierzbica-Ostrowiec.

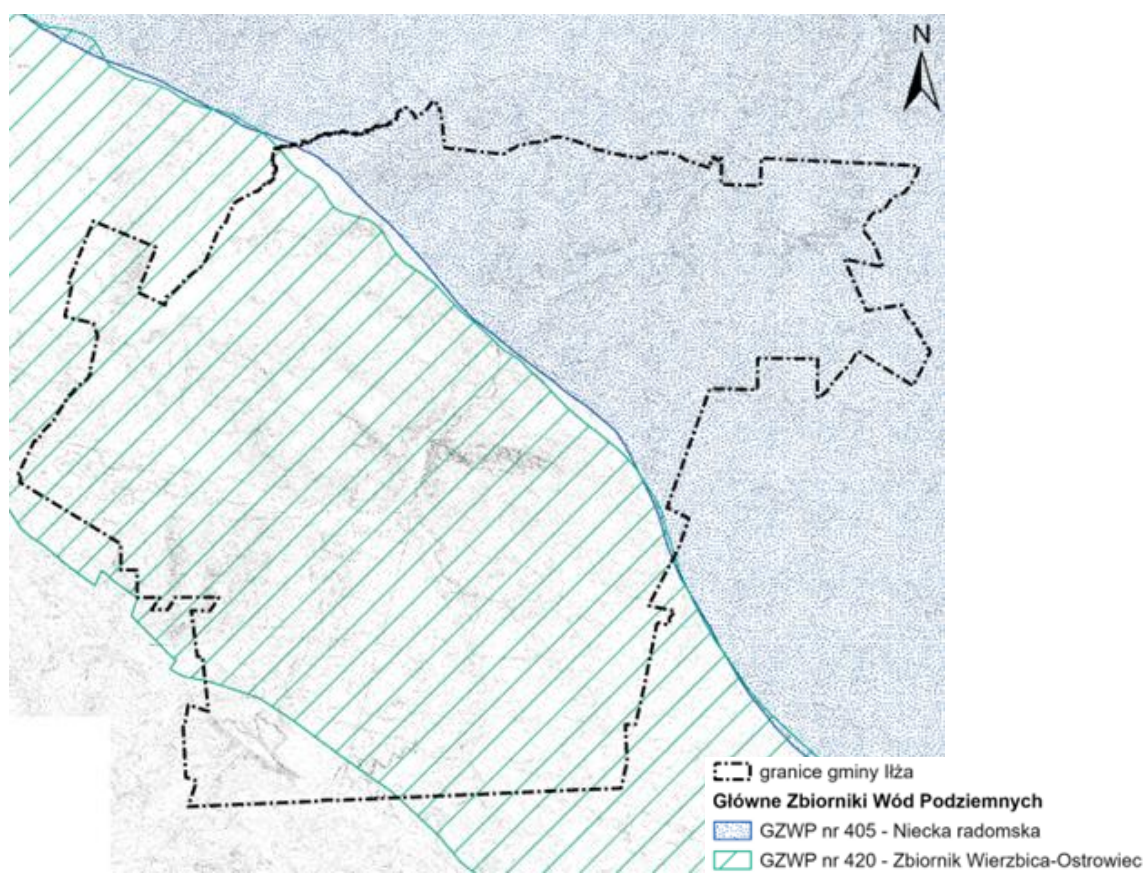
Północna i północno-wschodnia część gminy położona jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 405 – Niecka radomska. Jest to jeden z większych zbiorników wód podziemnych w kraju. Obejmuje on poziom górnokredowy, który budują margle, wapienie, opoki i gezy. Lokalnie utwory górnokredowe pozostają w bezpośrednim kontakcie z osadami czwartorzędowymi, neogeńsko-paleogeńskimi, dolnokredowymi lub jurajskimi, tworząc wspólny poziom wodonośny. Zasilanie kredowego zbiornika wód podziemnych odbywa się na całej jego powierzchni, bądź to przez bezpośrednią infiltrację opadów atmosferycznych na wychodniach utworów kredowych na powierzchni terenu, bądź drogą przesączania przez półprzepuszczalny nakład. Zwierciadło wody głównego użytkowego poziomu wodonośnego w rejonie gminy Iłża jest z reguły napięte, ponieważ poziom kredowy przykryty jest nakładem utworów młodszych. Stopień wykorzystania zasobów dyspozycyjnych GZWP nr 405 jest obecnie bardzo niski, wyjątek stanowi aglomeracja Radomia. Jakość wód kredowego (zbiornikowego) poziomu wodonośnego mieści się w klasach I–III, co oznacza dobry stan chemiczny. Zbiornik GZWP nr 405 posiada opracowaną w 2011 roku dokumentację hydrogeologiczną.

Centralna i południowa część gminy położona jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 420 – Zbiornik Wierzbica-Ostrowiec. Zbiornik ten tworzy górnourajski poziom wodonośny w zlewni rz. Kamiennej i Iłżanki. Ze względu na budowę geologiczną, tylko północno-wschodnia część zbiornika Wierzbica–Ostrowiec występuje wyłącznie w utworach jury górnej. W centralnej i południowo-wschodniej części są włączone do niego także utwory jury środkowej – keloweju. Zwierciadło poziomu zbiornikowego ma charakter swobodny i tylko lokalnie napięty. Zasoby wszystkich ujęć wód podziemnych, zatwierdzonych w aktualnych pozwoleniach wodnoprawnych zlokalizowanych w obrębie GZWP nr 420, obejmują 90,8% zasobów dyspozycyjnych, przy czym rzeczywisty pobór wód podziemnych jest trzykrotnie mniejszy, co przy braku planu rozbudowy ujęć i wzrostu zapotrzebowania na wodę, sprawia, że Zbiornik Wierzbica–Ostrowiec można uznać za niezagrażony pod względem ilościowym. Zbiornik GZWP nr 420 posiada opracowaną w 1998 roku, a uzupełnioną w 2015 roku dokumentację hydrogeologiczną.

Wody podziemne GZWP podlegają ochronie prawnej na tych samych zasadach, co wszystkie wody podziemne, a ponadto mogą być objęte dodatkową ochroną obszarową poprzez ustanowienie obszarów ochronnych. Obszary ochronne są ustanawiane przez wojewodę, w drodze aktu prawa miejscowego, na wniosek Wód Polskich. Dla GZWP nr 405 i GZWP nr 420 nie ustanowiono dotąd obszarów ochronnych.

Rysunek 8. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w granicach gminy Iłża

źródło: opracowanie własne na podstawie danych CBDG

7.8 Zaopatrzenie w wodę i strefy ochronne ujęć wody

W 2023 r. z sieci wodociągowej korzystało 94,7% ogółu ludności gminy Iłża⁵. Łączna długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wynosiła 193,9 km⁶.

Na obszarze gminy znajdują się 4 komunalne ujęcia wód podziemnych :

- 1) ujęcie wód podziemnych w miejscowości Iłża, składające się z 3 studni wierconych:
 - studni nr VI – przy ul. Trakt Seredzki, (wydajność eksploatacyjna $Q=112 \text{ m}^3/\text{h}$),
 - studni nr VII – przy ul. Trakt Seredzki, (wydajność eksploatacyjna $Q=130 \text{ m}^3/\text{h}$),
 - studni nr IV (awaryjna) – przy ul. Zawady, (wydajność eksploatacyjna $Q=110 \text{ m}^3/\text{h}$),
 z których woda poddawana jest uzdatnianiu w Stacji Uzdatniania Wody zlokalizowanej w Iłży, przy ul. Jakubowskiego;
- 2) ujęcie wód podziemnych w miejscowości Jasieniec Iłżecki Górny, składające się z 2 studni wierconych:
 - studni nr 1 – o wydajności eksploatacyjnej $Q=147 \text{ m}^3/\text{h}$
 - studni nr 2 (awaryjnej) – o wydajności eksploatacyjnej $Q=35 \text{ m}^3/\text{h}$,
 z których woda poddawana jest uzdatnianiu w Stacji Uzdatniania Wody zlokalizowanej w Jasieńcu Iłżeckim Górnym;
- 3) ujęcie wód podziemnych w miejscowości Seredzice, składającego się z 1 studni wierconej o wydajności eksploatacyjnej $Q=84,6 \text{ m}^3/\text{h}$. Ujmowana woda poddawana jest procesowi uzdatniania w Stacji

⁵ Bank Danych Lokalnych GUS, dane za rok 2023

⁶ Bank Danych Lokalnych GUS, dane za rok 2023

Uzdatniania Wody w Seredzicach.

- 4) ujęcie wód podziemnych w miejscowości Kotlarka, składającego się z 1 studni wierconej o wydajności eksploatacyjnej $Q = 56 \text{ m}^3/\text{h}$. Woda z tego ujęcia nie wymaga uzdatniania.

Zapewnieniu odpowiedniej jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ochronie zasobów wodnych, służy m.in. ustanawianie stref ochronnych ujęć wody. Strefę ochronną stanowi obszar, na którym obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wód. Strefa ochronna może obejmować wyłącznie teren ochrony bezpośredniej albo teren ochrony bezpośredniej i teren ochrony pośredniej. Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia się dla każdego ujęcia wody, z wyłączeniem ujęć wody służących do zwykłego korzystania z wód. Teren ochrony pośredniej ujęcia wód podziemnych obejmuje obszar zasilania ujęcia wody.

Dla powyższych ujęć wód podziemnych wyznaczono tereny ochrony bezpośredniej obejmujące ogrodzone i oznakowane obszary, na których usytuowane są ujęcia. Wokół studni głębinowych nie wyznaczono stref ochrony pośredniej.

Dla stref ochrony bezpośredniej, zgodnie z przepisami ustawy Prawo wodne, wprowadza następujące zakazy i nakazy:

- zakazuje się użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody;
- wody opadowe i roztopowe należy odprowadzać w sposób uniemożliwiający przedostanie się ich do urządzeń służących do poboru wód;
- teren strefy należy zagospodarować zielenią;
- ścieki z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody należy odprowadzać poza granicę terenu ochrony bezpośredniej;
- należy ograniczyć wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
- teren ochrony bezpośredniej należy ogrodzić;
- na ogrodzeniu należy umieścić tablice zawierające informacje o ustanowieniu strefy ochronnej i zakazie wstępu osób nieuprawnionych;
- zakazuje się niszczenia, uszkodzenia lub przemieszczania tablic zawierających informacje o ustanowieniu strefy ochronnej i zakazie wstępu osób nieupoważnionych.

7.9 Warunki klimatyczne⁷

Na obszarze gminy Iłża panuje klimat przejściowy pomiędzy klimatem środkowoeuropejskim i subkontynentalnym. Klimat na tym terenie określany jest, jako umiarkowany. Średnioroczna suma opadów na obszarze gminy wynosi około 590 mm, przy czym najwięcej ich przypada na miesiąc lipiec, najmniej na luty i marzec. Średnia długość okresu wegetacyjnego wynosi ok 220 dni. Średnia temperatura powietrza w styczniu wynosi ok. -4°C , a w lipcu ok. 18°C , co przekłada się na średnią roczną temperaturę wynoszącą około $7-8^{\circ}\text{C}$. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio 62 dni w roku.

Rozkład wiatrów jest typowy dla terenów nizinnych Polski centralnej. Dominują wiatry z kierunków zachodnich (głównie NW i W), rzadziej z kierunków wschodnich o słabym i średnim natężeniu. Natężenie i kierunek wiatrów cechuje zmienność w ciągu roku. Latem dominują wiatry zachodnie i północno-zachodnie. Zimą zaznacza się przewaga wiatrów południowozachodnich, dość częste są także wiatry wschodnie. Dla przełomu wiosny i lata charakterystyczne są wiatry południowe.

7.10 Szata roślinna

Roślinność występująca na obszarze gminy Iłża zdominowana jest przez uprawy rolne oraz tereny leśne. Na terenach uprawnych występują gatunki typowo polne lub charakterystyczne dla półotwartego krajobrazu rolniczego. Znaczne rozdrobnienie pól oraz duża liczba zadrzewień, pojedynczych drzew lub ich zgrupowań na miedzach, szpalery drzew wzdłuż dróg dojazdowych do pól i łąk oraz rozproszona zabudowa

⁷ Program Ochrony Środowiska dla Gminy Iłża na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031, PPUH „BaSz” 2024;

wiejska sprzyja występowaniu wielu gatunków roślin i zwierząt, szczególnie środowisk półotwartych i ekotonowych. Na terenach nieleśnych, szczególnie w dolinach rzek, dominują tereny łąkowe. Na obszarze miasta Iłża występuje zieleń miejska: zieleńce oraz zieleń osiedlowa i uliczna.

Najcenniejsze tereny pod względem florystycznym występują na obszarach objętych formami ochrony przyrody, są to niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, a także rozległe kompleksy leśne, w tym siedliska grądu środkowoeuropejskiego i subkontynentalnego, świetlistych dąbrów i wyżynnego jodłowego boru mieszanego uznawanego za zbiorowisko endemiczne w Polsce, występujące jedynie w Górach Świętokrzyskich i na Rostoczu. Do cennych gatunków roślin, które spotkać można na obszarze gminy, zaliczyć należy jęczminkę syberyjską, lipiennika Loesela czy starodub łąkowy. Na obszarze gminy stwierdzono także występowanie takich gatunków jak orlik pospolity, parzydło leśne, pomocnik baldaszkowaty, naparstnica zwyczajna, lilia rozłogowa oraz podkolan biały.

Lasy

Lasy i grunty leśne zajmują na terenie gminy 10915,28 ha i podlegają pod Nadleśnictwo Marcule. Lesistość gminy jest wysoka i wynosi 42,1%. Największe połacie lasu znajdują się w północno-wschodniej, południowej i południowo-zachodniej części gminy.

Na analizowanym terenie występują siedliska borowe, lasowe i olesowe. Siedliska borowe tworzą: bór mieszany bagienny i wilgotny, bór świeży, bór mieszany świeży, oraz bór suchy. Siedliska lasowe tworzone są przez: las wilgotny, las świeży, las mieszany wilgotny i świeży, a także lasy mieszane wyżynne i lasy wyżynne świeże. Siedliska olesowe tworzone są przez: olsy, olsy jesionowe oraz lasy łąkowe. Na obszarze gminy spośród wszystkich powyższych zdecydowanie przeważają lasy mieszane świeże z sosną, dębem, bukiem, czy modrzewiem jako gatunkiem dominującym, a także bory mieszane świeże, gdzie dominującym gatunkiem jest zazwyczaj sosna, rzadziej grab, czy brzoza.

Lasy na terenie gminy Iłża pełnią funkcje gospodarcze i ochronne. Lasy pełniące funkcje ochronne dzielą się na:

- lasy wodochronne - chronią zasoby wód powierzchniowych i podziemnych, regulują stosunki hydrologiczne w zlewni (ochrona zdolności retencyjnych) oraz na obszarach wododziałów;
- lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody,
- lasy ochronne wokół miast⁸ – spełniają przede wszystkim funkcje związane z wypoczynkiem i rekreacją w lasach,
- lasy badawcze, stanowiące stałe powierzchnie badawcze i doświadczalne.

7.11 Fauna

Świat zwierząt jest stosunkowo bogaty. W rejonie gminy występują zarówno gatunki powszechnie spotykane w Polsce, jak i te rzadsze.

Najcenniejszymi obszarami występowania zwierząt w gminie Iłża są obszary leśne oraz dolina rzeki Iłżanki z otaczającymi ją terenami łąkowymi.

Wśród bezkręgowców występują takie gatunki jak: biegacz skórzasty, biegacz zielonozłoty, paź żeglarz, tęcznik liszkarz, tęcznik mniejszy czy trzmieł.

Wśród rozpoznanych gatunków płazów występują: żaba moczarowa, żaba śmieszka, żaba jeziorkowa, żaba trawna, żaba wodna, rzadziej traszka grzebieniasta, traszka zwyczajna, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha szara, ropucha paskówka, ropucha zielona, rzekotka drzewna.

Wśród gadów rozpoznano gatunki tj.: jaszczurka zwinka, jaszczurka żyworodna, padalec zwyczajny, zaskroniec zwyczajny oraz żmija zygzakowata.

Rozpoznane gatunki ptaków to m.in.: bażant, bączek, bąk, białorzytka, błotniak łąkowy i stawowy, bocian biały i czarny, bogatka, brodziec piskliwy, brodziec śniady, brzegówka, cierniówka, cyraneczka, czapla

⁸ w granicach miast i położone w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców

siwa, czubatka, derkacz, drozd śpiewak, dzięcioł czarny, dziwonia, gawron, gil, gołąb miejski, grzywacz, kawka, jerzyk, kopciuszek, kos, lerka, oknówka, perkoz dwuczuby, pustułka, sójka, sroka, świergotek łąkowy, trzmielojad, wrona, wróbel, zimorodek i in.

Wśród ssaków stwierdzono występowanie gatunków tj.: kret, ryjówka malutka, ryjówka aksamitna, rzęsorek rzeczek, zębiełek białawy, wiewiórka, nocek duży, nocek rudy, jeż wschodni, łasica, bóbr europejski, mysz domowa, mysz polna, mysz leśna, mysz zaroślowa. Wśród zwierzyny łownej występują: jelenie, sarny, dziki, lisy, zające.

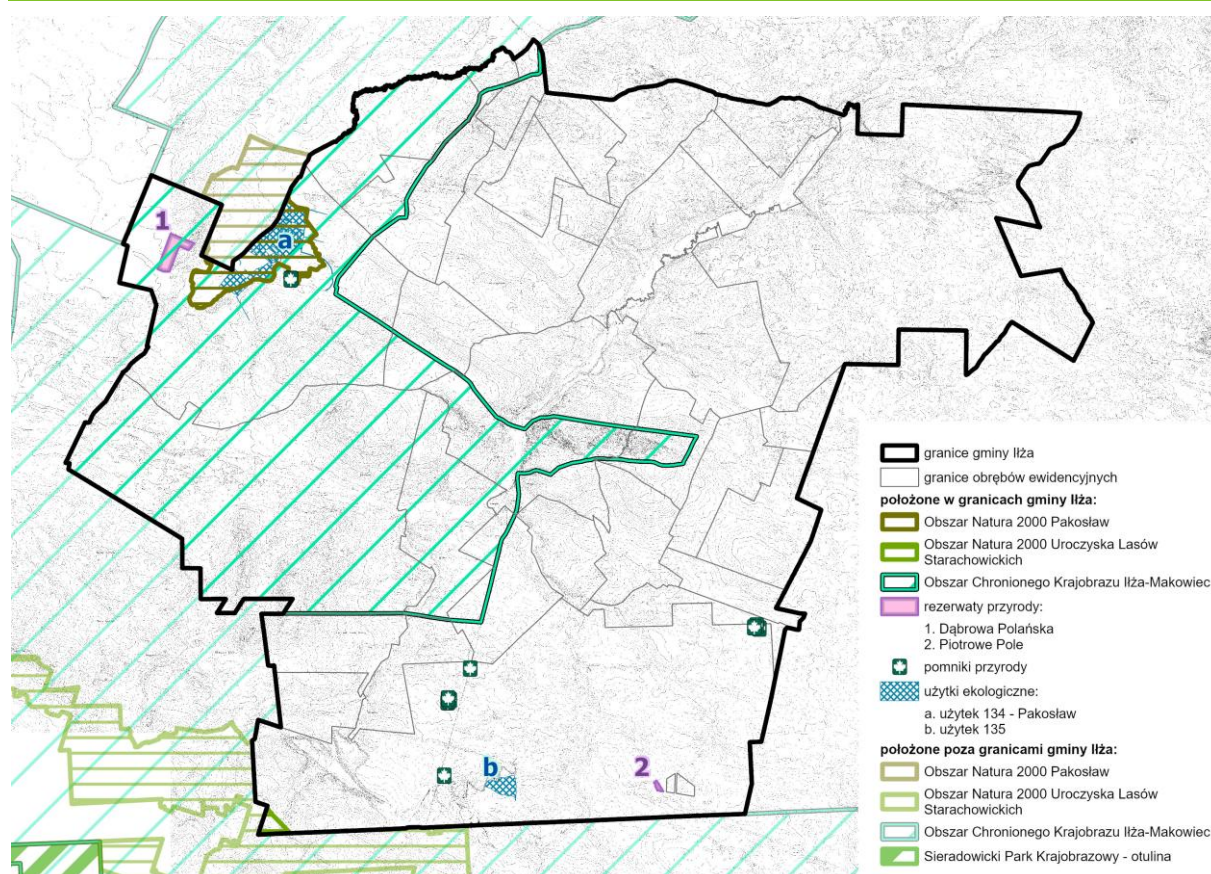
7.12 Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Iłża występują obszary i obiekty objęte ochroną na podstawie ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (t.j. Dz. U. z 2024r., poz. 1098). Są to:

- obszar Natura 2000 Pakosław (PLH140015),
- obszar Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich (PLH260038),
- Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec,
- 2 rezerwy przyrody: Piotrowe Pole i Dąbrowa Polańska,
- 2 użytki ekologiczne: Pakosław - użytk 134 i użytk 135,
- 10 pomników przyrody.

Rysunek 9. Formy ochrony przyrody w granicach gminy Iłża

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOS

7.12.1 Obszary Natura 2000

Gmina Iłża położona jest w zasięgu dwóch obszarów Natura 2000:

- specjalnego obszaru ochrony siedlisk Pakosław PLH140015,

- specjalnego obszaru ochrony siedlisk Uroczyska Lasów Starachowickich PLH260038.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody dla obszarów Natura 2000 obowiązuje zakaz podejmowania działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000, w tym w szczególności:

- pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych lub siedlisk gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000,
- wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- pogorszyć integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami.

Jeżeli przemawiają za tym konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym, i wobec braku rozwiązań alternatywnych, właściwy miejscowo regionalny dyrektor ochrony środowiska, może zezwolić na realizację planu lub działań, mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000 lub obszary znajdujące się na liście, o której mowa w art. 27 ust. 3 pkt 1, zapewniając wykonanie kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zapewnienia spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000.

W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, zezwolenie, o którym mowa powyżej, może zostać udzielone wyłącznie w celu:

- 1) ochrony zdrowia i życia ludzi;
- 2) zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego;
- 3) uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego;
- 4) wynikającym z koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, po uzyskaniu opinii Komisji Europejskiej.

Pakośław PLH140015

Obszar Natura 2000 Pakośław to obszar torfowisk położony nad niewielką rzeką Modrzejowianka. Jego całkowita powierzchnia wynosi 668,63 ha, z czego w granicach gminy Iłża jest to ok. 286,9 ha. Ostoja stanowi torfowiska przejściowe oraz niskie, z dołami po eksploatacji torfu o grubości od 1,5 do 3,1 m, z sukcesją roślinności. Częściowo pokryty zaroślami brzozy niskiej oraz wierzby. W Obszarze tym wyróżnić można najliczniejsze i najcenniejsze w Polsce stanowisko jęczyczki syberyjskiej *Ligularia sibirica*. Gatunek ten został umieszczony w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG tzw. Dyrektywie Siedliskowej. Ze względu krytycznego zagrożenia gatunku w Polsce, został on wpisany do czerwonej księgi roślin oraz na Czerwoną listę roślin i gatunków grzybów Polski.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 września 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Pakośław (PLH140015), przedmiotem ochrony obszaru są:

1. siedliska przyrodnicze:
 - 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*)
 - 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*),
2. gatunki roślin:
 - jęczyczka syberyjska *Ligularia sibirica*,
 - lipiennik Loesela *Liparis loeselii*,
 - starodub łąkowy *Angelica palustris* (= *Ostericum palustre*).

Dla obszaru Natura 2000 Pakośław ustanowiono plan zadań ochronnych Zarządzeniem nr 32 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 30 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Pakośław PLH140015, zmienionego Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 29 października 2014 r. W planie zadań ochronnych zidentyfikowano istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000, wyznaczono cele działań ochronnych oraz określono działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania.

Uroczyska Lasów Starachowickich PLH260038

Obszar Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich zlokalizowany jest w północno-wschodniej części rozległego kompleksu leśnego na Podgórzu Iłżeckim tzw. Puszczy Iłżeckiej zwanym również Lasem Starachowickim. Obszar z występującymi licznymi strumieniami obejmuje źródłisko rzeki Małaszyniec. Jego całkowita powierzchnia wynosi 2349,18 ha, z czego w granicach gminy Iłża jest to ok. 21,5 ha. Dominujące siedliska na terenie to borowe z sosną, domieszką jodły, dęba, modrzewia oraz buka. W runie występują gatunki chronione, rzadkie i zagrożone. Wyżynny jodłowy bór mieszany *Abietetum polonicum* jako duże kompleksy zabezpieczane są przez Uroczyska Lasów Starachowickich. Uznane za zbiorowisko endemiczne Polski zlokalizowane jest jedynie w Górach Świętokrzyskich i na Roztoczu. Związane z ciepłymi grądami na glebach lessowych występują również tam rozległe płaty fitocenozy grądowej *Tilio-Carpinetum*. Położenie ostoi na przedpolu Gór Świętokrzyskich nie wyklucza występowaniem tam wielu gatunków górskich.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 kwietnia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Uroczyska Lasów Starachowickich (PLH26003), przedmiotem ochrony obszaru są siedliska przyrodnicze:

- 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*),
- 91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe
- 91P0 Wyżynny jodłowy bór mieszany (*Abietetum polonicum*).

Dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich ustanowiono plan zadań ochronnych Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach z dnia 13 czerwca 2023 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich PLH260038. Plan ustanowiono na okres 10 lat. W planie zadań ochronnych zidentyfikowano istniejące i potencjalne zagrożenia dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony obszaru Natura 2000, wyznaczono cele działań ochronnych oraz określono działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania.

7.12.2 Rezerваты przyrody

Na obszarze gminy Iłża zlokalizowane są dwa rezerваты przyrody: „Dąbrowa Polańska” oraz „Piotrowe Pole”.

Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie przyrody w rezerwach przyrody zabrania się:

- 1) budowy lub przebudowy obiektów budowlanych i urządzeń technicznych, z wyjątkiem obiektów i urządzeń służących celom parku narodowego albo rezerwatu przyrody;
- 2) chwytania lub zabijania dziko występujących zwierząt, zbierania lub niszczenia jaj, postaci młodocianych i form rozwojowych zwierząt, umyślnego płoszenia zwierząt kręgowych, zbierania poroży, niszczenia nor, gniazd, legowisk i innych schronień zwierząt oraz ich miejsc rozrodu;
- 3) polowania, z wyjątkiem obszarów wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych ustanowionych dla rezerwatu przyrody;
- 4) pozyskiwania, niszczenia lub umyślnego uszkodzania roślin oraz grzybów;
- 5) użytkowania, niszczenia, umyślnego uszkodzania, zanieczyszczania i dokonywania zmian obiektów przyrodniczych, obszarów oraz zasobów, tworów i składników przyrody;
- 6) zmiany stosunków wodnych, regulacji rzek i potoków, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody;
- 7) pozyskiwania skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, minerałów i bursztynu;
- 8) niszczenia gleby lub zmiany przeznaczenia i użytkowania gruntów;
- 9) palenia ognisk i wyrobów tytoniowych oraz używania źródeł światła o otwartym płomieniu, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 10) prowadzenia działalności wytwórczej, handlowej i rolniczej, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony;

- 11) stosowania chemicznych i biologicznych środków ochrony roślin i nawozów;
- 12) zbioru dziko występujących roślin i grzybów oraz ich części, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 13) połowu ryb i innych organizmów wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony lub zadaniach ochronnych;
- 14) ruchu pieszego, rowerowego, narciarskiego i jazdy konnej wierzchem, z wyjątkiem szlaków i tras narciarskich wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 15) wprowadzania psów na obszary objęte ochroną ścisłą i czynną, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych w planie ochrony, psów pasterskich wprowadzanych na obszary objęte ochroną czynną, na których plan ochrony albo zadania ochronne dopuszczają wypas oraz psów asystujących w rozumieniu art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100, 173, 240 i 852);
- 16) wspinaczki, eksploracji jaskiń lub zbiorników wodnych, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 17) ruchu pojazdów poza drogami publicznymi oraz poza drogami położonymi na nieruchomościach stanowiących własność parków narodowych lub będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wskazanymi przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 18) umieszczania tablic, napisów, ogłoszeń reklamowych i innych znaków niezwiązanych z ochroną przyrody, udostępnianiem parku albo rezerwatu przyrody, edukacją ekologiczną, z wyjątkiem znaków drogowych i innych znaków związanych z ochroną bezpieczeństwa i porządku powszechnego;
- 19) zakłócania ciszy;
- 20) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego, uprawiania sportów wodnych i motorowych, pływania i żeglowania, z wyjątkiem akwenów lub szlaków wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 21) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- 22) biwakowania, z wyjątkiem miejsc wyznaczonych przez dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody - przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 23) prowadzenia badań naukowych - w rezerwacie przyrody - bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska;
- 24) wprowadzania gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, bez zgody ministra właściwego do spraw środowiska;
- 25) wprowadzania organizmów genetycznie zmodyfikowanych;
- 26) organizacji imprez rekreacyjno-sportowych - w parku narodowym bez zgody dyrektora parku narodowego, a w rezerwacie przyrody bez zgody regionalnego dyrektora ochrony środowiska.

Zakazy, o których mowa powyżej, nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań wynikających z planu ochrony lub zadań ochronnych;
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;
- 3) wykonywania zadań z zakresu obronności kraju w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa państwa;
- 4) obszarów objętych ochroną krajobrazową w trakcie ich gospodarczego wykorzystywania przez jednostki organizacyjne, osoby prawne lub fizyczne oraz wykonywania prawa własności, zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego.

Ponadto Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, po zasięgnięciu opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska, może zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów, o których mowa powyżej, jeżeli jest to uzasadnione potrzebą:

- 1) ochrony przyrody lub
- 2) realizacji inwestycji:
 - a) liniowych celu publicznego,
 - b) celu publicznego o nieliniowym charakterze związanych z ochroną ludności przed powodzią i suszą,

c) celu publicznego z zakresu łączności publicznej o nieliniowym charakterze w celu związanym z zapewnieniem telekomunikacji na obszarze rezerwatu przyrody

- w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i po zagwarantowaniu kompensacji przyrodniczej w rozumieniu art. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska może także zezwolić na obszarze rezerwatu przyrody na odstępstwa od zakazów, o których mowa powyżej, jeżeli jest to uzasadnione wykonywaniem badań naukowych lub celami edukacyjnymi, kulturowymi, turystycznymi, rekreacyjnymi lub sportowymi lub celami kultu religijnego i nie spowoduje to negatywnego oddziaływania na cele ochrony przyrody rezerwatu przyrody.

Rezerwat „Dąbrowa Polańska”

Obszar ten został uznany za rezerwat 27 lipca 2000 roku za sprawą Rozporządzenia Nr 104 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 czerwca 2000 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. z 2000 r. Nr 75, poz. 746). Aktualnie obowiązującym aktem normatywnym dla tego obszaru jest Rozporządzenie Nr 231 Wojewody Mazowieckiego z dnia 23 lipca 2001 r. w sprawie utworzenia rezerwatów na terenie województwa mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. 158 poz. 2277). Rezerwat położony na terenie Nadleśnictwa Marcule, zajmuje powierzchnię 28,55 ha.

Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie zespołu świetlistej dąbrowy z licznym udziałem roślin chronionych i rzadkich. Widne, ciepłolubne zbiorowisko leśne jako zespół w pełni wykształcony jest rzadki i zanika w Polsce. Zanotowano występowanie kilkunastu gatunków roślin naczyniowych objętych ochroną całkowitą i częściową tj. orlik pospolity, parzydło leśne, pomocnik baldaszkowaty, naparstnica zwyczajna, lilia rozłogowa oraz podkolan biały. Lokalizacja rezerwatu obejmuje również ochronę jako Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec.

Dla rezerwatu Dąbrowa Polańska ustanowiono zadania ochronne Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 28 lutego 2022 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Dąbrowa Polańska, w którym zidentyfikowano istniejące i potencjalne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne rezerwatu oraz sposoby ich eliminacji lub ograniczenia, a także określono działania ochronne ze wskazaniem obszarów ich wdrażania. Zadania ochronne ustanowiono na okres 5 lat.

Zgodnie z obwieszczeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 14 kwietnia 2023 r. dla rezerwatu przyrody Dąbrowa Polańska opracowywany jest projekt planu ochrony.

Rezerwat „Piotrowe Pole”

Rezerwat „Piotrowe Pole” został utworzony na mocy Rozporządzenia Nr 102 Wojewody Mazowieckiego z dnia 26 czerwca 2000 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody (Dz. Urz. z 2000 r. Nr 75, poz. 744). Aktualnie obowiązującym aktem normatywnym dla tego obszaru jest Rozporządzenie Nr 231 Wojewody Mazowieckiego z dnia 23 lipca 2001 r. w sprawie utworzenia rezerwatów na terenie województwa mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. 158 poz. 2277). Rezerwat położony na terenie Nadleśnictwa Marcule, zajmuje powierzchnię 1,9 ha.

Celem ochrony jest zachowanie stanowisk grądu wysokiego występującego w postaci starodrzewa modrzewia polskiego *Larix polonica* oraz europejskiego *Larix decidua*. Stary drzewostan występuje również w dolnych warstwach w postaci modrzewia, buku, grabu i dębu. Na terenie rezerwatu zanotowano 46 gatunków roślin naczyniowych (17 drzew i krzewów oraz 1 gatunek mchu). Ocienienie dna lasu warunkuje ubogim runem leśnym. Piotrkowe Pole jako rezerwat uznawany jest za jeden z nielicznych stanowisk tak starego drzewostanu modrzewia w kraju, a najstarszym w Lasach Iłżeckich.

Dla rezerwatu Piotrowe Pole ustanowiono zadania ochronne Zarządzeniem Nr 20 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 stycznia 2022 r. w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody „Piotrowe Pole”, w którym zidentyfikowano istniejące i potencjalne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne rezerwatu oraz sposoby ich eliminacji lub ograniczenia, a także określono działania ochronne ze wskazaniem obszarów ich wdrażania. Zadania ochronne ustanowiono na okres 5 lat.

7.12.3 Obszar Chronionego Krajobrazu

W granicach gminy Iłża znajduje się Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec.

Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec wyznaczony został 1 stycznia 1985 roku Uchwałą Nr XV/69/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z dnia 28 czerwca 1983 r. zmieniającą uchwałę nr VI/27/77 w sprawie planu przestrzennego zagospodarowania województwa radomskiego do 1990 r. oraz planu społeczno-gospodarczego rozwoju województwa w latach 1976-1980 i kierunków rozwoju do roku 1985 (Dz. Urz. z 1983 r. Nr 9, poz. 51). Aktualne zasady ochrony uregulowane są Uchwałą nr 25/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec (Dz. Urz. z 2024 r. poz. 6619). Cały obszar zajmuje powierzchnię 17967,18 ha, z czego w granicach gminy Iłża położony jest jego południowy fragment o powierzchni ok. 7799,97 ha.

Ochrona obejmuje wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach oraz teren wartościowy zważywszy na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, pełniący również funkcję korytarzy ekologicznych.

Zgodnie z Uchwałą nr 25/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2024 r. na terenie obszaru chronionego krajobrazu zakazuje się:

- 1) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- 2) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,
- 3) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu,
- 4) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych,
- 5) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka,
- 6) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych,
- 7) budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m w obszarze Natura 2000 a 50 m na pozostałym terenie od:
 - a. linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
 - b. zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne,
 - z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.

W odniesieniu do ww. zakazów obowiązują odstępstwa wskazane w art. 24 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a ponadto:

- A. Zakaz, o którym mowa w pkt 1) nie dotyczy przedsięwzięć służących obsłudze ruchu komunikacyjnego, turystyce oraz przedsięwzięć bezpośrednio związanych z rolnictwem i przemysłem spożywczym.
- B. Zakaz, o którym mowa w pkt 7) nie dotyczy obszarów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących, w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

7.12.4 Pomniki przyrody

Na terenie gminy Iłża zlokalizowano dziesięć pomników przyrody. Cztery z nich to gatunki modrzewia polskiego, dwa modrzewia europejskiego oraz cztery dębu szypułkowego. Dwa pomniki przyrody zlokalizowane są w parku zabytkowym Pakosław, siedem w Nadleśnictwie Marcule oraz jeden na terenie Arboretum przy Nadleśnictwie Marcule.

Tabela 4. Wykaz pomników przyrody znajdujących się na terenie gminy Iłża

źródło: dane GIOŚ

lp.	typ	gatunek	lokalizacja	akt prawny obowiązujący
1	drzewo	Modrzew polski - <i>Larix decidua</i> subsp. <i>polonica</i>	Nadleśnictwo Marcule, Oddział 82d	Rozporządzenie Nr 4 Wojewody Mazowieckiego z dnia 2 lutego 2004 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody
2	drzewo	Modrzew polski - <i>Larix decidua</i> subsp. <i>polonica</i>	Nadleśnictwo Marcule, Oddział 82d	
3	drzewo	Modrzew polski - <i>Larix decidua</i> subsp. <i>polonica</i>	Nadleśnictwo Marcule, Oddział 82d	
4	drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Nadleśnictwo Marcule, Oddział 103c	Rozporządzenie Nr 28 Wojewody Mazowieckiego z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie wprowadzenia pomników przyrody
5	drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	teren parku zabytkowego w Pakosławiu, część południowa	Rozporządzenie Nr 63 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 października 2008r. w sprawie pomników położonych na terenie powiatu radomskiego
6	drzewo	Modrzew polski - <i>Larix decidua</i> subsp. <i>polonica</i>	teren parku zabytkowego w Pakosławiu	
7	drzewo	Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>	Nadleśnictwo Marcule, Oddział 104i	Rozporządzenie Nr 10 Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 stycznia 2002 r. w sprawie wprowadzenia pomników przyrody
8	drzewo	Modrzew europejski - <i>Larix decidua</i>	Nadleśnictwo Marcule, Oddział 104i	
9	drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Nadleśnictwo Marcule, Oddział 104i	
10	drzewo	Dąb szypułkowy - <i>Quercus robur</i>	Teren Arboretum (ogrodu dendrologicznego) przy Nadleśnictwie Marcule	Uchwała Nr III/19/2014 Rady Miejskiej w Iłży z dnia 30 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia pomnika przyrody

W stosunku do pomników przyrody obowiązują zakazy zgodnie z art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Są to ograniczenia związane głównie z zakazem niszczenia lub przekształcenia obiektu, zmianą stosunków wodnych czy zmianą sposobu użytkowania ziemi.

7.12.5 Użytki ekologiczne

Na obszarze gminy Iłża znajdują się dwa użytki ekologiczne: użytek 134 – Pakosław oraz użytek 135.

Użytek ekologiczny 134 - Pakosław

Użytek ekologiczny 134 - Pakosław został ustanowiony Rozporządzeniem Nr 67 Wojewody Radomskiego z dnia 10 października 1996 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny (Dz. Urz. Woj. Radom. z dn. 04.11.1996r. Nr 23 poz 226). Aktualnym aktem dotyczącymi ww. użytku ekologicznego jest Rozporządzenie Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 r. w sprawie użytków ekologicznych (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 175 poz. 5572) oraz Rozporządzenie Nr 35 Wojewody Mazowieckiego z dnia 13 lipca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie użytków ekologicznych (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 138 poz. 3651). Powierzchnia użytku ekologicznego to 207,13 ha. Na użytek 134 – Pakosław składają się nieużytki, łąki, pastwiska, lasy oraz wody będące fragmentem torfowiska „Pakosław”.

Podmiotem ochrony jest zachowanie z aspektów naukowych oraz dydaktycznych torfowiska przejściowego, który jest bardzo różnicowany i cenny przyrodniczo we florze i faunie. Na terenie użytku odnotowano gniazdowanie 35 gatunków ptaków (błotnik stawowy, przepiórka, kszyszek, świergotek łąkowy,

pokrzewka jarzębata i dziwonja). Naturalna możliwość retencjonowania wód gruntowych pełni równie ważną rolę dla tego terenu.

Użytek ekologiczny 135

Użytek ekologiczny 135 ustanowiono Rozporządzeniem Nr 73 Wojewody Radomskiego z dnia 19 grudnia 1996 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne (Dz. Urz. Woj. Radom. Nr 27 poz 254). Aktualnym aktem dotyczącymi ww. użytku ekologicznego jest Rozporządzenie Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dnia 8 lipca 2005 r. w sprawie użytków ekologicznych (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 175 poz. 5572) oraz Rozporządzenie Nr 35 Wojewody Mazowieckiego z dnia 13 lipca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie użytków ekologicznych (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 138 poz. 3651). Obszar użytku to należące dawniej do Zakładów Górniczo-Metalowych „Żębiec” zalewane okresowo wodą nieużytki. Powierzchnia nieużytku wynosi 24,18 ha.

Na Użytku - 135 wyróżnić można m.in. liczne gatunki mchów, bagno zwyczajne, wełniaki i żurawina błotna. Ten teren stanowi również miejsce występowania licznych owadów, płazów oraz ptaków wodno-błotnych.

Na terenie użytków zakazuje się:

- 1) niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- 2) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- 3) uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- 4) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- 5) likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- 6) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- 7) zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- 8) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- 9) umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- 10) zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- 11) umieszczania tablic reklamowych.

7.13 Powiązania ekologiczne

Głównymi powiązaniami ekologicznymi są korytarze ekologiczne, które stanowią rodzaj łącznika pomiędzy wyspami środowiskowymi, umożliwiającego swobodne przemieszczanie fauny i flory. Są to pasy terenu, po jakim przemieszczają się organizmy na daleki dystans, w którym panuje dla nich odpowiednie środowisko i warunki bezpieczeństwa. Naturalnymi korytarzami ekologicznymi są obszary mało przekształcone przez człowieka, głównie lasy i doliny rzeczne, a także obszary bagienne, łąki, nieużytki oraz obszary pozbawione barier o charakterze antropogenicznym. Korytarze mogą mieć zasięg lokalny, regionalny, krajowy lub międzynarodowy. Tymi ostatnimi są np. trasy wędrówek ptaków. Korytarz nie zawsze jest strukturą liniową, jak np. rzeka, występują też korytarze, które nie mają ciągłości strukturalnej, ale zachowują ciągłość funkcjonalną, np. wyspy leśne stanowiące ostoje ptaków wędrownic. Miejsca krzyżowania się korytarzy ekologicznych lub obszary o dużym stopniu naturalności i nagromadzenia się organizmów, skąd podejmują one ekspansje na zewnątrz, nazywane są węzłami ekologicznymi lub, jeżeli obejmują duży obszar ekologicznie zróżnicowany, obszarami węzłowymi.⁹

7.13.1 Korytarze o znaczeniu międzynarodowym i krajowym

W ramach *Projektu korytarzy ekologicznych łączących europejską sieć Natura 2000 w Polsce*,

⁹ Plan ochrony parku krajobrazowego. Poradnik metodyczny, Dyrekcja ZJPK w Krakowie, Kraków 1999

opracowanego w 2005 r. i zaktualizowanego w 2011 r. w Zakładzie Badań Ssaków PAN na zlecenie Ministra Środowiska, pod redakcją Jędrzejewskiego, północny i zachodni fragment gminy wyróżniono jako korytarz ekologiczny *Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły* (GKPdC-5C), a jej południową część jako obszar węzłowy *Lasy Starachowickie i Siekierzyńskie* (GKPdC-5B), oba należące do jednego z siedmiu głównych korytarzy krajowych stanowiących odcinki korytarzy paneuropejskich - Korytarza Południowo-Centralnego (KPdC), łączącego Roztocze, Puszcę Solską na wschodzie (granica z Ukrainą) z Borami Dolnośląskimi na południowym zachodzie (granica z Czechami).

7.13.2 Korytarze o znaczeniu regionalnym

Ważną rolę w zachowaniu łączności przestrzennej struktur ekologicznych odgrywają korytarze rangi regionalnej. Naturalnymi korytarzami ekologicznymi tego typu są przede wszystkim doliny rzeczne. Korytarze regionalne odgrywają ważną rolę łącznikową dla obszarów naturalnych i cennych przyrodniczo oraz chronionych w skali kraju i ponadkrajowej.

Za korytarz ekologiczny o znaczeniu regionalnym w granicach gminy Iłża należy uznać dolinę rzeki Iłżanki wraz z jej dopływami. Koryta tych cieków oraz otaczające je tereny łąk, pastwisk i tereny leśne łączą m.in. obszary cenne przyrodniczo występujące w granicach gminy oraz na terenach z nią sąsiadujących.

7.13.3 Korytarze o znaczeniu lokalnym

Na terenie gminy występują także tereny spełniające funkcję lokalnych ciągów ekologicznych zapewniających łączność pomiędzy terenami o istotniejszym znaczeniu. Są to lokalne płaty leśne, tereny podmokłe oraz użytki zielone i doliny lokalnych, często okresowych cieków lub rowów melioracyjnych porośnięte krzewami bądź drzewami, wawozy, szpalery drzew na miedzach i inne tereny aktywne biologicznie. Odgrywają one zasadniczą rolę dla zachowania lokalnych populacji różnych gatunków i siedlisk, stanowiąc przestrzeń migracji organizmów na mniejszych odległościach.

7.14 Zasoby krajobrazowe

Na ogólną fizjonomię krajobrazu wpływa ukształtowanie terenu, wartości przyrodnicze (szata roślinna), sposób użytkowania terenu oraz wartości kulturowe.

W granicach gminy Iłża dominuje krajobraz rolniczy. Pola uprawne są wkomponowane na stałe w pejzaż Polski, a ich znaczenie dla tworzenia wartościowych widoków jest szczególnie zauważalne w okresie wegetacyjnym, gdy wprowadzają zróżnicowaną kolorystykę. Cechą charakterystyczną tego krajobrazu na obszarze gminy jest duże rozdrobnienie pól oraz duża liczba zadrzewień, pojedynczych drzew lub kęp siedzących na miedzach, dróg dojazdowych do pól i łąk, często ze szpalerami drzew oraz rozproszona zabudowa wiejska. Cechy te powodują, że krajobraz rolniczy jest bardzo zróżnicowany, pozbawiony monotonii wielkoobszarowych pól.

Wysokie wartości krajobrazowe przedstawia także dolina rzeki Iłżanki wraz z otaczającymi ją otwartymi przestrzeniami łąkowymi i pastwiskami.

Krajobrazem atrakcyjnym przyrodniczo jest także krajobraz leśny, obejmujący zarówno lasy prywatne, jak i państwowe. Tereny leśne stanowią atrakcyjne zaplecze rekreacyjne nie tylko dla mieszkańców gminy, ale także położonego nieopodal miasta Radomia.

Na charakter krajobrazu gminy składa się także krajobraz kulturowy. Przedmiotem ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego są znajdujące się na terenie gminy historycznie ukształtowane układy przestrzenne, ale również pojedyncze obiekty lub ich zespoły, o wyjątkowych walorach. Na terenie gminy znajduje się 19 obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków, są to m.in. ruiny gotycko-renesansowego zamku zlokalizowanego na Wzgórzu Zamkowym, oferującego wspaniałe widoki na miasto i okolice, ale także zespół kościoła par. p.w. Wniebowzięcia NMP, zespół szpitalny św. Ducha, czy charakterystyczne dla tego obszaru pozostałości rzemiosła garncarskiego: zespół pieców „wapienników” i piec garncarski. W rejestrze zabytków znajdują się także parki, cmentarze, czy zespół dworski. Parki wiejskie oraz starodrzewy przykościelne i cmentarne stanowią wartościowy element krajobrazu gminy jako składnik szaty roślinnej, jak i część zasobów kulturalnych.

Audyt krajobrazowy dla województwa mazowieckiego

Konieczność zapewnienia ochrony krajobrazu i właściwego nim zarządzania wynika z postanowień ratyfikowanej przez Polskę w roku 2005 Europejskiej Konwencji Krajobrazowej. Zgodnie z art. 5 tej konwencji Polska zobowiązana jest m.in. do podjęcia działań na rzecz prawnego uznania krajobrazów, ustanowienia i wdrożenia polityki krajobrazowej oraz zintegrowania krajobrazu z własną polityką w zakresie planowania regionalnego i urbanistycznego, a także z innymi politykami, które pośrednio lub bezpośrednio oddziałują na krajobraz.

Zalecenia Konwencji uwzględnione zostały w art. 38 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która obliguje samorządy województw do sporządzenia audytu krajobrazowego, jako nowego narzędzia ochrony krajobrazu w regionach. Audyt krajobrazowy opracowywany jest w celu identyfikacji i oceny krajobrazów występujących na obszarze województwa. W ramach audytu wyznacza się krajobrazy priorytetowe, szczególnie cenne dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne lub estetyczno-widokowe i jako takie wymagające zachowania.

Dla województwa mazowieckiego został sporządzony Audyt krajobrazowy województwa mazowieckiego, który został przyjęty uchwałą nr 48/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 26 marca 2024 r. w sprawie audytu krajobrazowego dla województwa mazowieckiego. Audyt krajobrazowy wskazuje krajobrazy dla obszaru województwa mazowieckiego (również dla gminy Iłża) oraz przedstawia lokalizację krajobrazów priorytetowych. Dokument zawiera również zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazów, rekomendacje i wnioski dla kształtowania i ochrony tych krajobrazów.

Na terenie gminy Iłża rozpoznano łącznie 4 typy krajobrazu w tym 8 podtypów które przedstawiono w poniższej tabeli. W granicach gminy nie wyznaczono krajobrazów priorytetowych.

Tabela 5. Zidentyfikowane krajobrazy w granicach gminy Iłży

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Audytu Krajobrazowego Województwa Mazowieckiego

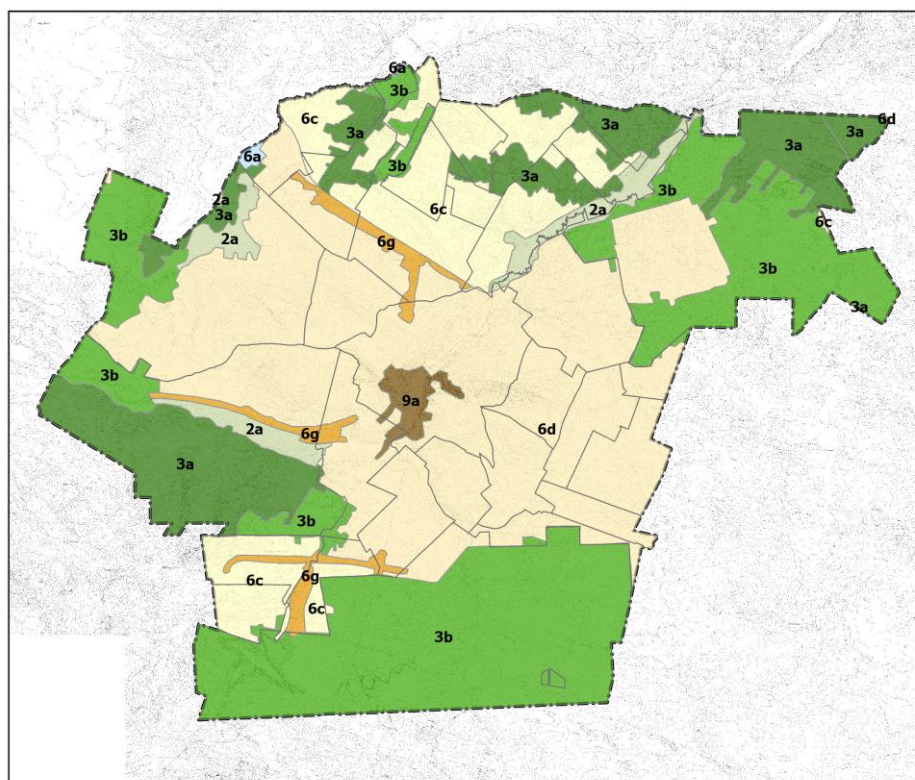
Typ, podtyp krajobrazu	Typ rzeźby terenu	Kod krajobrazu	Zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazów
2. Bagienno-łąkowe - głównie bezleśne, 2a. Z udziałem ekstensywnie używanych łąk	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-004	A.2.5. Wprowadzanie różnych form zabudowy i infrastruktury technicznej (zagrożenia istniejące, niewielkie, względnie stałe) E.1.1. Zagrożenie powodziowe (zagrożenia potencjalne, umiarkowane)
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-005	A.2.1. Osuszanie torfowisk i bagien oraz likwidacja ich naturalnej szaty roślinnej (zagrożenia istniejące, umiarkowane, względnie stałe) D.2.1. Odory - oddziaływanie składowisk, zakładów przemysłowych, obiektów hodowli przemysłowej itp. (zagrożenia istniejące, niewielkie, względnie stałe)
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-006	A.2.1. Osuszanie torfowisk i bagien oraz likwidacja ich naturalnej szaty roślinnej (zagrożenia istniejące, umiarkowane, względnie stałe)
	Krajobrazy faliste	14-318.86-014	A.2.5. Wprowadzanie różnych form zabudowy i infrastruktury technicznej (zagrożenia istniejące, umiarkowane, względnie stałe) E.1.1. Zagrożenie powodziowe (zagrożenia potencjalne, umiarkowane)
3. Leśne, 3a. Z przewagą siedlisk borowych	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-059	-
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-060	-
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-066	A.2.1. Osuszanie torfowisk i bagien oraz likwidacja ich naturalnej szaty roślinnej (zagrożenia istniejące, duże,

			względnie stałe)
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-070	-
	Krajobrazy faliste	14-318.86-160	-
	Krajobrazy faliste	14-318.86-161	A.1.4. Eksploatacja złóż innych niż węgiel kamienny, węgiel brunatny i torf (zagrożenia istniejące, niewielkie, względnie stałe)
	Krajobrazy faliste	14-318.86-164	-
	Krajobrazy faliste	14-318.86-165	-
3. Leśne, 3b. Z przewagą siedlisk lasowych	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-045	-
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-047	-
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-049	E.1.1. Zagrożenie powodziowe (zagrożenia potencjalne, niewielkie)
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-051	-
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-052	-
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-054	-
	Krajobrazy faliste	14-318.86-123	-
	Krajobrazy faliste	14-318.86-126	A.2.1. Osuszanie torfowisk i bagien oraz likwidacja ich naturalnej szaty roślinnej (zagrożenia istniejące, niewielkie, względnie stałe)
6. Wiejskie, 6a. Sztuczne zbiorniki wodne	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-008	-
	Krajobrazy faliste	14-318.86-029	D.1.1. Hałas komunikacyjny i przemysłowy (Zagrożenia istniejące, niewielkie, względnie stałe)
6. Wiejskie, 6c. Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących małe pola	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-016	-
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-017	-
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-019	-
	Krajobrazy faliste	14-318.86-050	A.1.4. Eksploatacja złóż innych niż węgiel kamienny, węgiel brunatny i torf (zagrożenia istniejące, niewielkie, względnie stałe)
	Krajobrazy faliste	14-318.86-059	A.2.5. Wprowadzanie różnych form zabudowy i infrastruktury technicznej (zagrożenia istniejące, niewielkie, o narastającym natężeniu) A.3.3. Wzrost zagęszczenia barier ekologicznych w krajobrazie (zagrożenia potencjalne, duże) A.1.4. Eksploatacja złóż innych niż węgiel kamienny, węgiel brunatny i torf (zagrożenia potencjalne, niewielkie)
6. Wiejskie, 6d. Z przewagą	krajobrazy dolin	14-342.33-041	A.1.4. Eksploatacja złóż innych niż węgiel kamienny, węgiel brunatny i torf (zagrożenia istniejące, umiarkowane, o narastającym natężeniu)

mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	krajobrazy faliste	14-318.86-082	-
6. Wiejskie, 6g. Z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-027	-
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-028	-
	Krajobrazy wzgórzowe	14-342.33-031	D.1.1. Hałas komunikacyjny i przemysłowy (zagrożenia istniejące, niewielkie, względnie stałe) D.2.1. Odory - oddziaływanie składowisk, zakładów przemysłowych, obiektów hodowli przemysłowej itp. (zagrożenia istniejące, niewielkie, względnie stałe)
9. Miejskie, 9a. Miejscowości z zachowanym układem historycznym	krajobrazy dolin	14-342.33-039	A.1.4. Eksploatacja złóż innych niż węgiel kamienny, węgiel brunatny i torf (zagrożenia istniejące, umiarkowane, o narastającym natężeniu)

Rysunek 10. Typy i podtypy krajobrazu na terenie gminy Iłża

Źródło: Audyt krajobrazowy dla województwa mazowieckiego, MBPR 2024

— granice gminy Iłża

— granice obszarów ewidencyjnych

typ krajobrazu:

2. Bagniennie-ląkowe - głównie bezleśne - 2a. Z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk

3. Leśne - 3a. Z przewagą siedlisk borowych

3. Leśne - 3b. Z przewagą siedlisk lasowych

6. Wiejskie - 6a. Sztuczne zbiorniki wodne

6. Wiejskie - 6c. Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących małe pola

6. Wiejskie - 6d. Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości

6. Wiejskie - 6g. Z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim

9. Miejskie - 9a. Miejscowości z zachowanym układem historycznym

8 Stan zasobów i funkcjonowanie środowiska

8.1 Stan środowiska

Z punktu widzenia zdrowia ludzi najistotniejsze znaczenie mają zanieczyszczenia wody pitnej, w mniejszym stopniu zanieczyszczenia powietrza. Dla funkcjonowania ekosystemów podstawowe znaczenie mają zanieczyszczenia powietrza lub wód powierzchniowych, wpływające na procesy życiowe roślin i zwierząt, oraz zmieniające stan środowiska, takie jak eutrofizacja, powodująca niekorzystne zmiany w ekosystemie wód, zakwaszenie oraz uciążliwości powodowane hałasem.

Powietrze atmosferyczne

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności poprzez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszenie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska oceny stanu powietrza dokonywane są w ramach państwowego monitoringu środowiska. Oceny dokonuje się w strefach, w tym w aglomeracjach. Na terenie województwa mazowieckiego wydzielone zostały 4 strefy, w tym *strefa mazowiecka*, do której należy m.in. gmina Iłża.

Tabela 6. Wyniki pomiarów stężeń zanieczyszczeń ze względu na ochronę zdrowia ludzi i roślin

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2024, GIOŚ 2025

	symbol klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń										
	NO ₂ ¹⁰	SO ₂	CO	PM10	PM2,5	B(a)P	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
ze względu na ochronę zdrowia ludzi	A	A	A	A	A/A1	C	A	A	A	A	A/D2
ze względu na ochronę roślin	A	A	¹¹	-	-	-	-	-	-	-	A/D2

gdzie:

- klasa A – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych;
- klasa A1 – stężenia pyłu zawieszonego PM2,5 nie przekraczają poziomu dopuszczalnego dla II fazy;
- klasa C – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziomy dopuszczalny i poziomy docelowy;
- klasa D2 – stężenie ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Do rocznej oceny jakości powietrza, poza pomiarami w stacjach automatycznych i manualnych, wykorzystano metody modelowania matematycznego, uwzględniające rzeźbę terenu oraz wpływ pól meteorologicznych zmiennych w czasie i przestrzeni na transport zanieczyszczeń, uzyskując tym samym szczegółowe wyniki imisji zanieczyszczeń powietrza dla całego województwa. Zgodnie z wynikami ww. modelowania na terenie gminy Iłża w 2024 r. stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów długoterminowych stężeń ozonu wg kryterium ochrony zdrowia ludzi oraz ochrony roślin, na co miały wpływ przede wszystkim sprzyjające warunki meteorologiczne (m.in. wysoka temperatura i duże nasłonecznienie) oraz napływu mas powietrza zanieczyszczonych ozonem i substancjami stanowiącymi tzw. prekursorzy ozonu z terenów zurbanizowanych województwa. Dla pozostałych zanieczyszczeń tj. dwutlenku siarki, tlenku węgla, benzenu, tlenków azotu, ozonu, pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5, oraz benzo(a)pirenu, ołowiu, arsenu, kadmu i niklu w pyłe zawieszonym PM10 odpowiednio poziomy dopuszczalny lub docelowy zostały dotrzymane. W ocenie uzyskały klasę A.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie mazowieckim jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa) oraz z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Znaczący udział w stężeniach substancji na obszarze województwa ma napływ zanieczyszczeń z pozostałego obszaru Polski oraz napływ transgraniczny. Głównymi lokalnymi źródłami zanieczyszczeń są emisje z domów ogrzewanych indywidualnie, ruch samochodowy, w tym zwłaszcza na drogach o znacznym natężeniu ruchu, a także przemysł petrochemiczny.

¹⁰ dla roślin NO_x

¹¹ nie przeprowadzono klasyfikacji

Przemysł energetyczny, ze względu na dużą wysokość emitorów, w znacznym stopniu transportuje zanieczyszczenia poza granice województwa.

Zgodnie z raportem wojewódzkim dotyczącym jakości powietrza w województwie mazowieckim rok 2024 był drugim rokiem, po roku 2023, w którym dotrzymany został poziom dopuszczalny dla pyłu zawieszonego PM₁₀. W latach wcześniejszych występowało także przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} fazy II. Oznacza to poprawę jakości powietrza w zakresie pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5} w roku 2023 i 2024 w porównaniu do roku 2022 oraz wcześniejszych lat. W roku 2024 nie został dotrzymany poziom docelowy benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀ w strefie mazowieckiej. Wysokie wartości stężeń benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀ rejestrowano w okresach grzewczych (styczeń-marzec, październik-grudzień). W ostatnim dziesięcioleciu można zauważyć stopniową poprawę jakości powietrza zwłaszcza w odniesieniu do zanieczyszczeń pyłowych. Poprawa jakości powietrza w roku 2024 jest wypadkową działań na rzecz ochrony powietrza wynikających m.in. z realizacji programu ochrony powietrza dla województwa mazowieckiego i uchwały antysmogowej oraz bardzo korzystnych warunków meteorologicznych.

Wody powierzchniowe

Jakość wód powierzchniowych zależy od wielu czynników naturalnych i antropogenicznych. Chemizm wód determinują: budowa geologiczna zlewni, klimat, typ gleb występujących w sąsiedztwie cieku, a także urbanizacja, uprzemysłowienie i rolnictwo. Istotny wpływ na zanieczyszczenie wód ma ilość pobieranej wody oraz odprowadzanie ścieków bytowo-gospodarczych i przemysłowych, a także ingerencja w budowę koryta rzeki.

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach PMŚ wynika z ustawy *Prawo wodne*. Badania prowadzone przez GIOŚ mają na celu przede wszystkim dostarczenie wiedzy o stanie ekologicznym (lub potencjalnie ekologicznym) i stanie chemicznym rzek w województwie, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczu, w tym do ich ochrony przed eutrofizacją i zanieczyszczeniami antropogenicznymi.

W układzie zlewniowym, zgodnie z obecnym cyklem planistycznym dotyczącym planowania w gospodarowaniu wodami (2022-2027), obszar gminy Iłża znajduje się w zasięgu pięciu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych (JCWP) rzecznych, które scharakteryzowano w tabeli poniżej.

Tabela 7. Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych w gminie Iłża

źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2022

numer i nazwa JCWP	Iłżanka do Małyszynia RW20001023619	Dopływ w Błazinach RW20001023632	Dopływ z Czerwonej RW20001023658	Modrzejowianka do Kobylanki RW200010236639	Iłżanka od Małyszynia do ujścia RW2000112369
status	naturalna część wód				
stan	zły stan wód	dobry stan wód	brak danych	zły stan wód	zły stan wód
rodzaj presji determinującej stan wód	presje troficzne – źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone) presje hydromorfologiczne – prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowie piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe presje chemiczne – rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski	presje troficzne – odpływ miejski (wody opadowe) oraz nawożenie i depozycja oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone) presje hydromorfologiczne – prostowanie koryta - rzeki główne presje chemiczne – rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski	presje troficzne – odpływ miejski (wody opadowe z terenów zurbanizowanych) oraz nawożenie i depozycja oraz źródła bytowe i komunalne (rozproszone) presje hydromorfologiczne – prostowanie koryta - rzeki główne, budowie piętrzące - rzeki główne, obiekty mostowe - rzeki główne	presje hydromorfologiczne – prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowie piętrzące - rzeki główne i rzeki pozostałe, obiekty gospodarki wodnej (zbiorniki, stawy rybne) - rzeki główne presje chemiczne – rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; nieznane (substancje zakazane)	presje hydromorfologiczne – budowie piętrzące - rzeki główne presje chemiczne – rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; rozproszone - rolnictwo, leśnictwo; nieznane (substancje zakazane)

numer i nazwa JCWP	Iłżanka do Małyszycia RW20001023619	Dopływ w Błazinach RW20001023632	Dopływ z Czerwonej RW20001023658	Modrzejowianka do Kobyłanki RW200010236639	Iłżanka od Małyszycia do ujścia RW2000112369
cele środowiskowe	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [nikiel(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D dobry stan chemiczny	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(b)fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO, MIR, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	zagrożona				
odstępstwa	Tak, dla danej JCWP zostało ustanowione odstępstwo z art. 4 ust. 4 i ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej (odroczenie terminu, mniej rygorystyczny cel)				
Jcw przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi	NIE – JCWP nieprzeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi				
Jcw przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych	NIE – JCWP nieprzeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych				TAK - JCWP przeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych
Obszary wyznaczone jako tereny wrażliwe na mocy dyrektywy 91/271/EWG - obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych	TAK - cała zlewnia JCWP stanowi obszar wrażliwy na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód				
obszary przeznaczone do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu jest ważnym czynnikiem w ich ochronie	TAK – Sieradowicki Park Krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu: Doliny Kamiennej, Iłża-Makowiec, Lasy Przysusko-Szydłowieckie, Sieradowicki, obszar Natura 2000 Uroczyska Lasów	TAK – obszary chronionego krajobrazu: Doliny Kamiennej i Iłża-Makowiec, obszar Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich, użytek ekologiczny	NIE	TAK – obszary chronionego krajobrazu: Doliny Kamiennej i Iłża-Makowiec, obszar Natura 2000 Pakosław, użytki ekologiczne	TAK – obszary chronionego krajobrazu: Solec nad Wisłą i Iłża-Makowiec, obszary Natura 2000: Małopolski Przełom Wisły i Przełom Wisły w Małopolsce

numer i nazwa JCWP	Iłżanka do Małyszycy RW20001023619	Dopływ w Błazinach RW20001023632	Dopływ z Czerwonej RW20001023658	Modrzejowianka do Kobylanki RW200010236639	Iłżanka od Małyszycy do ujścia RW2000112369
	Starachowickich				
obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym	nie występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym	nie występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym	nie występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym	nie występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym	nie występują obszary przeznaczone do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym

Jakość wód podziemnych

Podstawowymi kierunkami środowiskowymi w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych jest utrzymanie lub poprawa ich jakości w celu zachowania dobrego stanu ilościowego oraz chemicznego. Badania w zakresie stanu chemicznego wód podziemnych prowadzone są w ramach monitoringu jakości wód podziemnych, który funkcjonuje jako podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska. Przedmiotem monitoringu są jednolite części wód podziemnych (JCWPd), w tym części uznane za zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu. Jednolita część wód podziemnych jest w dobrym stanie, jeżeli zarówno jej stan ilościowy jak i chemiczny, określono jako dobry. Gmina Iłża położona jest w zasięgu Jednolitych Części Wód Podziemnych Podziemnych JCWPd nr 86 (PLGW200086) i JCWPd nr 87 (PLGW200087).

Zgodnie z *Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (2022)* wody podziemne ww. JCWPd charakteryzują się dobrym stanem ilościowym i chemicznym oraz nie są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych (dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy).

JCWPd nr 86 i JCWPd nr 87 znajdują się w wykazie wód podziemnych przeznaczonych do poboru na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi.

Tabela 8. Charakterystyka JCWPd na terenie gminy Iłża

źródło: Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2022

kod JCWPd	stan chemiczny	stan ilościowy	ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	zidentyfikowane presje znaczące
PLGW200086	dobry	dobry	niezagrożona	chemiczna - presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem
PLGW200087	dobry	dobry	niezagrożona	chemiczna - presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem

W 2022 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu chemicznego wszystkich 174 jednolitych części wód podziemnych. Próbkę wód podziemnych pobrano w 1404 punktach pomiarowych. Na terenie gminy Iłża były wyznaczone punkty pomiarowe w Iłży i Seredzicach (JCWPd nr 86), inne najbliższe usytuowane punkty pomiarowe, w których prowadzone były badania jakości wody znajdowały się na terenie gminy Brody (JCWPd nr 86) i Skaryszew (JCWPd nr 87). Oceniono, że wody podziemne w tych punktach były dobrej (II klasa) i zadowalającej (III klasa) jakości.

Tabela 9. Charakterystyka punktów pomiarowych monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wód podziemnych oraz klasyfikacja wód w punktach pomiarowych na terenie gminy Iłża i w jej pobliżu w 2022 r.

źródło: opracowano na podstawie danych Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska - aktualność udostępnionych informacji zgodna z datą ich przygotowania – marzec 2023

miejsowość, gmina (numer punktu pomiarowego)	JCWPd	zwierciadło wody	typ ośrodka wodonośnego	użytkowanie terenu	klasa jakości w punkcie
Seredzice gm. mw. Iłża (522)	86	Zwierciadło napięte	szczelinowo-krasowy	Zabudowa wiejska	II (wody dobrej jakości)

miejsowość, gmina (numer punktu pomiarowego)	JCWPd	zwierciadło wody	typ ośrodka wodonośnego	użytkowanie terenu	klasa jakości w punkcie
Iłża gm. mw. Iłża (1956)	86	Zwierciadło napięte	porowo-szczelinowy	Zabudowa miejska luźna	III (wody zadowalającej jakości)
Kutery gm. w. Brody (2367)	86	Zwierciadło swobodne	porowy	Lasy	III (wody zadowalającej jakości)
Kazimierówka gm. mw. Skaryszew (2161)	87	Zwierciadło swobodne	porowy	Zabudowa wiejska	II (wody dobrej jakości)

8.2 Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczeń

Główne zagrożenia środowiska występujące na terenie gminy Iłża to:

- niedostateczny rozwój sieci kanalizacyjnej – w 2023 r. z sieci kanalizacyjnej w gminie korzystało jedynie 25% ogółu ludności. Spływ nieoczyszczonych ścieków bytowych niesie za sobą zagrożenie zanieczyszczenia wód podziemnych, powierzchniowych oraz gleb, a tym samym siedlisk i żyjących tam gatunków zwierząt – należy dążyć do utworzenia sieci kanalizacyjnej, a w przypadku terenów, gdzie jest to niemożliwe ze względów technicznych lub ekonomicznych – regularnie kontrolować częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków;
- niska emisja – zanieczyszczenie powietrza w wyniku ogrzewania budynków – ogólnym rozwiązaniem dla ograniczenia niskiej emisji jest modernizacja indywidualnych systemów grzewczych i termomodernizacja budynków;
- hałas, którego głównym źródłem jest droga krajowa nr 9, pełniąca na obszarze gminy rolę obwodnicy miasta Iłża, oraz droga wojewódzka nr 747, a w mniejszym stopniu także drogi powiatowe i drogi gminne – możliwe jest ograniczenie uciążliwości akustycznych poprzez lokalizację pasów zieleni izolacyjnej wzdłuż dróg przebiegających przez tereny zabudowane, modernizację nawierzchni drogowych (wymiana na cichą nawierzchnię).

9 Tendencje zmian środowiska przy braku realizacji ustaleń projektu planu ogólnego

Analiza polityki przestrzennej gminy zawarta w dotychczas opracowywanych dokumentach (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Iłża ze zmianami; obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego) pozwala stwierdzić, że dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego będzie wykazywał tendencje do uzupełniania i zagęszczania istniejącej zabudowy, z możliwością wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych, podporządkowując się z reguły istnjącemu i projektowanemu układowi drogowemu oraz sieci infrastruktury technicznej, z jednoczesnym zachowaniem ciągłości terenów funkcjonujących przyrodniczo oraz uwzględnieniem obowiązujących zakazów i nakazów na obszarze objętym ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody.

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688) wprowadziła szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130), która między innymi określiła nowe zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i wprowadziła plan ogólny jako nowy akt planowania przestrzennego.

Na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do 30 czerwca 2026 roku.

Plan ogólny jako akt prawa miejscowego jest podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Jego normatywna część dotyczy najważniejszych ustaleń w zakresie strefowania obszaru gminy oraz ustaleń nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych.

10 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu

10.1 Identyfikacja głównych zagrożeń

Zagrożenie osuwiskowe

Zgodnie z definicją Kleczkowskiego osuwisko jest to powtarzająca się skłonność do osuwania się wywołwana warunkami zewnętrznymi lub przyczynami wewnętrznymi. Są to procesy spływania, spełznięcia, osuwania się oraz obrywania i osuwania skał. Ruchy skał odbywają się w postaci osuwania i obrywu.

Zgodnie z Mapą osuwisk i terenów zagrożonych (MOTZ) opracowaną przez Państwowy Instytut Geologiczny w ramach projektu SOPO – Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej, na terenie gminy Iłża rozpoznano 1 osuwisko (nr 98671) oraz wyznaczono 15 terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi. Wszystkie formy są zlokalizowane w środkowej i południowej części gminy.

Stwierdzone osuwisko jest formą nieaktywną, powstałą w wyniku zsuwu. Posiada niską skarpe główną oraz niezbyt wysokie czoło, a koluwia wykształcone są w postaci nierówności, garbów i progów akumulacyjnych. Znajduje się w wąwozie na przedłużeniu ul. Kampanii Wrześniowej, jednak nie stwarza poważniejszego zagrożenia dla tej drogi z uwagi na brak aktywności i małe rozmiary.¹²

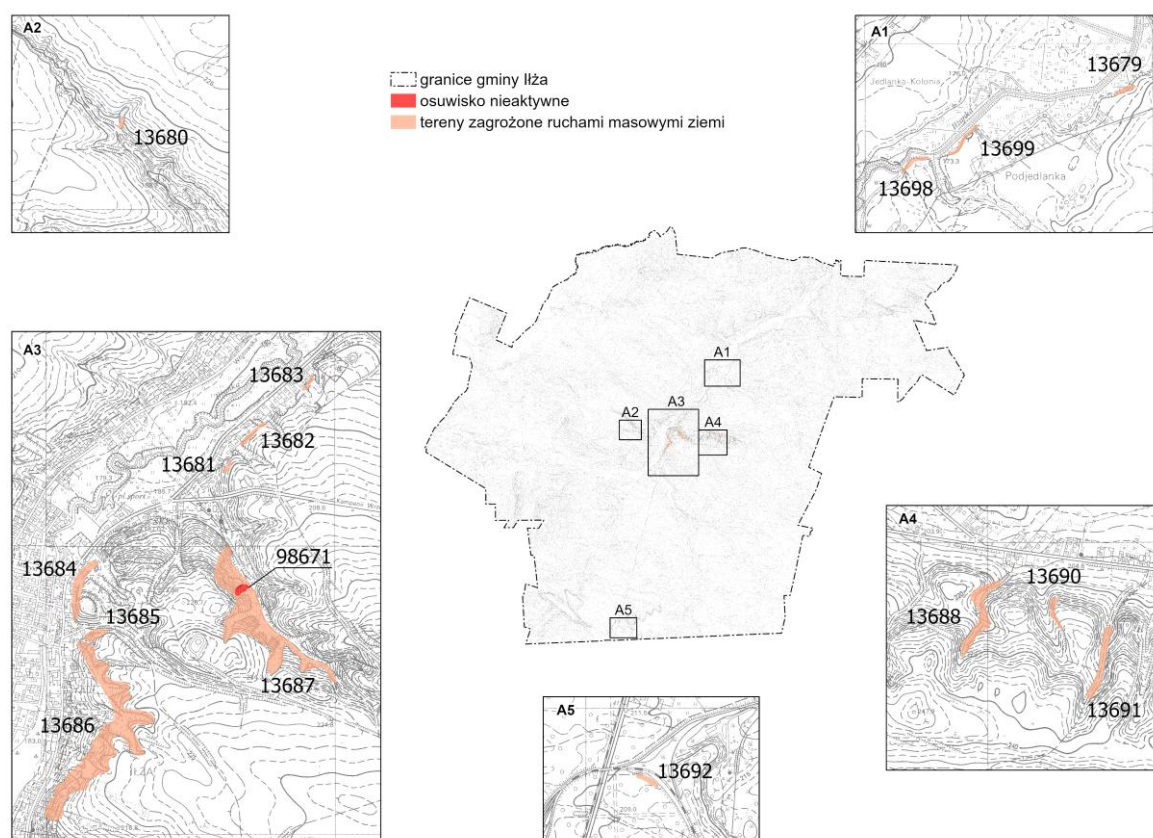
Prawie wszystkie tereny zagrożone ruchami masowymi są związane z dolinami – część z nich występuje na podcinanych przez rzekę fragmentach brzegów Iłżanki lub na południowo-wschodnich zboczach jej doliny (13679, 13698, 13699, 13681-13684), nieco mniej na zboczach mniejszych dolin i wąwozów (13680, 13685, 13687, 13692). Kilka terenów zagrożonych obejmuje strome odcinki zboczy wąwozów lessowych (13688, 13690, 13691). Tereny zagrożone wyznaczone w Iłży znajdują się w bezpośredniej bliskości zabudowań (13681, 13682, 13683, 13684, 13685 i 13686). Zostały wyznaczone ze względu na bardzo strome i wysokie wapienne skarpy, często niemal pionowe, podcięte antropogenicznie. Głównym zagrożeniem tutaj mogą być obrywy skał i osypywanie luźnego materiału.¹³

¹² Za: Objasnienia do mapy terenów zagrożonych ruchami masowymi oraz terenów, na których te ruchy występują. Skala 1:10 000. Powiat radomski. Województwo mazowieckie, 2022

¹³ j.w.

Rysunek 11. Zagrożenie osuwiskowe na terenie gminy Iłża

źródło: opracowanie własne na podstawie danych SOPO

Zagrożenie powodziowe

W gminie Iłża występuje zagrożenie powodzią od rzeki Iłżanki. W zakresie oceny ryzyka powodziowego dla obszaru gminy obowiązują mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) opracowane przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Na MZP w granicach gminy Iłża wskazano obszary szczególnego zagrożenia powodzią, tj. o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi ($Q=10\%$, tzw. wody dziesięcioletnie) i o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi ($Q=1\%$, tzw. wody stuletnie), a także obszary zagrożenia powodzią o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi ($Q=0,2\%$, tzw. wody pięćsetletnie).

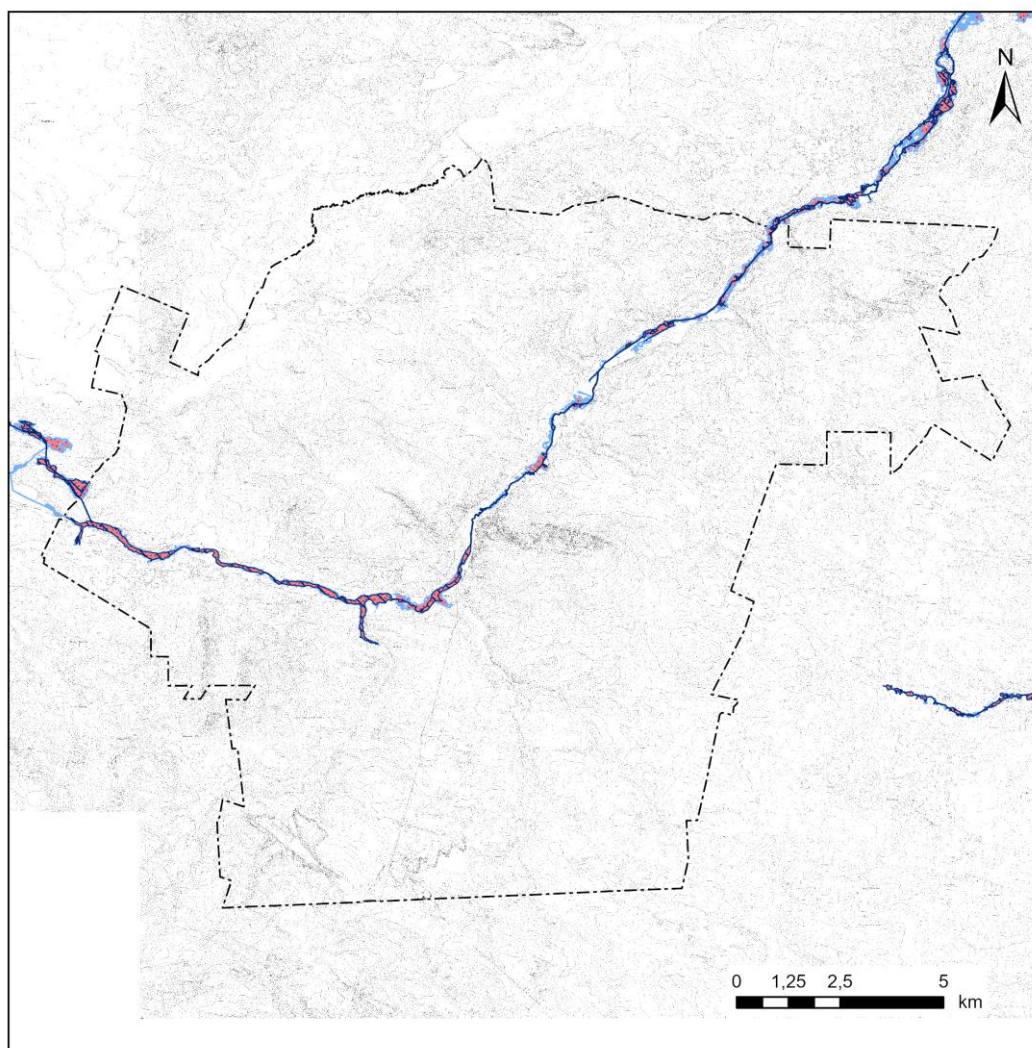
W zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią na terenach gminy znajdują się głównie tereny leśne, użytki zielone i zielen naturalna w dolinach rzecznych, jedynie w przypadku miasta Iłża w zasięgu obszarów szczególnego zagrożenia powodzią znajduje się 13 budynków mieszkalnych, zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki Iłżanki.

Na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią występują ograniczenia dla zagospodarowania terenu, które wymagają uzgodnienia z Wodami Polskimi. Ponadto na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2025 r. poz. 960) obejmujące: gromadzenie ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenie przetwarzania odpadów, w szczególności ich składowanie oraz lokalizowanie nowych cmentarzy.

W przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m. in. nowych obiektów budowlanych oraz gromadzenia ścieków, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Rysunek 12. Obszary zagrożenia powodziowego na terenie gminy Iłża

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ISOK

[---] granice gminy Iłża

obszary szczególnego zagrożenia powodzią:[niebieskie] w których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi raz na 10 lat ($Q=10\%$)[czerwone] w których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat ($Q=1\%$)**obszary zagrożenia powodzią:**[szare] w których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi raz na 500 lat ($Q=0,2\%$)

W gminie Iłża możliwe są także lokalne podtopienia związane z gwałtownym wzrostem poziomu wód w rzekach wynikające z ulewnych deszczów, roztopów, czy zatorów lodowych. Zagrożeniem dla terenów zamieszkałych przez ludzi mogą stanowić szybkie wezbrania spowodowane gwałtownymi opadami lub roztopami na małych rzekach (zlewniach).

Hałas

Klimat akustyczny w istotny sposób wpływa na warunki bytowania i zdrowie człowieka oraz warunki życia zwierząt. Hałas stanowi jedno z istotnych zanieczyszczeń środowiska, które w związku z ciągłym rozwojem komunikacji, wzrastającym uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją stale wzrasta. Dopuszczalne poziomy hałasu są regulowane rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Klimat akustyczny na terenie gminy warunkują takie czynniki jak natężenie ruchu i jakość sieci drogowej oraz występowanie zakładów produkcyjnych, w mniejszym stopniu – ilość i zagęszczenie zabudowy oraz hałas związany z rolnictwem.

Iłża jest gminą narażoną na uciążliwości hałasowe, szczególnie jej centralna i wschodnia część. Głównym źródłem emisji hałasu w gminie jest komunikacja drogowa – przede wszystkim droga krajowa nr 9, pełniąca na obszarze gminy rolę obwodnicy miasta Iłża, oraz droga wojewódzka nr 747. Innymi źródłami hałasu występującymi na terenie gminy są zakłady przemysłowe i produkcyjne, a także warsztaty samochodowe, stolarskie oraz inne zakłady usługowe, przy czym hałas ten ma charakter lokalny – na ewentualne uciążliwości narażona jest przede wszystkim ludność mieszkająca w bezpośrednim sąsiedztwie. Ponadto część gminy jest użytkowana rolniczo - hałas związany z terenami rolnymi ma charakter sezonowy i wynika z prowadzenia prac polowych z użyciem ciężkiego sprzętu.

Zgodnie z Generalnym Pomiarem Ruchu przeprowadzonym przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad w 2020/2021 na drogach krajowych i wojewódzkich¹⁴ ruch samochodowy na głównych drogach biegnących przez gminę jest wysoki, choć w porównaniu do pomiarów z roku 2015 natężenie ruchu na drogach w granicach gminy Iłża zmalało o ok. 15%. Niemniej po drogach tych poruszają się nie tylko samochody osobowe, ale także pojazdy ciężarowe, których ruch powoduje znacznie większą uciążliwość akustyczną w porównaniu do samochodów osobowych.

Tabela 10. Średni Dobowy Ruch Roczny w GPR 2020/21 i 2015 dla drogi krajowej nr 9 w granicach gminy Iłża

źródło: Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021

numer drogi	opis odcinka		SDRR poj. silnikowe ogółem (2020/2021)	SDRR poj. silnikowe ogółem (2015)
	długość (km)	nazwa		
9	17,299	SKARYSZEW /UL. MICKIEWICZA (DW733)/ - IŁŻA /UL. WÓJTOWSKA/	7703	9132
9	13,47	IŁŻA /UL. PODZAMCZE (DW747)/ - LUBIENIA /UL. STARACHOWICKA/	7849	8979
9	0,22	IŁŻA /PRZEJŚCIE: UL. WÓJTOWSKA - UL. PODZAMCZE (DW747)/	10064	-

Hałas komunalno-bytowy występuje na terenach zabudowy mieszkaniowej. Jego poziom zależy od intensywności i charakteru zabudowy mieszkaniowej. Największy poziom osiąga w centralnych częściach miejscowości.

Innymi źródłami hałasu występującymi na terenie gminy są obszary wydobywcze złóż kopalin, a także niewielkie zakłady produkcyjne, warsztaty samochodowe, stolarskie itp., przy czym nie są to źródła szczególnie uciążliwe. Stosunkowo niewielka ilość zakładów przemysłowych znajdujących się na terenie gminy i niewielka ich presja akustyczna pozwala stwierdzić, że ich bezpośredni wpływ daje się odczuć wyłącznie w bezpośrednim sąsiedztwie.

Ponadto część gminy jest użytkowana rolniczo - hałas związany z terenami rolnymi ma charakter sezonowy i wynika z prowadzenia prac polowych z użyciem ciężkiego sprzętu.

Istniejący hałas można eliminować lub ograniczać poprzez stosowanie właściwych środków technicznych, czy technologicznych, np. poprzez poprawę stanu nawierzchni istniejących dróg, a w przypadku hałasu przemysłowego przez stosowanie sprawnego sprzętu wyposażonego w środki wyciszające. Innym sposobem na eliminację hałasu jest stosowanie środków organizacyjnych np. wprowadzanie stref wyłączonych z ruchu lub z ograniczeniem prędkości w obszarach zabudowanych. Uciążliwości hałasowe można także ograniczyć poprzez odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dotyczące lokalizacji obiektów przemysłowych, zapewnienie odpowiednich odległości terenów przeznaczonych pod nową zabudowę lub stosowanie odpowiednich barier akustycznych, np. zwiększenie zieleni w otoczeniu dróg. Istotnym działaniem w zakresie ograniczania natężenia hałasu jest także monitoring poziomu hałasu.

Promieniowanie elektromagnetyczne

W środowisku występują dwa rodzaje źródeł promieniowania elektromagnetycznego: naturalne (pole geomagnetyczne Ziemi, Słońce, zjawiska atmosferyczne, promieniowanie kosmiczne, pierwiastki promieniotwórcze) oraz sztuczne (wprowadzone do środowiska przez człowieka, tj. obiekty

¹⁴ Generalny Pomiar Ruchu 2020/21, GDDKiA: <https://www.gov.pl/web/gddkia/generalny-pomiar-ruchu-20202021>

elektroenergetyczne do wytwarzania i przesyłu energii elektrycznej (napowietrzne linie elektroenergetyczne, stacje transformatorowe, elektrociepłownie, elektrownie), instalacje i urządzenia radiokomunikacyjne (stacje bazowe telefonii komórkowej (SBTK), stacje nadawcze, stacje radiolokacyjne i radionawigacyjne).

Przez obszar gminy Iłża przebiegają napowietrzne linie wysokiego napięcia, dla których obowiązują pasy technologiczne. W pasach technologicznych występują ograniczenia w zagospodarowaniu takie jak zakaz zabudowy budynków mieszkalnych, budynków zamieszkania zbiorowego i budynków użyteczności publicznej.

Na sieć dystrybucyjną na obszarze gminy składają się stacje elektroenergetyczne 15/0,4 kV, linie elektroenergetyczne średniego napięcia oraz linie niskiego napięcia. Linie elektroenergetyczne średniego oraz niskiego napięcia występują zarówno jako kablowe, jak i napowietrzne.

Pola elektromagnetyczne stanowią uciążliwość dla środowiska, stąd przepisy szczególne w zakresie lokalizacji obiektów emitujących promieniowanie elektromagnetyczne do środowiska zapewniają separację obszarów emisji ponadnormatywnej z obszarami dostępnymi dla ludności. Dla linii elektromagnetycznych powinno wyznaczać się strefy ochronne, które stanowią obszar znajdujący się w bezpośrednim sąsiedztwie linii elektroenergetycznej, tworzony w celu ochrony ludzi i mienia przed skutkami działania linii. Wpływ na szerokość strefy ochronnej ma m.in. napięcie znamionowe linii elektromagnetycznej, a także czynniki takie jak: izolacja przewodów, maksymalna temperatura przewodu, obciążenie oblodzeniem, ale też konstrukcja danego budynku czy warunki lokalne.

Elektrownie wiatrowe

Na terenie gminy Iłża funkcjonuje elektrownia wiatrowa obejmująca 27 turbin wiatrowych o wysokości 150 m, zlokalizowana w granicach obrębów ewidencyjnych Pakosław, Starosiedlice, Seredzice i Kolonia Seredzice. Moc pojedynczej turbiny wynosi 2 MW. Strefy oddziaływania od turbin wiatrowych obejmują grunty rolne.

W trakcie realizacji jest 7 sztuk turbin wiatrowych, w tym 3 sztuki o mocy 2 MW zlokalizowane w miejscowościach: Kolonia Seredzice, Krzyżanowice i Starosiedlice oraz 4 sztuki o mocy 3 MW zlokalizowane w miejscowościach Pakosław (3 sztuki) i Starosiedlice (1 sztuka).

Strefy ograniczeń w zagospodarowaniu od elektrowni wiatrowych, a także warunki lokalizacji elektrowni wiatrowych określają przepisy ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 317), zgodnie z którymi w przypadku:

- lokalizowania, budowy lub przebudowy elektrowni wiatrowej odległość tej elektrowni od budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej jest równa lub większa od dziesięciokrotności całkowitej wysokości elektrowni wiatrowej, chyba że plan miejscowy określa inną odległość, wyrażoną w metrach, jednak nie mniejszą niż 700 metrów;
- lokalizowania lub budowy budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej, na podstawie decyzji WZ albo decyzji LIPC, albo lokalizowania takiego budynku na podstawie planu miejscowego odległość tego budynku od elektrowni wiatrowej wynosi nie mniej niż 700 metrów (przy czym w przypadku odbudowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy, remontu istniejącego budynku mieszkalnego albo budynku o funkcji mieszanej lub zmiany sposobu użytkowania części takiego budynku kryterium minimalnej odległości nie jest wymagane);
- lokalizowania elektrowni wiatrowej odległość tej elektrowni od sieci elektroenergetycznej najwyższych napięć jest równa lub większa od trzykrotności maksymalnej średnicy wirnika wraz z łopatami albo równa lub większa od dwukrotności maksymalnej całkowitej wysokości elektrowni wiatrowej, określonych w planie miejscowym, w zależności od tego, która z tych wartości jest większa;
- budowy lub przebudowy elektrowni wiatrowej odległość tej elektrowni od sieci elektroenergetycznej najwyższych napięć jest równa lub większa od trzykrotności średnicy wirnika wraz z łopatami albo równa lub większa od dwukrotności całkowitej wysokości elektrowni wiatrowej, w zależności od tego, która z tych wartości jest większa.

Przepisy przywołanej wyżej Ustawy określają także szczegółowo warunki dotyczące lokalizowania sieci elektroenergetycznej najwyższych napięć od elektrowni wiatrowych. Zgodnie z ww. Ustawą zakazuje się lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenach parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i obszarów Natura 2000, a także ustala się odległości elektrowni względem parków narodowych i rezerwatów przyrody, które wynoszą w przypadku:

- parku narodowego – odległość równą lub większą od dziesięciokrotności całkowitej wysokości elektrowni wiatrowej;
- rezerwatu przyrody – odległość nie mniejszą niż 500 metrów.

Zagrożenia dla jakości powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja antropogeniczna, w szczególności emisja z sektora bytowego tzw. „niska emisja” oraz emisja komunikacyjna.

Na terenie gminy Iłża funkcjonuje sieć ciepłownicza należąca do Zakładu Energetyki Ciepłej, zasilająca w ciepło i ciepłą wodę użytkową część budynków na terenie miasta. Zakład eksploatuje dwie kotłownie i dwie sieci ciepłownicze:

1. Kotłownie:

- a) Kotłownia zlokalizowana w Iłży, przy ul. Bodzentyńskiej 43 o łącznej mocy zainstalowanej 5,18 MW, wyposażonej w 5 kotłów wodnych VIESSMANN typu VITOCROSSAL CR3 zasilanych gazem ziemnym o mocy 978 KW każdy (rok produkcji 2010) oraz kolektory słoneczne o mocy zainstalowanej 0,3 MW.
- b) Kotłownia zlokalizowana przy ul. Rynek 11 o łącznej mocy zainstalowanej 0,17 MW, wyposażona w jeden kocioł wodny DE DIETRYCH C230-170 EKO (rok produkcji 2020) zasilany gazem ziemnym.

2. Sieci ciepłownicze:

- a) Sieć nr 1 - zlokalizowana na terenie miasta, na Osiedlu Staszica i Osiedlu Zuchowiec, preizolowana w której nośnikiem ciepła jest woda. Długość sieci wynosi 1897 m. Sieć ta zasilana jest z kotłowni zlokalizowanej przy ul. Bodzentyńskiej. Do sieci przyłączonych jest 34 odbiorców, głównie są to budynki mieszkalne wielorodzinne, użyteczności publicznej, szkoła i przedszkole.
- b) Sieć nr 2 – zlokalizowana na terenie miasta, obejmująca ul. Rynek i ul. Warszawską, w której nośnikiem ciepła jest woda o temp. 92,5°C w rurociągu, u zasilającym, 67,5°C w rurociągu pierwotnym. Długość sieci wynosi 14 m. Sieć ta zasilana jest z kotłowni zlokalizowanej przy ul. Rynek 11. Do sieci przyłączone są dwa obiekty użyteczności publicznej.

W przypadku terenów nieobjętych siecią ciepłą, ciepło odbiorcom dostarczane jest za pomocą indywidualnych kotłowni i systemów grzewczych, które zaspokajają potrzeby budynków mieszkalnych, obiektów użyteczności publicznej oraz podmiotów gospodarczych. W kotłowniach tych wykorzystywany jest głównie olej opałowy i gaz ziemny, rzadziej węgiel. Część mieszkańców wykorzystuje do ogrzewania energię elektryczną.

Na terenie gminy Iłża, poza obszarem miejskim, nie ma obecnie możliwości zmiany systemu rozwiązań indywidualnych na sieć ciepłą, dlatego ważne są działania z zakresu modernizacji instalacji grzewczych i źródeł ciepła, doboru niskoemisyjnych paliw, termomodernizacji budynków, rozpowszechniania informacji o odnawialnych źródłach energii i ich efektywnym wykorzystaniu dla potrzeb ciepłowniczych oraz budowy świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie racjonalnego gospodarowania ciepłem.

Emisja komunikacyjna najbardziej odczuwalna jest w pobliżu dróg, głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym są: tlenek i dwutlenek węgla, węglowodory, tlenki azotu, pyły zawierające metale ciężkie, pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych.

Zagrożenia dla wód podziemnych i powierzchniowych

W gminie Iłża w 2023 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało jedynie 25% ogółu ludności¹⁵, co wskazuje na niski stopień skanalizowania gminy. Łączna długość czynnej sieci kanalizacji sanitarnej wynosiła 19,6 km¹⁶. Poprzez system kanalizacji ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków Iłża, zlokalizowanej w północnej części miasta Iłża. Średnia przepustowość oczyszczalni wynosi 1150 m³/d. Obiekt posiada pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych z oczyszczalni do środowiska ważne do

¹⁵ Bank Danych Lokalnych GUS, dane za rok 2023

¹⁶ Informacja o stanie mienia komunalnego – stan na 31.12.2023r.

9 listopada 2027 r. wydane przez Starostę Radomskiego decyzją nr ROŚ.6341.110.2017.MM z dnia 10 listopada 2017 r.

Nieruchomości niepodłączone do systemu kanalizacji są obsługiwane przez alternatywne rozwiązania dla budowy zbiorczego systemu kanalizacyjnego - indywidualne systemy oczyszczania ścieków: przydomowe oczyszczalnie ścieków (985 sztuk w 2023 r.) oraz szczelne zbiorniki bezodpływowe (1603 sztuki w 2023 r.), z których nagromadzone ścieki dowożone są taborem asenizacyjnym na stację zlewną.

Niedostateczny zasięg sieci kanalizacyjnej może przyczyniać się do zanieczyszczenia wód gruntowych i powierzchniowych. Niewłaściwe zagospodarowanie ścieków, np. w nieszczelnych szambach, stanowi znaczące zagrożenie dla stanu czystości wód. Zagrożenie jest szczególnie istotne wzdłuż dolin rzecznych, a także na terenach, gdzie stopień zagrożenia wód podziemnych jest wysoki.

Duże zagrożenie związane jest nie tylko z niedostatecznym rozwojem kanalizacji sanitarnej, ale także z nawożeniem pól ornych, łąk, pastwisk oraz rolniczym wykorzystaniem ścieków.

Zagrożenia dla obszarów objętych ochroną prawną na mocy ustawy o ochronie przyrody

Zagrożenie środowiska na terenie gminy Iłża, w tym obszarów chronionych, wiąże się z obniżaniem walorów krajobrazowych w wyniku postępowania zainwestowania terenów oraz realizacją elementów infrastruktury technicznej i drogowej oraz prowadzeniem intensywnego rolnictwa.

11 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia realizowanego dokumentu oraz sposobu w jaki te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Ochrona środowiska na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym realizowana jest w Polsce między innymi poprzez wprowadzenie w życie odpowiednich aktów prawnych, w tym ustaw i rozporządzeń.

Plan ogólny, którego projekt jest przedmiotem oceny w niniejszej prognozie, jako akt prawa miejscowego jest podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Plan ogólny nie ustala konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych, lecz określa strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne (parametry i wskaźniki urbanistyczne), co ma na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy i harmonijnego zagospodarowania jej przestrzeni, bez niekontrolowanego rozlewu zabudowy.

Ustalenia planu ogólnego są zgodne z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa Mazowieckiego przyjętym uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.

Za istotne cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu krajowym i międzynarodowym, mające znaczenie w skali sporządzanego opracowania, uznano następujące cele:

- ochrona powierzchni ziemi, racjonalne gospodarowanie i zachowania wartości przyrodniczych określonych w przepisach szczegółowych – zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;
- ochrona obiektów i obszarów o cennych walorach przyrodniczych – zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- ochrona korytarzy ekologicznych – zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Programem ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, który jest przełożeniem Konwencji o różnorodności biologicznej z 1992 r. (Rio de Janeiro);
- ochrona udokumentowanych złóż kopalin oraz zapewnienie obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż – zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych – zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska; ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków;

- ochrona gruntów rolnych i leśnych – zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ustalenia planu ogólnego umożliwiają realizację wymienionych powyżej celów. Dzięki odpowiednim rozwiązaniom planistycznym możliwy jest rozwój gospodarczy z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju na terenie miasta i gminy Iłża.

12 Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmioty obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko

W ramach planu ogólnego uwzględniono uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a następnie na ich podstawie, zgodnie z art. 13a ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określono strefy planistyczne, gminne standardy urbanistyczne oraz obszary uzupełnienia zabudowy.

W niniejszej prognozie ocenia się skutki, które mogą wynikać z ustaleń projektu planu ogólnego miasta i gminy Iłża, tj. projektowanych stref planistycznych oraz określonych gminnych standardów urbanistycznych, które mogą wpływać na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, emitowanie hałasu i pól elektromagnetycznych oraz powodować ryzyko wystąpienia awarii. Analogicznie ocenia się skutki wpływu realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na powierzchnię ziemi, glebę, kopaliny, wody powierzchniowe i podziemne, klimat, zwierzęta i rośliny.

Należy przy tym wyraźnie zaznaczyć, że analiza oddziaływań projektu planu ogólnego na środowisko, w tym ludzi, ma charakter ogólny i orientacyjny. Wynika to z samej istoty oraz funkcji planu ogólnego. Celem planu ogólnego jest bowiem wskazanie stref planistycznych o szerokich profilach funkcjonalnych, nie zaś szczegółowe określenie sposobów zagospodarowania poszczególnych terenów. Plan ogólny pełni rolę dokumentu kierunkowego, wyznaczającego ramy polityki przestrzennej miasta i gminy oraz zasady ich kształtowania w ujęciu strategicznym. Z tego względu ustalenia planu ogólnego odnoszą się do kategorii funkcjonalnych i strukturalnych przestrzeni, a nie do konkretnych form użytkowania terenu czy szczegółowych parametrów inwestycyjnych. W związku z tym analiza oddziaływań na środowisko na tym etapie może mieć jedynie ogólny charakter i identyfikować potencjalne kierunki i rodzaje wpływów, takich jak oddziaływania urbanizacyjne, komunikacyjne czy przyrodnicze, nie jest zaś możliwe przeprowadzenie szczegółowej oceny skutków środowiskowych dla konkretnych inwestycji czy rozwiązań przestrzennych. Dopiero na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, opracowywanych w oparciu o ustalenia planu ogólnego, możliwe będzie dokonanie pogłębionej analizy oddziaływania na środowisko, uwzględniającej konkretne funkcje terenów, parametry zabudowy oraz rzeczywiste warunki lokalne. Takie podejście jest uzasadnione zakresem merytorycznym planu ogólnego oraz wymogami racjonalnego planowania przestrzennego — pozwala zachować spójność pomiędzy poziomem szczegółowości dokumentu planistycznego a adekwatnym poziomem szczegółowości prognozy środowiskowej. Strefy planistyczne wskazane w planie ogólnym posiadają szeroki profil funkcjonalny, umożliwiający różnorodne formy przyszłego zagospodarowania. Na tym etapie planowania nie są jeszcze przesądzone konkretne funkcje terenu, parametry zabudowy, przebieg infrastruktury technicznej ani lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W związku z powyższym ocena potencjalnych oddziaływań środowiskowych może dotyczyć wyłącznie kierunków i tendencji przekształceń przestrzennych, a nie ich dokładnego zasięgu, natężenia ani charakteru.¹⁷

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.), w każdej strefie planistycznej profil funkcjonalny obejmuje tereny określone w ramach profilu podstawowego (obligatoryjnego), stanowiącego trzon funkcjonalny danej strefy, oraz może obejmować tereny określone w ramach profilu dodatkowego. Oznacza to, że funkcje wymienione w profilach podstawowych dla poszczególnych stref planistycznych ujęte w ww. rozporządzeniu stanowią niezmienny element struktury planistycznej wynikający bezpośrednio z przepisów i nie ma możliwości

¹⁷ Za: Prognoza oddziaływania na środowisko projektu planu ogólnego Gminy Kodeń, 2025

wykluczenia którejkolwiek z nich. Ograniczenie to ma istotne znaczenie dla zachowania jednolitych zasad klasyfikacji i interpretacji stref planistycznych w skali kraju. Jednocześnie ww. rozporządzenie daje możliwość uzupełnienia profilu podstawowego o profile dodatkowe, których dobór uzależniony jest od lokalnych uwarunkowań, potrzeb rozwojowych i kierunków polityki przestrzennej miasta i gminy. Określenie profilu dodatkowego umożliwia uzupełnienie przeznaczeń profilu podstawowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego. Wybór profili dodatkowych stanowi elastyczne narzędzie umożliwiające dopasowanie ustaleń planu ogólnego do specyfiki lokalnej przestrzeni, przy jednoczesnym zachowaniu ram wyznaczonych przez profil podstawowy.

Podsumowując: profil podstawowy określa zasadniczy kierunek i charakter zagospodarowania przestrzeni w obrębie strefy, a jego zadaniem jest zapewnienie spójności funkcjonalno-przestrzennej w skali całego miasta i gminy, zaś profil dodatkowy umożliwia dopasowanie ustaleń planu ogólnego do specyfiki lokalnej przestrzeni, przy jednoczesnym zachowaniu ram wyznaczonych przez profil podstawowy. Takie rozwiązanie umożliwia zrównoważenie dwóch kluczowych zasad planowania przestrzennego – z jednej strony zapewnia stabilność i jednolitość systemu planistycznego, a z drugiej pozwala na dostosowanie treści dokumentu do realnych potrzeb i potencjałów rozwojowych miasta i gminy.

W analizowanym projekcie planu ogólnego miasta i gminy Iłża dla każdej strefy wskazano wymagany profil podstawowy oraz, tam gdzie było to uzasadnione analizą uwarunkowań przyrodniczych, funkcjonalnych i społeczno-gospodarczych, wprowadzono odpowiednie profile dodatkowe. Pozwoliło to na zachowanie zgodności z przepisami prawa, a jednocześnie na zróżnicowanie kierunków zagospodarowania przestrzennego w sposób odpowiadający lokalnym potrzebom rozwoju miasta i gminy.

Zapisy planu ogólnego miasta i gminy Iłża będą uwzględniane przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dokument ten będzie miał także decydujące znaczenie przy wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy, określając, gdzie możliwe są inwestycje budowlane, a gdzie teren powinien pozostać niezabudowany. Dzięki temu, plan ogólny zapewni harmonijny rozwój miasta i gminy, zgodny z polityką przestrzenną, uwzględniając potrzeby mieszkańców oraz ochronę środowiska.

12.1 Oddziaływanie na ludzi

W rozumieniu przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska znaczące oddziaływanie na środowisko oznacza również znaczące oddziaływanie na zdrowie ludzi. O znaczącym oddziaływaniu na środowisko (zdrowie ludzi) można mówić w sytuacji, gdy przekraczane są standardy emisyjne oraz dopuszczalne normy hałasu (dopuszczalne normy zanieczyszczeń) określone w przepisach o ochronie środowiska.

Ze względu na ogólny charakter projektu planu ogólnego miasta i gminy Iłża, który dotyczy strefowania obszaru gminy oraz ustala nieprzekraczalne warunki realizacji inwestycji jedynie w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych, prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi nie może podlegać dokładnej analizie.

Plan ogólny stanowi podstawę prawną do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dopiero na etapie ich sporządzania możliwe będzie dokonanie pogłębionej analizy oddziaływania na środowisko, uwzględniającej konkretne funkcje terenów, parametry zabudowy oraz rzeczywiste warunki lokalne.

Hałas

Zgodnie z art. 114 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się tereny, dla których obowiązują dopuszczalne poziomy hałasu określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Na terenie gminy Iłża obowiązują 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które obejmują obszar o powierzchni ok. 380 ha. Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne obejmują tereny istniejącej zabudowy, projektowanej zabudowy zgodnie z dotychczas obowiązującymi dokumentami planistycznymi oraz tereny planowane do zabudowy zgodnie z wnioskami interesariuszy.

Nie ma podstaw do prognozowania przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu dla terenów objętych ochroną akustyczną z uwagi, iż ustalenia dotyczące dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku zostały zawarte w obowiązujących dla gminy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jak

również będą one musiały być zawarte w miejscowych planach sporządzanych na podstawie ustaleń planu ogólnego.

W odniesieniu do terenów usługowych czy terenów produkcyjnych niepodlegających ochronie akustycznej, które mogą powstać w obrębie wyznaczonych stref planistycznych (SW, SJ, SZ, SU, SP, SR, SI, SN, SC, SG) to na etapie sporządzania planu ogólnego nie można stwierdzić ani opisać możliwych negatywnych oddziaływań bez znajomości rodzaju ani szczegółów technicznych przedsięwzięć, które powstaną w tych terenach. W przypadku turbin wiatrowych, które są zlokalizowane na terenie gminy, w projekcie planu znajdują się one w granicach wybranych stref SO, w których wyklucza się lokalizację zabudowy przeznaczonej na cele mieszkaniowo-usługowe, czy lokalizację budynków związanych ze stałym pobytem ludzi.

Należy podkreślić, że przedsięwzięcia zaliczające się do kategorii przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839 ze zm.), powinny mieć przeprowadzoną procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w celu wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji przedsięwzięcia. W raporcie wykonanym na potrzeby procedury (lub karcie informacyjnej przedsięwzięcia, jeśli raport nie jest wymagany) ocenia się wielkość i zasięg oddziaływania na klimat akustyczny, zgodność z przepisami, a w przypadku istotnie negatywnych oddziaływań wskazuje się działania zapobiegające.

Uciążliwości odorowe

Wyznaczone w planie ogólnym strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową (SZ) oraz strefy produkcji rolniczej (SR) umożliwią rozwój istniejących i powstanie nowych obiektów służących gospodarce rolnej w zakresie przetwórstwa zbóż, produkcji kasz i owoców, a także rozwój produkcji rolnej w innych branżach np. hodowli zwierząt gospodarskich.

W przypadku realizacji w strefach SZ i SR obiektów hodowlanych, takich jak chlewnie, czy kurniki, istnieje możliwość wystąpienia emisji substancji złowonnych mogących powodować uciążliwości odorowe dla najbliższego otoczenia. Źródłem powstawania odorantów w budynkach inwentarskich są zwierzęta, ich odchody, pasza oraz praca urządzeń i procesy technologiczne. Oddziaływanie obiektu uzależnione jest od jego wielkości, rodzaju zwierząt, sposobu odżywiania, systemu utrzymania (ściółkowy, bezściółkowy), częstotliwości usuwania odchodów, miejsca składowania odchodów, czyszczenia stanowisk, sposobu wentylacji budynków, parametrów meteorologicznych, czy właściwości odchodów. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 stycznia 2023 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz. U. z 2023 r., poz. 297) budowle rolnicze uciążliwe dla otoczenia, w szczególności z uwagi na zapylenie, zapachy lub wydzielanie się substancji toksycznych, powinny być odizolowane od przyległych terenów pasem zieleni złożonym z roślinności średnio- i wysokopiennej. W ww. rozporządzeniu wskazuje się także minimalne odległości budowli rolniczych m.in. od pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi na działkach sąsiednich.

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839 ze zm.) chów lub hodowla zwierząt, w zależności od ilości dużych jednostek przeliczeniowych (DJP)¹⁸, może stanowić przedsięwzięcie zaliczające się do kategorii przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, które powinno mieć przeprowadzoną procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w celu wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji przedsięwzięcia. W karcie lub raporcie wykonanym na potrzeby procedury ocenia się typ, wielkość i zasięg emisji do powietrza, w tym także emisji substancji złowonnych, mogących powodować uciążliwości odorowe, zgodność z przepisami, a w przypadku istotnie negatywnych oddziaływań wskazuje się działania zapobiegające.

Projekt planu ogólnego nie ustala konkretnych inwestycji skutkujących emisją substancji złowonnych ani narażeniem ludzi na uciążliwości odorowe, a jedynie określa gminny katalog stref planistycznych, w którym zawarty jest profil funkcjonalny poszczególnych stref planistycznych. W odniesieniu do obiektów hodowlanych, które mogą w przyszłości powstać w obrębie wyznaczonych stref SZ i SR, to na etapie sporządzania planu ogólnego nie można stwierdzić ani opisać możliwych negatywnych oddziaływań bez znajomości dokładnej lokalizacji, rodzaju ani szczegółów technicznych przedsięwzięć, które powstaną w tych terenach.

¹⁸ Duża jednostka przeliczeniowa (DJP) to umowna jednostka zwierząt hodowlanych w gospodarstwie. Jeden DJP (1 DJP) odpowiada jednej krowie o masie pięćset kilogramów lub innym zwierzętom, z wyłączeniem ryb, o łącznej masie pięćset kilogramów

Pole elektromagnetyczne

Pole elektromagnetyczne jest to pole elektryczne, magnetyczne lub elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz. Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są: stacje radiowe i telewizyjne, elektroenergetyczne linie wysokiego napięcia, stacje transformatorowe, stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej, urządzenia radiolokacyjne oraz radionawigacyjne. Dopuszczalny poziom pola elektromagnetycznego w zależności od funkcji obszaru określa szczegółowo rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448).

Przez teren gminy Iłża przechodzą napowietrzne linie energetyczne wysokiego napięcia 110kV o długości 12,5 km, średniego napięcia o długości 98,7 km oraz niskiego napięcia - 157,4 km. Dodatkowo linia średniego napięcia kablowa ma długość 2,2 km, a linia niskiego napięcia kablowa - 33,8 km.

Projekt planu ogólnego nie ustala konkretnych inwestycji skutkujących wytworzeniem pól elektromagnetycznych ani narażeniem ludzi na pole elektromagnetyczne, a jedynie określa gminny katalog stref planistycznych, w którym zawarty jest profil funkcjonalny poszczególnych stref planistycznych. W profilu funkcjonalnym stref planistycznych dopuszczono m.in. tereny infrastruktury technicznej. Brak jest podstaw do prognozowania przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Pole magnetyczne ma zdolność przenikania przez większość obiektów, dlatego jego ekranowanie jest utrudnione. Przepisy odrębne wymagają zachowania pasów technologicznych od linii elektroenergetycznych, o szerokości w zależności od napięcia, w których zakazuje się m.in. lokalizacji miejsc pobytu ludzi, a tym samym ogranicza ekspozycję ludzi na promieniowanie, co zapewnia stałą ochronę mieszkańcom. W uzasadnieniu do planu ogólnego wskazano, że pasy technologiczne od napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 110 kV obejmują pas terenu o szerokości 18 m, a od linii elektroenergetycznych średniego napięcia 15 kV obejmują pas terenu o szerokości 7,5 m, licząc od osi linii w obie strony. Linie elektroenergetyczne wraz z pasami technologicznymi wskazano jako tereny z ograniczeniami zabudowy. W pasach technologicznych linii elektroenergetycznych zakazuje się:

- lokalizacji budynków mieszkalnych, budynków zamieszkania zbiorowego, budynków użyteczności publicznej;
- tworzenia hałd, nasypów, zwiększania rzędnych terenu;
- sadzenia roślinności o wysokości przekraczającej 3 m.

W granicach istniejących linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia w projekcie planu ogólnego wyznaczono przede wszystkim strefy SO, gdzie w profilu podstawowym ustalono teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej, natomiast w profilu dodatkowym wyłącznie teren zieleni urządzonej lub dodatkowo teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej. W granicach ww. linii elektroenergetycznych, wyznaczono także strefy SI, SP, SK oraz - w nieznacznym stopniu – strefy SJ. Szczegółowe ustalenia dla wszystkich tych terenów, w tym wyznaczenie pasów technologicznych od linii elektroenergetycznych z zakazem lokalizacji zabudowy, powinny zostać zawarte w sporządzonych dla tych obszarów miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Elektrownie wiatrowe

Z uwagi na istniejącą elektrownię wiatrową oraz planowaną realizację kolejnych turbin wiatrowych, przy wyznaczaniu terenów nowej zabudowy konieczne jest zachowanie ustalonych przepisami ustawy z dnia 20 maja 2016 r. *o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych* odległości budynków mieszkalnych i o funkcji mieszkalnej od tej elektrowni oraz odległości ewentualnych planowanych elektrowni wiatrowych od terenów rezerwatów przyrody.

W projekcie planu ogólnego na terenach istniejących już turbin wiatrowych wyznaczono strefy 35-45SO obejmujące również tereny rolne. Z uwagi na stan faktyczny, w profilu dodatkowym dla tych stref dopuszczono lokalizację elektrowni wiatrowych i określono dla nich standardy urbanistyczne. W obrębach Pakosław i Kolonia Seredzice wyznaczono strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną SJ oraz strefy wielofunkcyjne z zabudową zagrodową SZ w odległości mniejszej niż 700 m od istniejących elektrowni wiatrowych, przy czym strefy te obejmują wyłącznie tereny już zagospodarowane.

W przypadku lokalizacji turbin wiatrowych względem rezerwatów przyrody – zostały zachowane

odległości wskazane w przepisach ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o inwestycjach w zakresie elektrowni wiatrowych, tj. odległość elektrowni wiatrowej nie mniejsza niż 500 metrów od rezerwatu przyrody. W zasięgu obszaru 500 m od rezerwatów przyrody w projekcie planu ogólnego wyznaczono strefy, w których nie ma możliwości realizacji elektrowni wiatrowych.

Ryzyko wystąpienia poważnych awarii

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska przez poważną awarię rozumie się *zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem*. O zaliczeniu zakładu do kategorii o zwiększonym ryzyku (ZZR) lub o dużym ryzyku (ZDR) wystąpienia poważnych awarii decyduje Minister Rozwoju (Dz.U. z 2016 r., poz. 138).

Zgodnie z danymi Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska¹⁹ na terenie gminy Iłża nie występują zakłady o dużym ryzyku (ZDR) ani zwiększonym ryzyku (ZZR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska w obrębie zwartej zabudowy miast i wsi zabroniona jest budowa zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, przy czym zapisy te nie dotyczą budowy i rozbudowy zakładów na obszarach określanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako tereny przeznaczone do działalności produkcyjnej, składowania i magazynowania, jeżeli plany te nie zawierają ograniczeń dotyczących zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi. Zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lokalizuje się m.in. w bezpiecznej odległości od siebie, od wielorodzinnych budynków mieszkalnych, od obiektów użyteczności publicznej, od budynków zamieszkania zbiorowego, od obszarów chronionych ustanowionych w trybie ustawy o ochronie przyrody, od upraw wieloletnich, od stref ochronnych ujęć wód oraz obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych, od dróg krajowych oraz od linii kolejowych o znaczeniu państwowym. Istniejącym zakładom, dla których bezpieczna odległość nie została zachowana, organy Inspekcji Ochrony Środowiska, po uzyskaniu opinii właściwego organu Państwowej Straży Pożarnej, mogą wydać decyzję w zakresie nałożenia dodatkowych zabezpieczeń technicznych, aby zmniejszyć niebezpieczeństwa, na jakie są narażeni ludzie.

W odniesieniu do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, które mogą w przyszłości powstać w obrębie wyznaczonych stref gospodarczych (SP) to na etapie sporządzania planu ogólnego nie można stwierdzić ani opisać możliwych negatywnych oddziaływań bez znajomości rodzaju ani szczegółów technicznych przedsięwzięć, które powstaną w tych terenach.

Ewentualne skutki środowiskowe w wyniku zdarzeń losowych wywołujących poważną awarię przemysłową w skutkach mogą być nieodwracalne, jednak samo ryzyko wystąpienia takich zdarzeń jest znikome. Zakłady stwarzające ryzyko wystąpienia poważnych awarii podlegają bardzo rygorystycznym normom prawnym i są regularnie kontrolowane pod względem zachowania bezpieczeństwa.

Zagrożenie powodziowe

W gminie Iłża zagrożenie powodziowe stanowi rzeka Iłżanka, dla której wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, tj. o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=10%, tzw. wody dziesięcioletnie) i o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi (Q=1%, tzw. wody stuletnie). Brak jest wałów przeciwpowodziowych.

W obowiązującej ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo Wodne (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 960) brak jest bezpośrednich zapisów o zakazie budowy obiektów budowlanych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią.

W projekcie planu ogólnego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią wyznaczono głównie strefy otwarte – 12SO, 14SO, 17SO, 19SO, 32SO, 34SO. W strefach tych ustalono profil podstawowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.), natomiast w profilu dodatkowym dopuszczono wyłącznie teren

¹⁹ <https://www.gov.pl/web/gios/di-zaklady-stwarzajace-zagrozenie-wystapienia-powaznej-awarii-przemyslowe>

zieleni urządzonej oraz nie ustalono standardów urbanistycznych, z uwagi iż profile funkcjonalne nie dopuszczają lokalizacji zabudowy. Pozostałe wyznaczone strefy w granicach obszaru szczególnego zagrożenia powodzią (SW, SJ, SZ, SU, SK) obejmują tereny istniejącego zagospodarowania.

Szczegółowe ustalenia dla wszystkich ww. terenów, w tym - w przypadku części z nich - zakaz lokalizacji nowej zabudowy, powinny zostać zawarte w sporządzonych dla tych obszarów miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Należy mieć na względzie, że nie dopuszcza się sytuowania zbiorników na nieczystości ciekłe (szamb) na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz na terenach zalewowych. Ponadto na obszarach tych zakazuje się gromadzenia nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody.

Zagrożenie osuwiskowe

W gminie Iłża występuje zagrożenie osuwiskowe - w jej granicach zinwentaryzowano 1 nieaktywne osuwisko oraz wyznaczono 15 terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi.

W projekcie planu ogólnego wyznaczono:

- w zasięgu nieaktywnego osuwiska: strefę otwartą 13SO;
- w zasięgu terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi: strefy otwarte (13SO, 19SO, 22SO, 49SO, 50-52SO), strefę zieleni i rekreacji (15N), strefę wielofunkcyjną z zabudową mieszkaniową wielorodzinną (20SW), strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną (440SJ, 444SJ, 772-775SJ, 780SJ) oraz strefy usługowe (45SU, 52SU).

W granicach terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi wyznaczono głównie strefy otwarte. W strefach tych ustalono profil podstawowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.), natomiast w profilu dodatkowym dopuszczono wyłącznie teren zieleni urządzonej. Zasięg pozostałych wyznaczonych stref wynika z istniejącego zagospodarowania tych terenów. Rozwój zabudowy na tych terenach będzie odbywał się w oparciu o przepisy odrębne, które obligują do wykonania dokumentacji geologiczno-inżynierskiej przed realizacją dowolnej inwestycji budowlanej czy wykonaniem prac ziemnych.

W obowiązujących przepisach brak jest zapisów o zakazie lokalizowania obiektów budowlanych na terenach osuwisk i terenach zagrożonych ruchami masowymi ziemi. W przypadku konieczności wykonania dowolnej inwestycji budowlanej, a także prac ziemnych w granicach tych terenów, zgodnie z zapisami projektu planu ogólnego powinna zostać sporządzona dokumentacja geologiczno-inżynierska w oparciu o przepisy ustawy Prawo geologiczne i górnicze, w której to dokumentacji określone zostanie położenie powierzchni poślizgu na podstawie odpowiednich analiz. Ponadto dokumentacja powinna zawierać sugestie rozwiązań konstrukcyjnych zapewniających bezpieczeństwo budowy i eksploatacji, poparte odpowiednimi obliczeniami stateczności oraz ewentualnie wskazówki dotyczące sposobu poprawy lub modyfikacji warunków podłoża.

12.2 Wpływ na zwierzęta i rośliny

Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne krystalizują układ przestrzenny gminy, zapobiegając niekontrolowanemu rozlewowi zabudowy na tereny funkcjonujące przyrodniczo, co z punktu widzenia ochrony flory i fauny jest korzystne.

Poniżej przedstawiono analizę wyznaczonych stref planistycznych względem lokalizacji siedlisk przyrodniczych oraz stanowisk cennych gatunków flory i fauny, stanowiących przedmioty ochrony obszarów wyznaczonych na podstawie ustawy o ochronie przyrody.

Obszar Natura 2000 Pakosław

Większość obszaru Natura 2000 Pakosław, wyznaczonego dla ochrony niżowych i górskich świeżych łąk użytkowanych ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*) oraz torfowisk przejściowych i trzęsawisk (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzeria-Caricetea*), w projekcie planu ogólnego została objęta strefą otwartą 4SO, gdzie w profilu podstawowym ustalono teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej, zaś profilu dodatkowego nie wyznaczono.

W zasięgu tego obszaru Natura 2000 wyznaczono także dwie strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną 6SW i 7SW, dwie strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną 548SJ i 561SJ oraz strefę wielofunkcyjną z zabudową zagrodową 680SZ, przy czym zostały one wyznaczone wyłącznie w oparciu o stan istniejący, związany z zabudową po dawnym PGR w części zabytkowego parku wpisanego do rejestru zabytków. W granicach obszaru Natura 2000 Pakosław nie wyznaczono stref pod nową zabudowę.

Wyznaczenie ww. stref w obrębie obszaru Natura 2000 Pakosław uznaje się za rozwiązanie korzystne i jedyne pod względem ochrony, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.).

Obszar Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich

Cały fragment obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich, znajdujący się w granicach gminy Iłża, a wyznaczony dla ochrony cennych siedlisk leśnych, w projekcie planu ogólnego został objęty strefą otwartą 3SO, gdzie w profilu podstawowym ustalono teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej, zaś profilu dodatkowego nie wyznaczono. Uznaje się to za rozwiązanie korzystne i jedyne pod względem ochrony, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.).

Rezerваты przyrody: Dąbrowa Polańska i Piotrowe Pole

W przypadku rezerwatów przyrody Dąbrowa Polańska i Piotrowe Pole, zostały one w całości objęte strefami otwartymi kolejno 1SO i 2SO, gdzie w profilu podstawowym ustalono teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej, zaś profilu dodatkowego nie wyznaczono, co uznaje się za rozwiązanie korzystne i jedyne pod względem ochrony, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.). Nie przewiduje się negatywnego wpływu ustaleń planu ogólnego na kompleksy leśne i różnogatunkową roślinność zielną z rzadkimi i chronionymi gatunkami, dla których ochrony zostały wyznaczone te rezerваты przyrody.

Użytki ekologiczne 134 – Pakosław i 135

W przypadku *użytku ekologicznego 134 – Pakosław* to jego przeważająca część, w tym obszar torfowiska, została objęta strefą otwartą 4SO, gdzie w profilu podstawowym ustalono teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej, zaś profilu dodatkowego nie wyznaczono. Mniejsze fragmenty tego użytku objęto także strefami otwartymi 18SO, 29-30SO i 39SO, gdzie w profilu podstawowym ustalono teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej, zaś w profilu dodatkowym wyznaczono teren zieleni urządzonej, a w przypadku strefy 39SO również teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej. Wąski fragment użytku ekologicznego dochodzi także do zabudowań miejscowości Pakosław – został on objęty strefą wielofunkcyjną z zabudową mieszkaniową jednorodzinną 743SJ, strefą wielofunkcyjną z zabudową zagrodową 682SZ oraz strefą usługową 79SU, przy czym należy zaznaczyć, że obszar ten jest już zainwestowany, przede wszystkim pod utwardzoną drogę prowadzącą do zabudowań miejscowości.

W przypadku *użytku ekologicznego 135* to w całości został on objęty strefą otwartą 5SO, gdzie w profilu podstawowym ustalono teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej, zaś profilu dodatkowego albo nie wyznaczono, albo dopuszczono jedynie teren zieleni urządzonej.

Powyższe ustalenia uznaje się za rozwiązanie korzystne i jedyne pod względem ochrony, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.). Nie przewiduje się negatywnego wpływu ustaleń planu ogólnego na ekosystemy mające znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, dla których ochrony zostały wyznaczone te użytki ekologiczne.

Podsumowując, zarówno dla flory, jak i dla fauny największym zagrożeniem jest utrata bądź

przekształcanie siedlisk. Projekt planu ogólnego zasadniczo nie skutkuje utratą najcenniejszych siedlisk przyrodniczych bądź stanowisk cennych gatunków flory i fauny. Na obszarach o najwyższych walorach przyrodniczych wyznaczono głównie strefy otwarte. Strefy SO obejmują tereny gminy znajdujące się w obszarze chronionego krajobrazu, obszarach Natura 2000, rezerwach przyrody, a także obejmują większe kompleksy leśne i zadrzewienia. W strefach tych ustalono profil podstawowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.), natomiast w profilu dodatkowym stref obejmujących wyłącznie obszary chronione, dopuszczono teren zieleni urządzonej, z wyjątkiem obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody, dla których nie ustalono żadnego z profili dodatkowych. Wyznaczenie w granicach obszarów chronionych przyrodniczo stref innych niż SO wynika z obecnego stanu ich zagospodarowania, zapisów obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz przyjętej polityki przestrzennej określonej w dokumentach strategicznych gminy takich jak obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Iłża.

Ponadto przez obszar gminy Iłża przebiegają korytarze ekologiczne łączące europejską sieć Natura 2000 w Polsce: korytarz ekologiczny *Puszcza Świętokrzyska – Dolina Wisły* (GKPdC-5C) oraz obszar węzłowy *Lasy Starachowickie i Siekierzyńskie* (GKPdC-5B). Projekt planu ogólnego utrzymuje tereny inwestycyjne w obrębie ww. korytarzy ekologicznych zgodnie ze stanem istniejącym i obowiązującymi dokumentami planistycznymi. Przyrost nowych terenów inwestycyjnych (zasięg stref planistycznych, gdzie dopuszcza się tereny budowlane) jest niewielki i dotyczy pojedynczych działek przy istniejącej zabudowie bądź terenów już przeznaczonych pod zabudowę. Nie przewiduje się negatywnych oddziaływań na drożność korytarzy ekologicznych, ponieważ w ich obrębie przeważają tereny objęte w planie ogólnym strefą otwartą nad terenami przeznaczonymi pod zabudowę.

12.3 Wpływ na ekosystemy i różnorodność biologiczną

Różnorodność biologiczną można rozumieć jako stopień zachowania naturalnie występujących gatunków oraz zbiorowisk, a także ras zwierząt i form roślin. Różnorodność biologiczna występuje, zatem na trzech poziomach organizacji przyrody: ekosystemowym, gatunkowym, genetycznym.

Ustalenia planu ogólnego poprzez wskazanie stref planistycznych, w których dopuszczono tereny inwestycyjne, przyczyniają się do zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnej. Będą to zazwyczaj zmiany punktowe, związane z posadowieniem obiektów budowlanych, bądź poprowadzeniem nowych ciągów komunikacyjnych. Istotne jest, że tereny inwestycyjne wskazano przede wszystkim w oparciu o istniejącą zabudowę oraz obowiązujące dokumenty planistyczne, gdzie powstanie nowej zabudowy zostało już przesądzone. Dodatkowo uwzględniono wnioski złożone w procedurze planistycznej.

Prognozuje się, iż na nowych terenach inwestycyjnych nastąpi zmiana składu gatunkowego zarówno roślin, jak i zwierząt. Tereny, które były do tej pory niezainwestowane o składzie gatunkowym charakterystycznym dla terenów otwartych i zadrzewionych, zostaną przeznaczone pod zielenią urządzone (trawniki, krzewy, drzewa ozdobne, rośliny rabatowe, w tym gatunki obcego pochodzenia). Skład gatunkowy zwierząt, również ulegnie zmianie – zwierzęta, które do tej pory wykorzystywały teren do żerowania, migracji, zmieniały swoje tereny bytowania. Będzie to oddziaływanie wtórne, długoterminowe i lokalne. Nie przewiduje się jednak, by były to oddziaływania znaczące, ponieważ wyznaczone strefy planistyczne obejmują tereny istniejącej zabudowy wraz z przylegającymi do nich terenami niezainwestowanymi – projekt planu ogólnego dąży do koncentracji zabudowy, a nie do jej rozpraszania. Ustalenia projektowanego dokumentu nie zagrażają występowaniu chronionych gatunków zwierząt oraz cennym siedliskom przyrodniczym, co zostało opisane w rozdziale 12.2 *Wpływ na zwierzęta i rośliny*.

Na dalszych etapach planowania przestrzennego – zarówno w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jak i w decyzjach o warunkach zabudowy – należy uwzględnić ochronę różnorodności biologicznej na terenie gminy poprzez właściwe zapisy i ustalenia. Warto dążyć do utrzymania powierzchni biologicznie czynnych w obszarach zurbanizowanych poprzez tworzenie zielonych korytarzy, uwzględnić zachowanie odpowiednich odległości zabudowy od zbiorników i cieków wodnych, co umożliwi utrzymanie równowagi ekologicznej, zapewnić ciągłość systemów terenów otwartych oraz ciągów ekologicznych, utrzymać zwarte kompleksy zieleni o charakterze leśnym i parkowym, tereny rekreacyjne i rolnicze.

12.4 Oddziaływanie na wodę

Wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi

Zasady wprowadzania ścieków do wód i do ziemi określa ustawa Prawo wodne, która mówi o tym, czego wprowadzane do wód bądź do ziemi ścieki nie mogą zawierać oraz czego nie mogą powodować w wodach, do których są wprowadzane. Odpowiednia gospodarka ściekami jest kluczowa dla utrzymania czystości wód powierzchniowych i podziemnych, a także gleby.

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie zaopatrzenia ludność w wodę, jak również odprowadzania ścieków oraz wód opadowych i roztopowych. Zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. Powstanie nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, wiąże się z doprowadzeniem infrastruktury technicznej, tj. sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Dla terenów położonych w granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na etapie sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, należy mieć na względzie, że w granicach tych obszarów zgodnie z przepisami ustawy Prawo Wodne zakazuje się gromadzenia ścieków, nawozów naturalnych, środków chemicznych, a także innych substancji lub materiałów, które mogą zanieczyścić wody.

W przypadku terenów budowlanych zlokalizowanych w zasięgu stref sanitarnych od cmentarza, należy uwzględnić przepisy odrębne, które mówią, że odległość cmentarza od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących artykuły żywności i żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł i strumieni, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych, powinna wynosić co najmniej 150 m. Odległość ta może być zmniejszona do 50 metrów pod warunkiem, że teren w granicach od 50 do 150 m odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do niej podłączone. Odległość od granicy cmentarza ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych, służących jako źródło zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia i potrzeb gospodarczych, nie może być mniejsza niż 500 metrów. Przedmiotowe przepisy należy brać pod uwagę zarówno, planując lokalizację nowych cmentarzy, jak i nowych obiektów w pobliżu cmentarzy.

W przypadku terenów z zabudową zagrodową oraz innych terenów zabudowy związanych z rolnictwem szczególnie ważne jest prawidłowe gospodarowanie odpadami i ściekami wytwarzanymi w wyniku hodowli zwierząt inwentarskich. Nieprawidłowe magazynowanie obornika, gnojowicy czy ścieków powstałych w wyniku czyszczenia stanowisk dla zwierząt może skutkować zanieczyszczeniem wód podziemnych i powierzchniowych związkami azotu. Istotne jest także gospodarowanie nawozami organicznymi pochodzenia zwierzęcego w sposób bezpieczny dla środowiska z zastosowaniem dobrych praktyk rolniczych. Spływy powierzchniowe z pól mogą bowiem zanieczyszczać wody biogenami, które są główną przyczyną procesu eutrofizacji, czyli wzrostu trofii zbiorników wodnych.

Przy budowie sieci kanalizacji, zachowaniu szczelności zbiorników na nieczystości ciekłe oraz przy zachowaniu zgodności z przepisami prawa, nie przewiduje się zagrożenia zarówno dla jakości wód podziemnych, jak i powierzchniowych.

Brak jest merytorycznych podstaw do prognozowania negatywnych oddziaływań na wody powierzchniowe i podziemne, wynikających z ustaleń planu ogólnego.

12.5 Oddziaływanie na powietrze

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie zaopatrzenia w ciepło, jak również zaopatrzenia w energię elektryczną. Zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie

nowych obiektów budowlanych. Powstanie nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, wiąże się ze wzrostem zapotrzebowania na energię i ciepło.

Obszar gminy jest częściowo zgazyfikowany, na obszarze miasta Iłża występują także scentralizowane systemy ciepłownicze, natomiast poza obszarem miejskim ciepło jest dostarczane odbiorcom za pomocą indywidualnych kotłowni i systemów grzewczych, gdzie wykorzystywany jest głównie olej opałowy i gaz ziemny, rzadziej węgiel. Planowane zwiększenie terenów zabudowy, ogrzewanych z indywidualnych źródeł ciepła, wpłynie na zwiększenie emisji gazów i pyłów do powietrza. Będzie to oddziaływanie bezpośrednie, o charakterze sezonowym, zależnym od warunków atmosferycznych, lokalne. Wpływ na ilość wprowadzanych zanieczyszczeń do powietrza ma również zastosowana technologia.

Z punktu ochrony powietrza atmosferycznego ocenia się za korzystne dopuszczenie terenów związanych z odnawialnymi źródłami energii w profilach funkcjonalnych stref planistycznych: SU (teren elektrowni słonecznej), SR (teren elektrowni słonecznej) oraz SO (teren elektrowni słonecznej oraz teren elektrowni geotermalnej w strefach 35-42SO i 53-114SO, teren elektrowni wiatrowej w strefach 35-45SO). Odnawialne źródła energii przyczyniają się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł konwencjonalnych.

12.6 Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Przekształcenia związane z budową nowych obiektów

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. Powstanie nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, wiąże się z przekształceniem powierzchniowej warstwy ziemi poprzez wykonywanie wykopów pod fundamenty nowych budynków. Zasięg oddziaływania jest nieznaczny (ogranicza się do działki budowlanej), o charakterze bezpośrednim, długoterminowym i stałym. Przy posadowieniu obiektów budowlanych występują również krótkoterminowe i chwilowe oddziaływania, związane z etapem prowadzenia robót budowlanych (czasowe deformacje terenu, wykopy itp.). W trakcie prowadzenia robót budowlanych może również dojść do zanieczyszczenia gleby poprzez niewłaściwe zabezpieczenie przy składowaniu materiałów budowlanych i odpadów budowlanych.

Eksploatacja kopalni

Obecnie na terenie gminy Iłża eksploatowane jest jedno złoża kruszyw naturalnych, kolejne pięć jest rozpoznanych szczegółowo.

Projekt planu ogólnego ustala na terenie gminy Iłża 20 stref górnictwa SG. Strefami zostały objęte udokumentowane złoża kopalni oraz wyznaczony dla jednego z nich teren i obszar górniczy, a także działki zgodnie z wnioskami złożonymi w trakcie procedury planistycznej.

Określenie uwarunkowań zagospodarowania stref SG oraz ograniczeń w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy i wyznaczenie pasów ochronnych dla stref sąsiednich, nastąpi na etapie sporządzenia dla tych stref miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Ponadto należy zauważyć, że ustalenia dla stref górnictwa wynikają z określonego w u.p.z.p. zakresu ustaleń planu ogólnego.

Eksploatacja złóż metodą odkrywkową wiąże się z przekształceniem naturalnego ukształtowania terenu i struktury gruntu. Znaczna część gleb ulega całkowitej degradacji w wyniku eksploatacji złoża oraz składowania nadkładu. Po zakończonej eksploatacji tereny eksploatacji zostaną zrehabilitowane w oparciu o ustalone w decyzjach administracyjnych kierunek i warunki przeprowadzania rekultywacji.

Opisane wyżej oddziaływania są niezależne od ustaleń planu ogólnego.

12.7 Oddziaływanie na krajobraz

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu. Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu oraz zasady kształtowania krajobrazu stanowią ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie

nowych obiektów budowlanych. Strefy planistyczne wyznaczono w oparciu o istniejące tereny zabudowane, obowiązujące dokumenty planistyczne, wnioski interesariuszy, analizę uwarunkowań przyrodniczych gminy, w tym m.in. występowanie obiektowych i obszarowych form ochrony przyrody, przebieg korytarzy ekologicznych, czy znajdujące się na terenie gminy grunty rolne i leśne, a także w oparciu o rekomendacje i wnioski zawarte w Audycie krajobrazowym województwa mazowieckiego.

Wprowadzenie nowej zabudowy w obrębie terenów dotychczas niezabudowanych zmieni lokalny charakter miejsca. Z terenów otwartych i funkcjonujących przyrodniczo zostaną przekształcone w tereny zurbanizowane, przy czym są to głównie tereny wyznaczone w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz tereny znajdujące się w sąsiedztwie terenów już zabudowanych. W otoczeniu terenów objętych ewentualną nową zabudową widoczna jest postępująca urbanizacja, nie przewiduje się więc wystąpienia oddziaływań o charakterze znaczącym na lokalny krajobraz.

W przypadku stref otwartych SO, w których profilu dodatkowym projekt planu ogólnego dopuszcza tereny elektrowni wiatrowych, należy zauważyć, że obejmują one obszary, gdzie są już zlokalizowane istniejące turbiny wiatrowe, zatem ewentualne nowe obiekty tego typu posadowione w tych strefach nie będą się znacząco wyróżniać, wpisując się w okoliczny krajobraz.

Realizacja ustaleń planu ogólnego w zakresie dopuszczenia realizacji w strefach SU, SR i wybranych strefach SO elektrowni słonecznych, na które składają się urządzenia fotowoltaiczne wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii, nie będzie miała istotnego wpływu na krajobraz. Strefy te wyznaczono na terenach o mało urozmaiconym krajobrazie, w związku z czym lokalizacja obiektów o formach przemysłowych, nietradycyjnych, będzie mało kolizyjna. Niewielka wysokość konstrukcji fotowoltaicznych eliminuje zagrożenie powstaniem barier widokowych, czy dominant zaburzających lokalny krajobraz. Ingerencja w walory krajobrazowe w związku z realizacją tego typu przedsięwzięć będzie miała zasięg lokalny.

W przypadku stref otwartych SO, w których projekt planu ogólnego dopuszcza realizację elektrowni geotermalnej, wprowadzenie tego typu obiektów wiąże się z ingerencją w krajobraz, choć zajmują one zazwyczaj powierzchnioowo mniej miejsca, niż inne instalacje OZE, takie jak np. elektrownie wiatrowe. Choć główne komponenty instalacji geotermalnej (otwory wydobywcze, otwory zatłaczające, czy wymienniki ciepła) znajdują się pod powierzchnią ziemi, to jednak ewentualna budowa elektrowni geotermalnej wiąże się także z powstaniem hali technologicznej i innych obiektów o charakterze przemysłowym, takich jak np. chłodnie kominowe i odpowietrzniki pary, a także innej niezbędnej infrastruktury towarzyszącej (stacje transformatorowe, linie przesyłowe, systemy uzdatniania wody), co może oddziaływać na lokalny krajobraz. Należy jednak zauważyć, że strefy SO, w których dopuszcza się tego typu przedsięwzięcie, nie znajdują się w obszarach chronionych ze względu na szczególnie cenne walory krajobrazowe, ani w ich zasięgu nie zostały wyznaczone krajobrazy priorytetowe zgodnie z audytem krajobrazowym województwa, zatem ewentualna przyszła realizacja na tych terenach elektrowni geotermalnej nie spowoduje negatywnego oddziaływania na krajobrazy wyjątkowo cenne, a jej wpływ będzie miał charakter punktowy i lokalny. Trzeba mieć także na uwadze, że postawienie elektrowni geotermalnej wymaga odpowiednich warunków geologicznych (wysoka temperatura, dobra przepuszczalność skał), dostępu do gorących wód i spełnienia wymogów środowiskowych, a także wysokich nakładów finansowych na wiercenia i instalacje, nie jest to więc przedsięwzięcie, które może powstać w dowolnym miejscu. Na etapie sporządzania planu ogólnego nie można stwierdzić, czy lokalizacja takiej inwestycji na terenach gminy będzie w ogóle możliwa.

Podsumowując, nie przewiduje się istotnych negatywnych oddziaływań na krajobraz wynikających z ustaleń projektu planu ogólnego. Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne krystalizują układ przestrzenny gminy, zapobiegając niekontrolowanemu rozlewowi zabudowy na tereny charakteryzujące się wysokim walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi oraz kulturowymi. Określone gminne standardy urbanistyczne umożliwią m.in. zachowanie zwartego charakteru zabudowy nawiązującej do istniejących obiektów i otoczenia. Ponadto wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne, w których zlokalizowane są obiekty zabytkowe, zgodnie z ich obecnym sposobem zagospodarowania, umożliwią na etapie sporządzania miejscowych planów ochronę ich wartości historyczno-kulturowych i krajobrazowych.

12.8 Oddziaływanie na klimat

Do czynników kształtujących klimat zaliczamy: promieniowanie słoneczne, usłonecznienie, zachmurzenia, opady, temperaturę, wilgotność względną oraz prędkość wiatru, wtórnie na klimat wpływają również zagospodarowanie terenu i zanieczyszczenia powietrza.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. W wyniku powstania nowych obiektów budowlanych, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, w stosunku do stanu istniejącego przewiduje się lokalne, pośrednie oddziaływanie na mikroklimat. Może nastąpić niewielkie podwyższenie temperatury powietrza na skutek emisji ciepła antropogenicznego, pochodzącego ze spalania paliw i przyrostu powierzchni sztucznych, powodujących podwyższenie temperatury radiacyjnej podłoża. Zauważalne może być również zmniejszenie prędkości wiatru na skutek spadku udziału terenów otwartych. Ewentualne oddziaływania tego typu będą miały charakter lokalny i stały.

Adaptacja do zmian klimatu

Zgodnie z ratyfikowaną przez Polskę Ramową Konwencją Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu należy dążyć do wprowadzania działań prowadzących do zapobiegania niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny. Istotna jest również adaptacja do zmian klimatu.

W odniesieniu do łagodzenia zmian klimatu, w zakresie możliwości dokumentu jakim jest plan ogólny, istotne jest zapewnienie możliwości wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych – w profilach funkcjonalnych stref planistycznych SU, SR i wybranych stref SO dopuszczono tereny związane z odnawialnymi źródłami energii (w przypadku stref SU i SR - teren elektrowni słonecznej, zaś wybranych stref SO - teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej oraz teren elektrowni wiatrowej).

12.9 Oddziaływanie na zasoby naturalne

Złóża

Racjonalną gospodarkę złóżami kopalin jako jednym ze składników zasobów środowiska w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska zapewnia uwzględnianie obszarów ich występowania oraz obecnych i przyszłych potrzeb ich eksploatacji w planie ogólnym gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (art. 72 ust. 1 pkt 2).

Projekt planu ogólnego ustala na terenie gminy Iłża 20 stref górnictwa. Strefami zostały objęte udokumentowane złoża kopalin oraz wyznaczony dla jednego z nich teren i obszar górniczy, a także działki zgodnie z wnioskami złożonymi w trakcie procedury planistycznej.

Ustalenie w planie ogólnym stref górnictwa (SG) zapewnia możliwość eksploatacji udokumentowanych złóż, natomiast nie wpływa na zmianę zagospodarowania i użytkowania terenu, ani nie warunkuje czy eksploatacja nieeksploatowanych bądź nieudokumentowanych złóż będzie miała miejsce w przyszłości.

Gleby klas chronionych

W projekcie planu ogólnego wyznaczone strefy planistyczne, w obrębie których dopuszczone są tereny inwestycyjne, po części swoim zasięgiem obejmują gleby klasy II i III.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych ochronie przed zmianą przeznaczenia podlegają grunty stanowiące użytki rolne klas I-III. Gleby wyższych klas bonitacyjnych, chronione na mocy ww. ustawy wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze. Przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze, wymagającego ww. zgody, dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, sporządzonym w trybie określonym w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

12.10 Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Wskazane w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne wyznaczono z uwzględnieniem występujących na terenie gminy obszarów i obiektów zabytkowych, a także stanowisk archeologicznych.

Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa mazowieckiego, obiektów wpisanych do

gminnej ewidencji zabytków oraz zabytków archeologicznych wyznaczono strefy planistyczne umożliwiające ochronę substancji zabytku, jego formy, otoczenia oraz kompozycji. Ochronę zabytków ujętych w rejestrze zabytków oraz w gminnej ewidencji zabytków uwzględniono poprzez określenie profili funkcjonalnych umożliwiających zachowanie funkcji tych obiektów, natomiast określone gminne standardy urbanistyczne uwzględniają dotychczasowe ustalenia dokumentów planistycznych oraz umożliwiają realizację zabudowy z zachowaniem ich formy, zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego i kompozycji przestrzennych w otoczeniu zabytków.

W planie ogólnym uwzględniono obiekty ujęte w rejestrze zabytków poprzez dostosowanie ustaleń planu do walorów zabytków. W szczególności wyznaczone strefy SW, SJ, SU uwzględniają w ustalonych parametrach, przy uwzględnieniu parametru obligatoryjnego w zakresie powierzchni biologicznie czynnej określonego w przepisach prawa, istniejący charakter zabudowy w układzie urbanistycznym śródmieścia Iłży wpisanym do rejestru zabytków. W celu ochrony placu zlokalizowanego w centralnej części układu urbanistycznego, plan ogólny ustala strefę 14SI, dla której będzie możliwość utrzymania formy i charakteru placu w ramach podstawowego profilu funkcjonalnego oraz profili dodatkowych tj.: teren usług i teren zieleni urządzonej.

Strefa 1SN wraz z przyległą strefą 13SO umożliwią utrzymanie walorów zabytkowych oraz krajobrazowych Zamku w Iłży. Gotycko-renesansowy zamek Biskupów Krakowskich w Iłży jest obiektem cennym nie tylko dla samego miasta i gminy Iłża, ale również dla terenu całego Mazowsza. Wskazane profile podstawowe i dodatkowe (teren usług kultury i rozrywki, teren usług turystyki, teren zieleni naturalnej) sprawią, że zamek wraz z terenem, jaki zajmuje jako elementem identyfikacji miasta, nadal będzie mógł stanowić o historycznej tożsamości Iłży, pełniąc dominantę krajobrazową w jej sylwecie. Wskazane parametry i wskaźniki pozwolą na realizację nowych pomieszczeń powstałych w wyniku częściowej odbudowy ruin tak, aby mogłyby służyć ochronie i ekspozycji zamku. Ustalone profile funkcjonalne będą jednocześnie wspierały rozwój funkcji zamku w zakresie wydarzeń plenerowych o różnej skali.

Ograniczenia w zagospodarowaniu związane z obiektami ujętymi w rejestrze zabytków oraz zabytkami archeologicznymi zostały wskazane w przepisach odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, natomiast zasady ochrony obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków będą ustalone na etapie miejscowych planów. Nie jest możliwe wprowadzenie do ustaleń planu ogólnego zasad działalności inwestycyjnej oraz bezpośrednio wyznaczenie stref konserwatorskich z uwagi na określony zakres planu ogólnego w u.p.z.p. Jednakże projekt planu ogólnego uwzględnia wyznaczone w dokumentach planistycznych strefy konserwatorskie - strefę obejmującą zabytkowy układ przestrzenny „śródmieście Iłży”, czy strefę ochrony konserwatorskiej miejscowości Krzyżanowice „układ ruralistyczny” - poprzez wyznaczenie odpowiednich stref planistycznych, które pozwolą na zachowanie i kontynuowanie historycznego układu miasta czy też układu ruralistycznego Krzyżanowic. W omawianych obszarach nie wprowadzono stref umożliwiających realizację elektrowni wiatrowych, farm fotowoltaicznych ani obiektów, które mogłyby stanowić dominanty wysokościowe lub przestrzenne. Gminne standardy urbanistyczne dostosowano do stanu istniejącego.

Ocenia się, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony dziedzictwa kulturowego, a przyjęte rozwiązania są korzystne i jedyne pod względem ochrony, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.).

Oceniając dobro materialne, jako wszystkie środki, które mogą być wykorzystane, bezpośrednio lub pośrednio, do zaspokojenia potrzeb ludzkich, stwierdzić należy jednoznacznie, że ustalenia projektu planu ogólnego służą ogólnemu rozwojowi gminy, a więc wzbogaceniu dóbr materialnych przy racjonalnym wykorzystaniu już istniejących elementów zagospodarowania.

12.11 Oddziaływanie na obszary Natura 2000 i inne obszary chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody

Na obszarze gminy Iłża występują obiekty i obszary cenne przyrodniczo, podlegające ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody – obszary Natura 2000, rezerваты przyrody, obszar chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i pomniki przyrody.

Ze względu na kierunkowy i ogólny charakter projektu planu ogólnego i brak wskazania konkretnych zamierzeń inwestycyjnych, nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na obszary oraz obiekty chronione

na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w tym na obszary Natura 2000. Co więcej, realizacja jakichkolwiek działań w granicach obszarów chronionych wymaga uwzględnienia zakazów określonych w przepisach odrębnych, jak również uzgodnienia z właściwym organem.

Wskazane w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne wyznaczono w oparciu o istniejące tereny zabudowane, obowiązujące dokumenty planistyczne, wnioski interesariuszy, analizę uwarunkowań przyrodniczych gminy, w tym m.in. występowanie obiektowych i obszarowych form ochrony przyrody.

Analiza wyznaczonych stref planistycznych względem lokalizacji form ochrony przyrody wykazała:

- Uwzględnienie strefy obowiązywania zakazu zabudowy w granicach **Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec** poprzez wyznaczenie na większości tych terenów stref otwartych SO. Wyjątki stanowią obszary już zabudowane lub przeznaczone pod zabudowę w obowiązujących w dniu wejścia w życie Uchwały nr 25/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- Wyznaczenie strefy otwartej SO w granicach **obszaru Natura 2000 Pakosław**. Wyjątek stanowią dwie strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową wielorodzinną SW, dwie strefy wielofunkcyjne z zabudową mieszkaniową jednorodzinną SJ oraz strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową SZ, przy czym zostały one wyznaczone wyłącznie w oparciu o stan istniejący, związany z zabudową po dawnym PGR w części zabytkowego parku wpisanego do rejestru zabytków;
- Wyznaczenie strefy otwartej SO w granicach **obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich**;
- Wyznaczenie stref otwartych SO w granicach **rezerwatów przyrody Dąbrowa Polańska, Piotrowe Pole**.
- Wyznaczenie stref otwartych SO w granicach **użytków ekologicznych 134-Pakosław, 135**. W przypadku użytku ekologicznego 134 – Pakosław wyjątek stanowi wyznaczona w miejscowości Pakosław strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną SJ, strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową SZ oraz strefa usługowa SU, przy czym zostały one wyznaczone w oparciu o stan istniejący.
- W przypadku pomników przyrody, w których pobliżu istnieje możliwość rozwoju zabudowy, należy zakładać, że wszelkie prace i rozwiązania będą prowadzone zgodnie z odpowiednimi przepisami, tj. art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz aktami prawnymi ustanawiającymi te obiekty.

Na obszarach o najwyższych walorach przyrodniczych wyznaczono głównie strefy otwarte. Strefy SO obejmują obszary gminy znajdujące się w obszarze chronionego krajobrazu, obszarach Natura 2000, obszarach rezerwatów przyrody, a także obejmują większe kompleksy leśne i zadrzewienia. W strefach tych ustalono profil podstawowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.), natomiast w profilu dodatkowym stref obejmujących wyłącznie obszary chronione przyrodniczo, dopuszczono teren zieleni urządzonej. Wyjątek stanowią obszary Natura 2000 i rezerваты przyrody, dla których nie ustalono żadnego z profili dodatkowych.

Wyznaczenie w granicach obszarów chronionych przyrodniczo stref innych niż SO wynika z obecnego stanu ich zagospodarowania, zapisów obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz przyjętej polityki przestrzennej określonej w dokumentach strategicznych gminy takich jak obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Iłża.

Wskazane strefy SW, SJ i SZ w części obszaru Natura 2000 w obrębie Pakosław wynikają wyłącznie ze stanu istniejącego związanego z zabudową po dawnym PGR w części zabytkowego parku wpisanego do rejestru zabytków. W granicach Obszaru Natura 2000 nie wyznaczono stref pod nową zabudowę. W celu ochrony powyższych obszarów oraz zmniejszenia intensywności zabudowy w granicach obszarów chronionych określono odpowiadanie standardy urbanistyczne, odpowiadające istniejącym parametrom.

Wskazane strefy SJ, SZ i SU w części użytku ekologicznego 134-Pakosław wynikają ze stanu istniejącego

związanego z zabudową miejscowości Pakośław. Obszar ten jest już zainwestowany, przede wszystkim pod utwardzoną drogę prowadzącą do zabudowań miejscowości.

Wskazane strefy SW, SJ, SZ, SU, SP, SR, SG, SI, SN, SC, SK w części Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec wynikają ze stanu istniejącego, obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i wydanych decyzji o warunkach zabudowy oraz z obowiązującego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Iłża.

Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy na podstawie planu ogólnego wymagane jest uwzględnienie przepisów odrębnych z zakresu ochrony przyrody oraz nakazów i zakazów określonych dla poszczególnych form ochrony przyrody.

Ocenia się, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony obiektów i obszarów cennych przyrodniczo, podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a przyjęte rozwiązania są korzystne pod względem ochrony, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.) oraz uwzględniając możliwość rozwoju gospodarczego gminy z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

13 Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu

Analiza ustaleń projektu planu ogólnego przeprowadzona w rozdziale 12 *Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmioty obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko* wykazała, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony zasobów naturalnych, obszarów i obiektów cennych przyrodniczo, walorów krajobrazowych, zabytków i dóbr materialnych oraz bezpieczeństwa ludzi.

Rozwiązania przyjęte w projekcie planu ogólnego są korzystne i jedyne pod względem ochrony środowiska, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.).

Za istotne dla ochrony środowiska uznaje się następujące rozwiązania projektu planu ogólnego:

- Objęcie strefami górnictwa udokumentowanych złóż kopalin, terenu górniczego oraz obszaru górniczego, a także działek zgodnie z wnioskami złożonymi w trakcie procedury planistycznej.
- Uwzględnienie strefy obowiązywania zakazu zabudowy w granicach **Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec** poprzez wyznaczenie na większości tych terenów stref otwartych SO. Wyjątki stanowią obszary już zabudowane lub przeznaczone pod zabudowę w obowiązujących w dniu wejścia w życie Uchwały nr 25/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;
- Wyznaczenie strefy otwartej SO w granicach **obszaru Natura 2000 Pakośław** z wyjątkami wynikającymi ze stanu istniejącego;
- Wyznaczenie strefy otwartej SO w granicach **obszaru Natura 2000 Uroczyska Lasów Starachowickich**;
- Wyznaczenie stref otwartych SO w granicach **rezerwatów przyrody Dąbrowa Polańska, Piotrowe Pole**.
- Wyznaczenie stref otwartych SO w granicach **użytków ekologicznych 134-Pakośław, 135** z wyjątkami wynikającymi ze stanu istniejącego;
- W przypadku pomników przyrody, w których pobliżu istnieje możliwość rozwoju zabudowy, należy zakładać, że wszelkie prace i rozwiązania będą prowadzone zgodnie z odpowiednimi przepisami,

tj. art. 45 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody oraz aktami prawnymi ustanawiającymi te obiekty.

- Ustalenie stref otwartych na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Wyjątki stanowią pojedyncze obszary, które już są zagospodarowane.
- Ustalenie stref otwartych na obszarze nieaktywnego osuwiska oraz na większości terenów zagrożonych ruchami masowymi. Wyjątki stanowią pojedyncze obszary, które już są zagospodarowane. Ewentualny rozwój zabudowy na tych terenach będzie odbywał się w oparciu o przepisy odrębne, które obligują do wykonania dokumentacji geologiczno-inżynierskiej przed realizacją dowolnej inwestycji budowlanej, a także prac ziemnych.
- Określenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej.

13.1 Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru

Analiza wpływu ustaleń planu ogólnego na obszary Natura 2000 zawarta w rozdziale 12.2 *Wpływ na zwierzęta i rośliny* oraz 12.11 *Oddziaływanie na obszary Natura 2000* i inne obszary chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody wykazała, że wyznaczając strefy planistyczne w projekcie planu ogólnego wzięto pod uwagę lokalizację siedlisk przyrodniczych oraz działań ochronnych.

Oceniono, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony obszarów Natura 2000, a przyjęte rozwiązania są korzystne i jedyne pod względem ochrony jakie plan ogólny ma możliwość ustalić zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.).

Niemniej realizacja jakiejkolwiek inwestycji w granicach obszaru Natura 2000 musi być poprzedzona oceną oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000 zgodnie z art. 59 i art. 96 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.).

14 Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru

Podstawowe problemy z zakresu planowania przestrzennego i ochrony środowiska zostały w projekcie planu ogólnego rozwiązywane w sposób prawidłowy. Strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne określone w planie ogólnym wynikają z uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy, w tym uwarunkowań środowiskowych gminy i jej zasobów, oraz uwzględnienia wniosków interesariuszy. Projekt planu ogólnego uwzględnia wariant najkorzystniejszy pod względem społecznym, ekonomicznym oraz ekologicznym.

15 Akty prawne uwzględnione w opracowaniu

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 647 ze zm.);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1478 ze zm.);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1290 ze zm.);
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 960 ze zm.);
- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 567);
- Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1587 ze zm.);

- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 82);
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1292 ze zm.);
- Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 757 ze zm.);
- Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 733 ze zm.);
- Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 576 ze zm.);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 155, poz. 1298);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz.U. z 2016 r., poz. 1395);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 845);
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448);
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 112);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1225),
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wrysów (Dz.U. z 2023 r., poz. 2758 ze zm.);
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie pod cmentarze (Dz.U. z 1959 r. Nr 52, poz. 315);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (Dz.U. z 2008 r. Nr 48, poz. 284);
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa;
- Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory.

16 Materiały źródłowe

Opracowanie wykonano m.in. na podstawie następujących materiałów:

1. Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe do planu ogólnego Miasta i Gminy Iłża, Budplan 2024;
2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Iłża, 2000 z późn. zm.;
3. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Iłża na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2031, PPUH „BaSz” 2024;
4. Aktualizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla gminy Iłża, 2016;
5. Standardowe formularze danych dla specjalnych obszarów ochrony siedlisk (SOO);
6. Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.): Regionalna geografia fizyczna Polski, Bogucki Wyd. Naukowe, 2021;

7. Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2022;
8. Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Marcule, obręby: Małomierzyce, Marcule na lata 2015-2024 - elaborat;
9. Kleczkowski A.: Osuwiska i zjawiska pokrewne, Wyd. Geologiczne 1995;
10. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2024 r., PIG-PIB, 2025;
11. Monitoring środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska:
 - Monitoring wód podziemnych za rok 2022;
 - Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2024;
 - Ocena stanu jednolitych części wód rzek i zbiorników zaporowych w latach 2016-2021 na podstawie monitoringu – tabela.

Materiały kartograficzne oraz warstwy tematyczne GIS (shp):

1. Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski. Skala 1: 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa; Arkusz z objaśnieniami: 743, 744, 780, 781;
2. Mapa Hydrogeologiczna Polski. Skala 1: 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa; Arkusz z objaśnieniami: 743, 744, 780, 781;
3. Mapa Geośrodowiskowa Polski (II). Skala 1: 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa; Arkusz z objaśnieniami: 743, 744, 780, 781;
4. ISOK – Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego;
5. Warstwy tematyczne Nadleśnictwa Marcule – lasy stanowiące własność Skarbu Państwa, lasy ochronne, typy siedliskowe lasów;
6. Warstwy tematyczne IBS PAN w Białowieży – sieć korytarzy ekologicznych łączących obszary Natura 2000 wg koncepcji Jędrzejewskiego;
7. Warstwy tematyczne CBDG:
 - Hydrogeologia – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych,
 - Hydrogeologia – Jednolite Części Wód Podziemnych,
 - Hydrogeologia – Jednolite Części Wód Powierzchniowych,
 - MIDAS – obszary górnicze,
 - MIDAS – tereny górnicze,
 - MIDAS – złoża kopalin,
 - Środowisko – regiony fizyczno-geograficzne Polski (J. Solon i inni, 2018).

Witryny internetowe:

1. <https://ilza.e-mapa.net/> System Informacji Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Iłży;
2. <https://sip.gison.pl/ilza> System Informacji Przestrzennej Iłża
3. <http://gios.gov.pl/> Główny Inspektorat Ochrony Środowiska – publikacje dot. wyników monitoringu środowiska
4. <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/> Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska – rejestr form ochrony przyrody;
5. <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/> Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego;
6. <https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3> System Ośony Przeciwośuwiskowej Państwowego Instytutu Geologicznego
7. <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web>

8. <https://wody.isok.gov.pl/>
9. <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>
10. <http://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy>
11. <http://geoportal.gov.pl/>

17 Oświadczenie autora prognozy

Warszawa, dnia 24 listopada 2025 r.

O Ś W I A D C Z E N I E A U T O R A P R O G N O Z Y

Zgodnie z art. 74a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1112 ze zm.)

o ś w i a d c z a m

że jako autorka *Prognozy oddziaływania na środowisko do planu ogólnego Miasta i Gminy Iłża* spełniam warunki określone przez wyżej przywołany artykuł, tj.:

- ukończyłam, w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym, co najmniej studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie na kierunkach związanych z kształceniem w obszarze nauk przyrodniczych z dziedzin nauk biologicznych oraz nauk o Ziemi;
- posiadam co najmniej 3-letnie doświadczenie w pracach w zespołach autorów przygotowujących prognozy oddziaływania na środowisko;
- byłam co najmniej pięciokrotnie członkiem zespołów autorów przygotowujących prognozy oddziaływania na środowisko.

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Nabele Bielouska